







Supp. pag. 68

F. 113

Inc
1299

1110

Hain, 10702

Marci Manilii astronomicon liber primus incipit
Armine diuinas artis & conscia fati. ||
Sydera diuersos hominum uariantia casus:
Cælestis rationis opus deducere mundo
Aggredior primusq; nouis helicōa mouere



Cantibus: & uiridi nutantis uertice siluas.
Holpita sacra ferens nulli memorata priorum.
Nunc mihi tu cæsar patriæ princepsq; paterq;
Qui regis augustis parentem legibus orbem
Concessumq; patri mundum deus ipse meteris
Das animum iuresq; facis ad tanta canenda.
Iam propiusq; fauet mundus scrutantibus ipsum.
Et cupit ethereos per carmina pandere sensus.
Hoc sub pace uacat tantum iuuat ire per ipsum
Aera & immenso spaciantem uiuere cælo
Signaq; & aduersos stellarum noscere cursus
Quod solum nouisse parum est: impensius ipsa
Scire iuuat magna penitus precordia mundi.
Queque reget generetq; suis animalia signis
Cernere & in numerum phæbo modulante referre.
Bina mihi positis lucent altaria flammis.
Ad duo templa precor duplici circumdatus aestu
Carminis & rerum certa cum lege canentem
Mundus & immenso uatem circum strepit orbe
Vixq; soluta suis immittit uerba figuris:
Quem primum iaterius licuit cognoscere terris
Munera cælestum quis enim condentibus illis
Clepsisset furto mundum quo cuncta reguntur?



Quis feret humano conatus pectore tantum
In uitis ut diis cuperet deus ipse uideri
Tu princeps auctorq; sacri cyllenici tanti
Per te iam caelum interius iam sydera nota
Sublimis aperire uias inumq; sub orbem
Et per inane suis parentia finibus astra
Nominaq; & cursus signorum pandere uires
Maior uti facies mundi foret & ueneranda
Non species tantum sed & ipsa potentia rerum
Sentirentq; deum gentes q̄ maximus esset
Naturaq; dedit uires seq; ipsa reclusit
Regalis animos primum dignata mouere
Proxima tangentis rerum fastigia caelo
Qui domuere feras gentis oriente sub ipso
Quas ferat euphrates in quas & Nilus inundit
Qua mundus redit & nigras super euolat urbis
Tum qui templa sacris coluerunt omne per æuum
Delectiq; sacerdotes in publica uota
Officio uixere deum quibus ipsa potentis
Numinis accendit castam presentia mentem
Inq; deum deus ipse tulit patuitq; ministris
Hi tantum mouere decus primiq; per artem
Syderibus uidere uagis pendentia fata
Singula nam proprio signarant tempora casu
Longa per assiduas complexi secula curas
Nascendi que cuique dies quæ uita finisset
In quas fortune leges quæque hora ualcret
Quantaq; q̄ parui facerent discrimina motus

Postq̄ omnis cæli speties redeuntibus astris
 Percepta in ptoprias sedes & reddita certis
 Fatorum ordinibus sua cuiq; potentia formæ
 Per uarios usus artem experientia fecit
 Exemplo monstrante uiam speculataq; longe
 Deprendit tacitis dominantia legibus altra
 Et totum alterna mundum ratione moueri
 Fatorumq; uices certis discernere signis
 Nam rudis ante illos nullo discrimine uita
 In spetiem conuersa operum ratione carebit
 Et stupefacta nouo pendebat lumine mundi
 Tum uelut ammissis mærens; tum læta renatis
 Syderibus uariosq; dies incertaq; noctis.
 Tempora nec similis umbras iam sole regresso
 Iam propiore suis poterant discernere causis
 Nec dum etiam doctas solertia fecerat artis
 Terraq; sub rudibus cessabat uasta colonis
 Tuncq; in desertis habitabat montibus aurum
 Imnotusq; nouos pontus subduxerat orbis.
 Nec uitam pelago nec uentis credere uota
 Audebant, sed quisque satis fauisse putabat
 Sed quum longa dies acuit mortalia corda
 Et labor ingenium miseris dedit & sua quemque
 Ad uigilare sibi iussit fortuna premendo.
 Seducta in uarias certarunt pectora curas
 Et quodcunq; sagax temptando repperit usus
 In commune bonum commentum læta dedere
 Tunc & lingua suas accepit barbara leges

Et fora diuersis exercita frugibus arua
Et uagus in cecum penetrauit nauita pontum
Fecit & ignotas itiner commertia terris.
Tum belli pacisq; artes commenta uetustas.
Semper enim ex aliis alias profeminat usus.
Nec uulgata canam: linguas didicere uolucrum.
Consultare fibras & rumpere uocibus anguis
Sollicitare umbras inumq; acheronda mouere.
In noctemq; dies: in lucem uertere noctes.
Omnia conando talis solertia uicit
Nec prius imposuit rebus finemq; manumq;
Quam cælum ascendit ratio cæpitq; profundis
Naturam rerum causis uiditq; quod usquã est.
Nubila cur tanto quate rentur pulsa fragore
Hiberna æstiuã nix grandine mollior esset
Arderent terræ solidusq; tremesceret orbis.
Cur imbres ruerent uentosq; que causa moueret
Per uidit soluitq; animis miracula rerum.
Eripuitq; Ioui fulmen uiresq; tonantis
Et sonitum mentis concessit nubibus ignem
Que postquã in proprias deduxit singula causas.
Viciniã ex alto mundi cognoscere molem
Intendit totumq; animo comprehendere cælum
Attribuitq; suas formas sua nomina signis
Quasq; uices agerent certa sub sorte notauit
Omnia que ad numen mundi faciemq; moueri.
Syderibus uariis mutantibus ordine fata.
Hoc mihi surgit opus non ullis ante sacratum

Carminibus: faueat magna fortuna labori
 Annosa & molli contingat uita senecta
 Vt possim rerum tantas emergere moles.
 Magnaq; cum paruis simili per currere cura.

De origine mundi

At quoniam cælo carmen descendit ab alto
 Et uenit in terras fatorum conditus ordo
 Ipsa mihi primum naturæ forma canenda est.
 Ponendusq; sua totus sub imagine mundus.
 Quem siue ex nullis repetentem semina rebus
 Natali quoq; egere placet semperq; fuisse
 Et fore principio pariter fatoq; carentem
 Seu permixta chaos rerum primordia quendam
 Discreuit partu. mundumq; enixa nitentem
 Fugit in infernas caligo pulsa tenebras.
 Siue in diuiduis in idem reditura soluta
 Principiis natura manet post secula nulle
 Et pene ex nihilo summum nihilumq; futurum
 Cecaq; materies cælum perfecit & orbem
 Siue ignis fabricauit opus flammæq; micantes
 Que mundi fecere oculos habitantq; per omne
 Corpus: & in cælo uibrantia fulmina fungunt.
 Seu liquor hoc peperit sine quo riget arida rerum
 Materies: ipsumq; uocat quo soluitur ignem.
 Aut neq; terra patrem nouit: nec flamma nec aer
 Aut humor: faciuntq; deum per quattuor artus.
 Et mundi struxere globum: prohibentq; requiri
 Vtra se quicquam quum per se cuncta creantur a iii

Frigida. ne calidis desint aut humida siccis
Spiritus aut solidis: sitq; hec discordia concors
Quam nexus habilis & opus generabile fugit:
Atq; omnis partus elementa rapacia reddunt.
Semper erit genus in pugna: dubiumq; manebit
Quod latet: & tantum super est hominemq; deumq;
Sed facies quencunque tamen sub origine rerum
Conuenit: & certo digestum est ordine corpus
Ignis in ethereas uolucer se sustulit auras
Summaq; complexus stellantis culmina cæli
Flammarum uallo naturæ moenia fecit
Proximus in tenuis descendit spiritus auras
Aera extendit medium per inania mundi.
Ignem flatus alit uicinis subditus astris.
Tertia fors undas strauit flatusq; natantis
Acquora perfidit toto nascentia ponto
Ut liquor exhalet tenuis atq; euomat auras
Aeraq; ex ipso ducente semina pascat.
Ultima subsedit glomerato pondere tellus.
Conuenitq; uagis permixtus limus harenis
Paulatim ad summum tenui fugiente liquore
Quoq; magis purus humor secessit in undas
Et siccata magis strinxerunt æquora terras
Ad iacuitq; cauis fluidum conuallibus æquor
Emerfere fretis montes orbisq; per undas
Exiliit uasto clausus tamen undiq; ponto
Imaq; de cunctis mediam tenet undiq; sedem.
Id circoq; manet stabilis: quia totus ab illo

4

Tantundem refugit mundus fecitq; cadendo
Vndiq; ne caderet: medium totius & inum est
Ictaq; contractis consistunt corpora plagis.
Et concurrento prohibent in longius ire
Quod nisi librato penderet pondere tellus
Non ageret cursus mundi subeuntibus astris
Phæbus ad occasum & nunquã remearct ad ortus.
Lunaue submersos regeret per inania cursus.
Nec matutinis fulgeret lucifer horis
Hesperos in merso dederat qui lumen olympto
Nunc quia non imo tellus deiecta profundo
Sed medio suspensa manet sunt parua cuncta
Quo caderet subeat cælum: rursusq; resurgat
Nam neq; fortuitos ortus surgentibus astris.
Nec totiens possum nascentem credere mundum
Solisue assiduos partus & fata diurna
Quum facies eadem signis per secula constet
Idem phœbus eat cæli de partibus iisdem
Inde suos sinuat flexus per crura pedesq;
Lunaq; per totidem luces mutetur & orbes
Et natura uias seruet quas fecerat ipsa
Nec tirocimo peccet circumq; feratur
Aeterna cum luce dies quod tempora monstrant
Nunc his nunc illis eadem regionibus orbis
Semper & ulterius uadentibus ortus ad ortus
Occasumue ortus: cælum & cum sole perennet.

Quare terra sit rotunda
Nec tibi uero natura admiranda uideri
Pendentis terre debet quum pendeat ipse
Mundus. & in nullo ponet uestigia fundo.
Quod patet ex ipso met cursuq; uolantis
Quum suspensus cat phœbus cursuq; reflectat
Huc illuc agiles & seruet in æthere mætas
Quum luna & stellæ uolitent per inania mundi
Terra quoq; acrias leges imitata pependit.
Est igitur tellus mediam sortita cauernam
Aeris & toto pariter sublata profundo
Nec patulas distenta plagas: sed condita in orbem
Undiq; surgentem pariter pariterq; cadentem
Hæc est naturæ facies sic mundi & ipse
Inconuexa uolans teretes facit esse figuras
Stellarum solisq; orbem lunæq; rotundum
Aspicimus tumido quærentis corpore lumen
Quod globus obliquos totus non accipit ignes
Hæc æterna manet diuinisq; similima forma
Cui neq; principium est usq; nec finis in ipso.
Sed similis toto remanet perq; omnia par est.
Sic stellis glomerata manent mundumq; figurant
Id circo terris non omnibus omnia signa
Conspicimus. nusq; inuenies fulgere canopum
Donec Niliacas per pontum ueneris oras
Sed quærent helicen quibus ille superuenit ignis
Quod laterum tractus habitant medisque tumores
ripiunt terræ cælum uisusq; coercent

Te testem dat luna sui glomerabilis orbis
 Que cum mersa nigris per noctem deficiis umbras
 Non omnis pariter confundis sydere gentes
 Sed prius eorū quærunt tua lumina gentes
 Post medio subiecta polo quecunque coluntur
 Vltima ad hesperior infectis uolucris allis
 Seraq; in extremis quatiuntur gentibus aera.
 Quod si plana foret tellus semel orta per omnes
 Deficeret pariter toto miserabilis orbe
 Sed quia per teretem deducta est terra tumorem
 His modo post illis: apparet delia terris
 Exoriens simul atq; cadens, quia fertur in orbem
 Vtrinque accliuis pariter decliuiā iungit
 Atq; alios superat giros aliosq; relinquit
 Ex quo colligitur terrarum forma rotuuda.
 Hanc circum uariæ gentes hominum atq; ferarum
 Aerieq; colunt uolucres pars eius ad arctos
 Eminent haustrinis pars est habitabilis oris
 Sub pedibusq; iacet nostris supraq; uidetur
 Ipsa sibi fallente solo decliuiā longa
 Et pariter surgente uia pariterq; cadente.
 Hanc ubi ad occasus nostros sol aspicit ortus
 Illic orta die sopitas excitat urbis.
 Et cum luce refert operum uadimonia terris.
 Nos in nocte sumus somnosq; in membra locamus
 Pontus utrosque suis distinguit & alligat undis.
 Hoc opus immensi constructum corpore mundi
 Membraq; naturæ diuersa condita forma

Aeris atq; ignis terræ pelagi iacentis
Vis animæ diuina regit sacroq; meatu
Conspirat deus & tacita ratione gubernat.
Et multa in cunctas dispensat fœdera partis.
Alter ut alterius uires faciatq; feratq;
Summaq; per uarias maneat cognata figuras.

De duodecim signis

Nunc tibi signorum lucentis undiq; flammis
Ordinibus certis referam primumq; canentur
Que media obliquum precingunt ordine mundum
Solemq; alterius uicibus per tempora portant
Atq; alia ad uerso luctantia sydera mundo
Omnia que possis cælo numerare sereno
E quibus & ratio fatorum ducitur omnis
Ut sit idem mundi primum quod continet arcem

De ariete & ordine cæterorum

Aurato princeps aries in uellere fulgens.
Respicit admirans aduersum surgere thaurum
Summisso uultu geminos & fronte uocantem
Quos sequitur Cancer: cancrum Leo: Virgo leonem.
Aequato tum Libra die cum tempore noctis
Attrahit: ardenti fulgentem Scorpion astro.
In cuius caudam contentam dirigit arcum
Mixtus equo uolucrum missurus iamq; sagittam
Tum uenit angusto Capricornus sydere flexus.
Post hunc inflexam diffudit Aquarius urnam.
Piscibus assuetus auide subeuntibus undas
Quos aries tangit claudentis ultima signa.

At qui fulgentis cælo confurgit ad arctos
 Omnia que summo despectant sydera cælo
 Nec norunt obitus unoq; in uertice tantum
 In diuersa situ cælumq; & sydera torquent
 Aera per gelidum tenuis deducitur axis
 Libratumq; regit diuerso cardine mundum
 Sydereus circa medium quem uoluitur orbis.
 Aethreosq; rotat cursus immotus: at ille
 In binas arctos magni per inania mundi
 Perq; ipsum terræ directus conspicit orbem
 Nec uero e solido stat robore corporis eius
 Nec graue pondus habet quod onus ferat aetheris alti
 Sed cum aer omnis semper uoluatur in orbem
 Quoq; semel cœpit totus uolet undiq; in ipsum.
 Quodcunque in medio est: circa quod cuncta mouetur
 Usq; adeo tenue ut uerti non possit in ipsum.
 Nec iam inclinari nec se conuertere in orbem
 Hoc dixere axem quia motum non habet ullum
 Ipse uidet circa uolitantia cuncta moueri.
 Summa tenent eius miseris notissima nautis
 Signa per immensum cupidos ducentia pontum.
 Maioremq; helice maior decircinat arctum
 Septem illam stellæ certantes lumine signant.
 Qua duce perfluctus graiæ dant uela carnæ.
 Angusto cynosura breuis torquetur in orbe
 Tam spatio q̄ luce minor sed iudice uincit
 Maiorem tyrio penis hec certior auctor
 Non apparentem pelago quærentibus orbem

Nec paribus posite sunt frontibus utraque caudam
Vergit in alternis rostro sequiturq; sequentem.
Has interfusus circumq; amplexus utranque
Diuidit: & cingit stellis ardentibus anguis
Ne coeant abeantue suis a sedibus unquã
Hunc inter mediumq; orbem quo sydera septem
Per bisseña uolant contra nitentia signa
Mixta ex diuersis consurgunt uiribus astra.
Hinc uicina poli cæliq; hinc proxima flammis
Que quia dissimilis qua pugnat temperat aer
Frigiferum sub se reddunt mortalibus orbem.
Proxima frigentis arctos boreamq; rigentem
Nixa subit spesies genibus sibi conscia cause
A tergo nitet Arctophilax idemq; boetes
Quod similis iunctis instat de more iuuenis.
Arcturumq; rapit medio sub pectore secum:
At parte ex alia claro uolat orbe corona
Luce micans uaria: nam stella uincit una
Circulus in medio' radians que proxima fronte
Candidaq; ardenti distinguit lumina flamma
Gnosia deserte fulgent^a monumenta puellæ
Et lyra' deductis per cælum cornibus inter
Sydera conspicitur qua quondam cœperat orpheus
Omne quod attigerat cantu mansq; per ipsos
Fecit iter. domuitq; infernas carmine leges.
Huic cælestis honos: similisq; patentia causæ.
Tunc siluas exet saxa trahens. nunc sydera ducit
Et rapit immensum mundi reuolubilis orbem.

Serpentem magnis Hophiulus nomine signis
 Diuidit, & toto mergentem corpore corpus
 Explicat & nodos sinuataq; terga per orbis
 Respicit, ille tamen molli ceruice reflexus.
 Eminet effusis per laxa uolumina palmis.
 Semper erit paribus bellum quia uiribus æquant.
 Proxima fors cygni quem cælo Iupiter ipse
 Imposuit, forme precium qua ccepit amantem
 Quum deus in niueum descendit uersus olorem
 Tergaq; fidenti subiecit plurima læde
 Nunc quoq; deductas uolitat stellatus in alas.
 Hunc imitata nitent cursumq; habitumq; sagittæ
 Sydera, tum magni Iouis ales fertur in altum
 Assucto uolitans gestet ceu fulmina mundi
 Digna Ioue & cælo quod sacris instruit armis.
 Tum quoq; de ponto surgit delphinus ad astra
 Oceani: cæliq; decus per utrumque sacratus.
 Quem rapido conatus equus comprehendere cursu
 Festinat pectus fulgenti sydere clarus.
 Et finitur in andromeda quam parscus armis
 Eripit & sociat sibi cui succedit iniquo
 Diuisus spatio quod tertia lampada dispar
 Conspicitur paribus deltoton nomine sydus
 Ex simili dictum cepheusq; & cassiopia
 Hec uacuum solis fulgentem deserit orbem.
 Sic in utrumque mouet mundum & contraria reddit
 Hanc qui surgentem primo cum redditur ortu
 Montis ab excelso speculantur uertice thauri

Euentus frugum: uarios & tempora dicunt.
Queque ualitudo ueniat concordia quanta
Bella tacit pacemq; refert uariæq; reuertens.
Sic mouet ut uidit mundum: uultuq; gubernat
Magna fides hoc posse color curfusq; micantis
In radios: uix sole minor nisi quod procul hærens
Frigida ceruleo contorquet lumina uultu
Cætera uincuntur spetie nec clarius astrum
Tingitur oceano cælumue reuisit ab undis.
Tum procyon ueloxq; lepus tum nobilis argo
In cælum subducta mari q; prima cucurrit
E meritum magnis mundum tenet acta periclis
Seruando dea facta deos cui proximus anguis
Squamea dispositis imitatur lumina flammis.
Et phæbo facer ales: & olim gratas hyacco
Crater & duplici centhaurus imagine fulget
Pars hominis tergo pectus commissus equino.
Ipsius hinc mundi templum est uixitrixq; solutis
Ara nitet sacros uastos cum terra gygantis
In cælum furibunda tulit tumidi quoq; magnos
Que si uere deos dubitauit Iuppiter ipse
Quod poterat non posse timens cum surgere terram
Cerneret: & uerti naturam crederet omnem
Montibus atq; alios aggestos crescere montis.
Et tam uicinos figientia sydera collis:
Arma importantes. & rupta matre creatos
Discordes uultu permixtaq; corpora partus.
Hostiferum nec dum sibi quenque numina norant

Si qua forent: maiora suis tunc Iuppiter aræ
 Sydera constituit: quo nunc quoq; maxima fulgent
 Quapropter cætus conuolues squamea terga
 Orbibus insurgit tortis: & fluctuat aluo
 Intentans morfu similis iam iamq; tenenti
 Qualis ad exposite fatum cepheids undis
 Expulit adueniens ultra sua littora pontum.
 Tum notius piscis uenti de nomine dictus
 Exurgit de parte noti cui cuncta feruntur
 Flexa per ingentis stellarum flumina gyros
 Vterius capiti coniungit aquarius undas
 Amnis & in medium coeunt & sydera miscent
 In penas signata suas iuxtaq; relictam
 Andromedam uastos metuentem piscis hiatus
 Expositam ponto deflet scopulisq; reuinctam
 Ne ueterem parseus cælo quoq; seruet amorem
 Auxilioq; iuuet fugienda gorgonis ora
 Sustineat spoliūq; sibi testemq; uidenti.
 Tum uicina ferens flexo uestigia thauo
 Eniochus studio mundumq; & nomen adeptus
 Quem primu curru uolutantem Iuppiter alto
 Quadriugis conspexit equis cæloq; sacrauit
 Tum subeunt hedi claudentes sydere pontum
 Nobilis & mundi nutritos rege capella
 Cuius ab uberibus magnum ille ascendit olympum
 Lacte fero crescens ad fulmina uimq; tonandi
 Hanc ergo eternis merito sacrauit in astribus
 Iuppiter & cæli cælum mercede rependit

Pleiades hyadesq; feri pars utraque thauri
In boream scandunt hec sunt aquilonia signa.
Aspice nunc infra solis surgentia cursus
Que super exultas labuntur sydera terras
Queque intra gelidum capicorni sydus & axem
Imo subnixum uertuntur lumina mundo
Altera pars orbis sub aquis iacet inuia nobis
Ignotæq; hominum gentes nec transita regna
Commune ex uno lumen ducentia sole
Diuersasq; umbras leuaq; cadentia signa
Et destros ortus cælo spectantia uerso
Nec minor est illis mundus: nec lumine peior
Nec numerosa minus nascuntur sydera in orbe
Cætera non cedunt uno uincuntur in astro
Augusto sydus nostro quod contigit orbi
Cæsar nunc terris post cælo maximus auctor.
Cernere uicinum geminis licet oriona
In magnam cæli tendentem brachia partem
Nec minus extento surgentem ad sydera passu
Singula ful gentis humeros cui lumina signant
Et tribus obliquis demissus ducitur ensis
At caput orion excelso immensus olympto
Per tria sub ducto signatur lumina uultu
Non q; clara minus sed q; magis alta recedant
Hoc duci per totum decurrunt sydera mundum
Sub sequitur rapido contenta canicula cursu
Quia nullum terris uiolentius aduenit astrum
Nec grauius cedit nec horrens frigore surgit

Hos inter solisq; uias arctosq; latentis
 Axem quem mundi stridentem pondere torquet
 Orbe peregrino cælum depingitur astris
 Que notia antiqui dixerunt sydera uates
 Ultima que mundo semper uoluuntur in imo
 Quis in uexa mouent cæli fulgentia templa
 Nusq; in conspectu redeuntia cardine uerso
 Sublimis spetiem mundi: similisq; figuras
 Astrorum referunt: & uersas frontibus arctos
 Vno distingui medias claudiq; dracone
 Credimus exemp lo quous fulgentia uisus
 Hunc orbem cæli uertentes sydera cursu
 Cardine tam simili sultum q; uertice pingit.
 Hec igitur magno diuisas æthere sedes
 Signa tenent mundi totum deducta per orbem
 Tu modo corporeas similes ne quære figuras
 Omniaq; æquali fulgentia membra colore
 Deficiat nihil & uacuum qua lumine cessit
 Non poterit mundus sufferre incendia tanta
 Omnia si plenis ardebunt sydera membris
 Quicquid subduxit flammis natura pepercit
 Succubitura oneri formas disiungere tantum
 Contenta ut stellis ostendere sydera certis
 Linea designat speties: atq; ignibus ignes
 Respondent media extremis atq; ultima sumis
 Creduntur satis est si se non omnia cælant.
 Precipue media cum luna implebitur orbe
 Certa nitent mundo cum luna conditur omne

Stellarum uulgius fugiunt sine nomine signa
Plura licet uacuo: tum cernere sydera cælo
Nec fallunt numero: paruis mixta feruntur
Et q̄ clara magis possis cognoscere signa
Non uarios obitus norunt uariosq; recursus.
Certa sed in proprias oriuntur sydera luces
Natalesq; suos occasumq; ordine seruant
Nec quicquā iu tanta magis est mirabile mole
Quā ratio: & certis q; legibus omnia parent
Nusquam turba nocet nihil illis partibus errat
Latius & leuius mutatoue ordine fertur.
Quid tam confusum spetie quid tam uitæ certum est

aplat materias ingenia parua no sustinet De æternitate mundi

*in ipso congeit vltia vms ausano
pcabut qua toq; mazo fuerit pul
ecndum e tanto magis obruitur
i maonitudine rei velti
o potest expliare bec
memmus* **A**c mihi tam presens ratio non ulla uidetur
Quam pateat mundum diuino numine uerti

Atq; ipsum esse deum nec forte coisse magistra
Ut uoluit credi qui mœnia mundi
Seminibus struxit numinis inq; illa resoluti
Aequis & maria & terras & sydera cæli
Etheraq; immensos fabricantem finibus orbis.
Soluentemq; alios constare & cuncta reuerti
In sua principia & rerum mutare figuras.
Quis credat tantas operum sine numine moles?
Ex numinis cæcoq; cteatum scedere mundum?
Si fors ista dedit nobis, fors ipsa gubernet
At cur dispositis uicibus consurgere signa
Et uelut imperio præscriptos reddere cursus
Cernimus: ac nullis properantibus ulla relinqui.

Cur eadem æstiuas exornant sydera noctes
 Semper & hybernas eadem certamq; figuram
 Quisq; dies reddit mundo certamq; relinquit
 Iam tum cum graiæ uerterunt pargama gentes
 Arctos & orion aduersis frontibus ibant
 Hec contento suos in uertice flectere gyros
 Ille ex diuerso uertentem surgere contra
 Obuius & toto semper decurrere mundo
 Tempore que obscure noctis deprendere signis
 Iam poterant cælumq; suas distinxerat horas
 Quot post excidium Troiæ sunt eruta regna?
 Quot capti populi quotiens fortuna per orbem
 Seruitum imperiumq; tulit uarieq; reuertit.
 Troianos cineres in quatum oblita resouit
 Imperium fati Asia iam gratia pressa est
 Sæcula dinumerare piget quotiensq; recurrens
 Lustraret mundum uario sol igneus orbe.
 Omnia mortali mutantur lege creata.
 Nec se cognoscunt terræ uertentibus annis
 Exutas uariam faciem per sæcula gentes
 At manent in columis mundus suaq; omnia seruat
 Que nec longa dies auget minuitq; senectus
 Nec motus puncto currit cursusq; fatigat.
 Idem semper erit quoniam semper fuit idem.
 Non alium uidere patres aliumue nepotes
 Aspicient. deus est qui non mutatur in æuo.
 Nunquã transuersas solem decurrere ad arctos
 Nec mutare uias & in ortum uertere cursus

Auroramq; nouis nascentem ostendere terris
Nec lunam certos excedere luminis orbes.
Sed seruare modum quo crescat quouue recedat
Nec cadere: in terram pendentia sydera cælo.

De paralellis circulis

Irculus ad boream fulgentem sustinet arcton
Sexq; figit solidas a cæli uertice partis:
Altera ad extremi decurrens sydera cancri
In quo consumat phœbus lucemq; moramq;
Tarda; per longos circumfert lumina flexus
Aestiuum medio nomen sibi sumit ab æstu
Temporis & titulo potitur meta; uolantis
Solis & extremos designat seruidus actus.
Et quinque in partes aquilones distat ab orbe
Tertius in media mundi regione locatus
Ingenti spera totum precingit olympum
Parte ab utraque uidens axem quo lumine phæbus
Componitur paribus numeris noctemq; diemq;
Veris & autumnii currens per tempora mixta
Cum medium æquali distinguit limite cælum
Quattuor & gradibus sua fila reducit ab æstu
Proximus hunc ultra brumales nomine cingens
Ultima desigat fulgentis lumina solis.
Inuiaq; obliqua radiorum munera flamma
Dat pariter minimum nobis. sed finibus illis
Quos super incubuit longa stant tempora luce
Vixq; dies transit cadentem extenta per æstum.
Bisq; iacet binis summotus partibus orbis.

11
Vnus ab his super est extremo proximus axi
Circulus haustrinas qui stringit & obsedit arctos.
Hic quoq; brumalem per partis relinquit
Et quantum a nostro sublimus cardine gyros
Distat ab aduerso tantundem proximus illi
Sic tibi per binas uertex a uertice partis
Diuisus duplici sume circumdat olympum.
Et per quinque notat signantis tempora fines.
His eadem est uia que mundo pariterq; rotantur
Incliuēs sociosq; ortus occasibus æquant
Q uando quidem sexto quo totus uoluitur orbis
Fila trahunt alti circum committantia cæli
Interualla pari seruantes limite semper.
Diuisosq; semel finis sortemq; dicatam
Sunt duo quos recipit ductos a uertice uertex
Interse aduersi qui cunctos ante relatos
Seq; secant gemino coeuntes cardine mundi
Transuersosq; polo rectum ducuntur in axem
Tempora signantes anni: cælumq; per astra
Q uattuor in partes diuisum mensibus equis
Alter ab excelso currens limes olympo
Serpentis caudam fictas & diuiditur arctos
Et iuga chelerum medio uolitantia gyro
Sed dimensa suis consumere tempora signis
Non casus opus est magni sed numinis ordo
Hec igitur texunt æquali sydera tractu
Ignibus in uarias cælum laquentia formas
Altius hic nihil est hec sunt fastigia mundi

Publica naturæ domus his contenta tenetur
Finibus amplectens pontum terrasq; iacentis
Omnia concordi tractu ueniuntq; caduntq;
Qua semel incumbuit cælum uersumq; resurgit.
De magnitudine & latitudine mundi & signorū
Ipse autem quantum connexo mundus olympto
Obtineat spatium quantis bis sena ferantur
Finibus astra docet ratio cui nulla resistunt
Claustra nec immense moles ceduntq; recessus
Omnia succumbunt ipsum est penetrabile cælum
Nam quantum a terris atq; æquore signa recedunt
Tantum bina patent: quantumq; inceditur orbis.
Per medium pars efficitur tum tertia gyri
Exiguo dirimens solidam discrimine summam.
Summum igitur cælum bis bina refugit ab imo
Altera bis senis ut sit pars tertia signis.
Sed quia per medium est tellus suspensa pro fundum
Binis a summo signis discedit & imo
Hinc igitur quodcunque supra te suspicis ipse
Qua per inane meant oculi quaque ire reculant
Bis binis equandum est signis sextante rotundæ
Efficiunt orbem zonæ qua signa feruntur
Bissex equali spatio textentiæ cælum
Nec mirere uagos partus eadem esse per astra
Et mixtum ingenti generis discrimine fatum.
Singula cum tantum: teneant tantoq; ferantur
Tempore sex tota fugientia sydera luce.
Restat ut æthereos finis tibi reddere coner

Filaq; dispositis uicibus committantia cælum
 Per que dirigitur signorum flammeus ordo
 Circulus a summo nascentem uertice mundum
 Permeat Arctophylaca patens per terga draconis
 Extremamq; secans hydram mediumq; sub astris
 Centaurum aduersus concurret rursus in axe
 Et redit in cætum squamosaq; tergora cæti
 Lanigeriq; notat fores clarumq; trigonum
 Andromedæq; sinus imos fastigia matris
 Principiumq; tuum repetito cardine claudit
 Alter in hunc medium summumq; incumbit in axem
 Per que pedes primos ceruicem transit & ursæ
 Quam septem stellæ primam iam sole remoto
 Producunt nigræ prebentem lunam nocti
 Et geminis cancrum dirimit stringit flagrantem
 Ore canem clauumq; ratis que uicerat æquor
 Inde axem occultam per gyri signa prioris
 Transuersa atq; alio rursus de limite tangit
 Te capricorne tuisq; aquilam designat ab astris
 Perq; lyram in uersam currens spiralsq; draconis
 Posteriora pedum cynosuræ proterit astra
 Transuersamq; secat uicino cardine caudam
 Hic iterum coit ispe sibi memor unde profectus

De orizonte

Tq; hoc æterna fixerunt tempora sedem
 Immotis per signa modis statione perhemni
 Hos uolucres fecere duos: nanq; alter ab ipsa
 Confurgens helice medium præcidit olympum biiii

Discernitq; diem sextamq; examinat horam
Et paribus spatiis occasus cernit & ortus
Hic mutans per signa uices ceu si quis coos
Seu petit hesperios supra se circumat orbem
Verticibus super astantem mediumq; secantem
Cælum & diuiso signantem: lumine mundum
Quando aliis aliud medium est uolat hora per orbem
Cumq; loco terræ cælumq; & tempora mutat.
Atq; ubi se primis extollit phœbus ab undis
Illis sexta manet quos tum premit aureus orbis
Rursus ad hesperios sexta est ubi cedit in umbras
Nos primam & summam sextam numeramus utrâque
Et gelidum extremo lumen sentimus ab igne
Alterius finis si uis cognoscere gyris
Circumfer facilis oculos uultumq; per orbem
Quicquid erit cæli primum terræq; supremum
Qua coit ipse sibi nullo discrimine mundus
Redditq; aut recipit fulgentia sydera ponto
Præcingit tenui transuersum limite mundum
Hæc quoq; per totum uolitabit linea cælum
Nunc tantum ad medium uergens mediumq; repente
Orbem nunc septem ad stellas: nunc mota sub astra
Sed quocunq; uagæ tulerint uestigia plantæ
Has modo terrarum nunc has gradientis in oras
Semper erit nouus & terris: mutabitur arcus
Quipe aliud cælum offendens aliudq; relinquens
Dimidium tegit atq; refert uarioq; notauit
Fine & cum uisu pariter sua fila mouentem

Hic terrestris erit: quia terram amplectitur orbis
 Et mundum plano præcinxit limite gyros
 Atq; trahens Asiæ titulum memoratur orizon

De zodiaco & lacteo circulis

His addunt aliquos diuersa fila trahentes

Inter se gyros quorum fulgentia signa

Alter habet per que phœbus moderatur habenas

Subsequiturq; suo solem uaga delia curru

Et quinque aduerso luctantia sydera mundo

Exercent uarias naturæ lege choreas

Hunc tenet & summo cancer capricornus ab imo

Bis recipit luce qui circulus æquat & umbras

Lanigeri & libræ signo sua fila secantem

Sic per tres gyros inflexus ducitur orbis

Rectaq; de nexo fallit uestigia cliuo

Nec uisus aciemq; fugit tantumq; notari

Mente potest sicut cernuntur mente priores

Sed nitet ingenti stellatus baltheus orbe

Insignemq; facit celato lumine mundum

Et ter uicenas patris patet atq; tricenas

In longum biflex latefcit fascia partis

Quæ cohibet uaria labentia sydera cursu

Alter in aduersum positas succedit ad arctos

Et paulum a boreæ gyro sua fila reducit

Transitq; inuersæ per sydera cassiopiæ

Inde per obliquum discendens tangit olorem

Aestiuosq; secat finis aquilamq; supinam

Temporaq; æquantum gyrum zonamq; ferentem

Solis equos intra caudam qua scorpius ardet
Extremamq; sagittari leuam atq; sagittam
Inde suos sinuat flexus per crura pedesq;
Centauri alternis rursusq; ascendere caelum
Incipit argiuamq; ratem per amplustria summa
Et medium mundi gerum geminosq; per imum
Signa secat subit Eniochum teq; unde profectus
Cassiopaea petens super ipsum perseæ transit ipsa
Orbemq; ex illa ceptum concludit in illa
Trisq; secat medios gyros & signa ferentem
Partibus e binis quotiens præciditur ipse
Nec querendus erit: uisus incurrit in ipsos
Sponte sua seq; ipse docet cogitq; notari
Nanq; in ceruleo cadens nitet orbita mundo
Ceui missura diem subito caelumq; recludens
Ac ueluti uiridis discernit semita campos
Quam terit assiduo renouans iter orbita tractu
Inter diuisas æquabilis est uia partis
Ut freta canescunt sulcum ducente carina
Accipiuntq; uiam fluctus spumantibus undis
Quam tortus uerso mouit de gurgite uertex
Candidus in nigro lucet sic limes olympo
Ceruleum findens ingenti lumine mundum
Vtq; suos arcus per nubila circinat iris
Sic super incumbit signato culmine limes
Candidus: & resupina facit mortalibus ora
Dum noua per cæca uibrantur lumina noctem
Inquirantq; sacras humana pectore causas

Num se de ductis conetur soluere moles
 Seminibus; raraq; labet compage carinae
 Admittiq; nouum laxato pectore lumen
Quid; quasi non timeant magni cum uulnera caeli
 Conspiciant feriat oculos iniuria mundi
 An coeat mundus duplicisq; extrema cauernae
 Conueniant caeliq; oras & sydera tangant
 Perq; ipsos iungat nexus manifesta cicatrix
 Fissuram faciens mundi scapatus & orbis
 Aeriam in nebulam clara compagine uersus
 In cuneos cogat alti fundamina caeli
 An melius manet illa fides per seccula prista
 Illac solis equos diuersos curribus isse
 Atq; aliam triuisse uiam longumq; per aeuum
 Exustas sedes incoctaq; sydera flammis
 Ceruleam uerso speciem mutasse colore
 Infusumq; loco cinerem mundumq; sepultum.
 Famam etiam antiquis ad nos descendit ab ancuse
 Phætonem patrio curru per signa uolantem
 Diem noua mirati proprius spectacula mundi
 Et puer in caelo badit curruq; superbus
 Luxuriat mundo cupit & maiora parente
 Monstraras liquisse uias orbemq; regentem
 Imposuisse polo ne signa insueta tulit se
 Errantis nutu flammis currumq; solutum
 Deflexum solito cursu curuisq; quadrigis
Quid querimur flammis totum seuisse per orbem
 Terrarumq; togum cunctas arsisse per urbis

Cum uaga dispersi fluitarunt lumina curris
Et cælum exustum est luit ipse incendia mundus
Et noua uictuis flagarunt sydera flammis
Nunc quoq; preteriti faciem seruantia casus
Nec mihi celanda est famæ uulgata uetustas
Mollior e niueo lactis fluxisse liquorem
Pectore reginæ diuum cælumq; colore
In fecisse suo qua propter lacteus orbis
Dicitur & nomen causa descendat ab ipsa
An maior densa stellarum turba corona
Contextit flammæ & crasso lumine candet
Et fulgore nitet collato clarior orbis.
An fortes animæ dignataq; numina cælo
Corporibus resoluta suis terræq; remissa
Huc nigrant ex orbe suumq; habitantia cælum
Aethereos uiuunt annos mundoq; fruuntur
Atq; hic acidas hic & ueneramur atridas
Tididenq; ferum terræq; marisq; triumphis
Naturæ uictorem Ithacum piliumq; senecta
Insignem triplici danaumq; ad pargama reges
Castram ducum: & cæli uictamq; sub hectore troiam
Auctoreq; nigrum partum stirpemq; tonantis
Rectorem lyciæ. nec te mauortia uirgo
Preteream regesq; alios quos grætia misit
Atq; asiæ gentes & magno maxima bella
Quiq; animæ uires & strictas pondere mentis
Prudentes habuere uiri quibus omnis in ipsis
Sensus erat: iustus Solon fortisq; lygurgus.

Aethereusq; platon & qui fabricauerat illum
 Damnatusq; suas melius damnauit athenas
 Perfidis & uictor strarat qui classibus æquor
 Rhomamq; uiri quorum iam maxima turba est
 Tarquiniusq; nimis reges: & horatia proles
 Tota acies pontis. nec non seuola trunco
 Nobilior maiorq; uiris & coclia uirgo
 Et rhomana ferens quæ textit mœnia cocles
 Et cum militia uolucres coruinis adeptus
 Et spolia & nomen qui gestat in alitæ phœbum
 Et loue qui meruit cælum rhomamq; camillus
 Seruando posuit brutusq; a rege receptæ
 Conditor: ut pyrri per bella papirius ultor
 Fabricius curiusq; pares & tertia palma
 Macellus cos susq; prior de rege necato.
 Certantes decii uotis similesq; triumphis.
 Inuictusq; mora Fabius uictorq; necati
 Liuius hadrubalis socio per bella Nerone.
 Scipiadeq; duces fatum Cartaginis unum
 Pompeiusq; orbis domitor per trisq; triumphos
 Ante deum princeps & censu Tullius oris
 Emeritus cælum & claudia magna propago
 Emiliaq; domus proceres clariq; metelli
 Et Cato fortunæ uictor matrisq; sub armis
 Miles agreppa suæ uenerisq; ab origine proles
 Iulia descendit cælo cælumq; repleuit
 Quod regit Augustus socio per tonante
 Cernit & in cætu diuum magnumq; Quirinum

Altius etherei qua candet circulus orbis
Illa deum sedes hec illis proximus diuum
Qui uirtute sua similes uestigia tangunt
Sunt alia aduerso pugnancia sydera mundo
Que celum terramq; inter uolitantia pendent
Saturni Iouis & Martis Solisq; sub illis
Mercurius Venerem inter agit Lunamq; locatus.
Hic prius incipiam stellis q̄ reddere uires
Signorumq; canam fatalia carmine iura
Implenda est mundi facies corpusq; per omne
Quicquid ubiq; nitet uigeat quandoq; norandum est
Sunt etiam rare fortis natalis euntes
Protinus & raptim subitas canlescere flammās
Aera per liquidum tractosq; per ire comœtas
Rara per ingentis uiderunt sæcula motus
Siue q; ingenitum terra spirante uaporem
Humidior sicca superatur spiritus aura
Nubila cum longo cessant depulsa sereno
Et solis radiis arefcit torridus aer
Acta alimenta sibi dimissus corripit ignis
Materiamq; sui deprendit flamma capacem
Et quia non solidum est corpus sed rara uagantur
Principia aurarum uolueriq; simillima fumo
In breue uiuit opus ceptaq; incendia sine
Subsistunt pariterq; cadunt fulgente comœta
Quod nisi uicinos agerent occasibus ortus
Et tam parua foret accensis tempora flammis
Alter nocte dies esset cælumq; rediret

Immenſum & ſomno totum deprederet orbem
 Tum quia non una ſpetie diſpergitur omnis
 Arridior terræq; uapor comprehenditur igni
 Diuerſas quoq; per facies accenſa feruntur
 Lumina que ſubitis exiſtunt nata tenebris.
 Nam modo ceu longi fluitent de uertice crines
 Flamma comas imitata uolat: tenuiſq; capillos
 Diffuſos radiis ardentibus explice ignes
 Nunc prior hæc facies diſperſis crinibus exit
 Et globus ardentis ſequitur ſub imagine barbæ
 Interdum æquali laterum compagine ductus
 Q uadratam ue trabem fingit teretemue columnam
 Q uin etiam tumidis exequat dolia flammiſ
 Procerto diſtenta utero paruoſq; capillos
 Mentitur paruiſ ſignis glomeratur in orbis
 Hirta figurantiſ tremulo ſub lumine meſſes
 Lampidas & fiſſas ramoſas fundit in igniſ
 Præcipiteſ ſtellæ paſſimq; uolare uidetur
 Q um uaga per liquidum ſcintillant lumina mundum
 Et tenueſ longiſ iactantur crinibus igneſ
 Exuruntq; procul uolucree imitata ſagittas
 Arrida cum gracili tenuatur ſemita filo
 Sunt autem cunctiſ permixti partibus igneſ
 Q ui grauidas habitant fabricantēſ flumina nubeſ
 Et penetrant terras ætnameſq; imitantur olympo
 Et calidas reddunt ipſiſ in fontibus undaſ
 Ac ſilice in dura uiridiq; in cortice ſedem
 Inueniunt cum ſylua ſibi colluſa crematur

Ignibus usq; adeo natura est omnis abundans
Ne mirere faces subitas erumpere celo
Aeraq; accensum flammis lucere coruscis
Arrida complexum spirantis femina terræ
Que uolucer pascens ignis sequiturq; fugitus
Fulgura quum uideas tremulum uibrantia lumen
Imbribus in mediis & cælum fulmine ruptum
Siue igitur ratio præbentis semina terræ
In uolucris ignes possunt generare comatas
Siue illas natura faces ob cuncta creauit
Sydera per tenuis cælo licentia flammæ
Sed trahit ad semet rapido titanius aestu
Inuoluitq; suo flammatis igne comatas
Ac modo dimittit sicut cyllenius orbis
Et uenus accenso cum ducit uespere noctem
Serpentem falluntq; oculos rursusq; reuisunt
Seu deus instantis fati miseratur in orbe
Signa per affectus cæliq; incendia mittit
Nunq̄ futilibus excanduit ignibus aether
Squalidaq; elusi deplorant arua coloni
Et steriles inter sulcos defessus arator
Ad iuga mærentis cogit frustrata iuuenços
Aut grauibus morbis & lenta corpora tabe
Corripit exultis lætalis flamma medullis
Labentisq; rapit populos totasq; per urbis
Publica succensis peraguntur fata sepulchris
Qualis ericthonios pestis populata colonos
Extulit antiquas per funera pacis athenas

Alter in alterius labens quum fata ruebant
 Nec locus artis erat medica nec uota ualebant
 Cesserat officium morbis & funera deerant
 Mortibus: & lachrymæ fessus defecerat ignis
 Et coaceruatis ardebant corpora membris
 Et tanta quondam populo uiam contigit hares
 Talia significant lucentes sæpe cometa
 Funera cum facibus ueniunt crinisq; minantur
 Ardentis sine fine rogos cum mundus & ipsa
 Egrotet natura nouum sortita sepulchrum.
 Quin & bella canunt ignes subitoq; tumultus:
 Et claudesinis surgentia fraudibus arma
 Extremas modo per gentis ut foedere rupto
 Cum fera ductorem rapuit germania uarum.
 Infecitq; trium legionum sanguine campos
 Arserunt toto passim minitantia mundo
 Lumina & ipsa tulit bellum natura per ignis
 Opposuitq; suas uires sinemq; minata est
 Nec mirere grauis rerumq; hominumq; ruina
 Sæpe domi culpa est: nescimus credere cælo.
 Ciuilibus etiam motus: cognataq; bella
 Significant nec plura alias incendia mundus
 Sustinuit: q; cum ducibus iurata cruentis
 Arma philippeos implerunt agmine campos.
 Vixq; etiam sicca nubes rhomanus harena
 Ossa uirum lacerosq; prius superastitit artus.
 Imperiumq; suis confligit uiribus ipsum
 Perq; patris pater augustus uestigia uicit

Nec dum finis erat restabant actia bella
Dotali commissa acie repetitaq; rerum
Prelia & in ponto quæ situs rector olympo
Foemineum sortita iugum cum pompa pependit
Atq; ipsa isiaco certarunt fulmina sistro.
Restabant profugo seruilia milite bella
Cum patrios armis imitatus filius hostis
Equora pompeius cœpit defensa parenti
Sed satis hoc satis fuerit. iam bella quiescunt
Atq; adamanteis discordia iuncta cathenis
Aeternos habeat frenos in carcere clausa
Sit pater inuictus patriæ: sit rhoma sub illo
Cumq; deum cælo dederit non querat in orbe.

Capitula primi libri

Prohemium De origine mundi Quare terra sit rotun
da De duodecim signis De ariete & cæterorum ordine
De æternitate mûdi De paralëllis circulis De magnitudi
ne & latitudine mûdi & signorû De orizôte De zodiaco
Explicit liber primus Incipit eiusdem liber secundus

De regibus qui fuerunt sub hectore

Aximus Iliace gentis certamina uates.

E quinquaginta regum regemq; patremq;

Hectoreamq; facit tutam subq; hectore troiam

Erroremq; ducis totidem quod fecerat annis

Instantem bello geminata per agmina ponto

Vltimaq; in patria captisq; penatibus arma

Ore sacro cæcinit patria at que uira petentem

Dum dabat eripuit cuiusq; ex ore profuso

Omnis posteritas latices in carmina duxit
 Amnemq; in tenuis ausa est deducere riuos.
 Vnius fecunda bonis sed proximus illi
 Hesiodus memorat diuos: diuumq; parentis.
 Et cauos enixum terras orbemq; sub illo.
 Infantem: & primu titubantia sydera corpus
 Titanasq; senes iunisse cunabula magni
 Et sub fratre uiri nomen sine fratre parentis
 At iterum patrio nascentem corpore bachum.
 Omnia que immense uolitantia lumina mundo.
 Quin etiam ruris cultus legesq; rogauit.
 Miliciumq; soli:q; colles bacchus amaret
 Quod sacunda ceres campos:q; bacchus utrumq;
 Atq; arbuta uagis essent:q; adultera ponus.
 Syluarumq; deos sacrataq; numina nymphas
 Pacis opus: magnos naturæ condit in usus.
 Astrorum quidam uarias dixere figuras.
 Signaq; diffuso passim habentia celo
 In proprium cuiusq; genus causasq; tutele
 Persi & andromedæ penas matremq; dolentem
 Soluentemq; patrem raptamq; lycaone natam
 Officioq; louis Cynosuram lacte capella m.
 Et furto cygnum pietate ad sydera ductam
 Erigonen ictuq; nepam: spolioq; leonem
 Et morfu cancrum pisces cythereide uersa
 Lanigerum uicto ducentem sydera ponto
 Cæteraq; ex uariis pendentia casibus astra
 Echera per summum uoluerant fixa reuo lvi.

Quorum carminibus nihil est nisi fabula caelum
Terraque composuit caelum quae pendit ab illo.
Quin etiam pecorum ritus & pana sonantem
In calamos sicula memorat tellure creatis
Nec siluis siluestrae canit perque horrida motus
Rura seric dulcis musamque inducit in auras.
Ecce alius pictas uolucris: & bella ferarum
Ille uenenatos anguis: hic nata per herbas
Fata refert: uitamque sua radice ferentis
Quin etiam tenebris immensum tartara natum
In lucem de nocte uocant orbemque reuoluunt
Itinerius uersum naturae fœdere rupto
Omne genus rerum doctae cecinere sorores
Omnis ad accessus heliconis femita trita est
Et iam confusi manant de fontibus amnes.
Nec capiunt haustum turbamque ad sacra ruentem!
Integra quæramus rorantis prata per herbas.
Vndamque occultis meditantem murmur in antris
Quam neque durato gustarint ore uolucres
Ipse nec æthereo phœbus libauerit igni
Nostra loquar: nulli natum debemus ora
Nec furtum sed opus ueniet: soloque uolamur
In caelum curru propria rate pellimus undas.
Namque canam tacita naturae mente potentem
Infusumque deum caelo: terrisque frætoque.
Ingentem æquali moderatam fœdere molem
Totumque alterno consensu uiuere mundum.
Et rationis agi motu cum spiritus unus

Per cunctas habitet partis atq; irriget orbem
 Omnia peruolitans corpusq; animale figuret
 Quod nisi cognatis membris contexta maneret
 Machina & imposito pareret tota magistro
 Ac tantum mundi reget prudentia sensum
 Non esset statio terris non ambitus astris
 Hæreretq; uagus mundus standoq; rigeret
 Nec sua dispositos seruarent sydera cursus.
 Noxq; alterna diem fugeret rursumq; fugaret
 Non imbres alerent terras non æthera uenti
 Non pontus grauidas nubes: nec flumina pontum
 Nec pelagus fontis: nec staret summa per omnis
 pars semper partes æquo digesta parente
 Ut neq; deficerent undæ nec sydera nobis
 Nec cælum iusto maiusue minusue uolaret
 Motus alit: non mutat opus sic omnia toto
 Dispensata manent mundo diuumq; seq uuntur.
 Hic igitur deus & ratio quæ cuncta gubernat
 Ducit ab æternis terrena animalia signis
 Que quâquâ longo cogit summotâ recessu
 Sentiri tamen ut uita ac fatu ministrent
 Gentibus: ac proprios per singula corpora mores.
 Nec minus est querenda fides sic temperat arua
 Cælum: sic uarias fruges redditq; rapitq;
 Sic pontum mouet & terris imittit & aufert
 Atq; hec seditio pelagi nunc sydera lunæ
 Mota tenent: nunc diuerso stimulara recessu
 Nunc anni spatio phœbum comitata uolantem ciii

Sic submersa fretis concharum & carcere clausa
Ad lunæ motum uariant animalia corpus
Et cum damna tuas imitantur delia uires
Tu quoq; fraternis sic reddis cornibus orta
Atq; iterum ex iisdem repetis quantumq; relinquit
Aut dedit ille refert & sydus sydere constans
Deniq; sic pecudes: & muta animalia terris
Cum maneant ignara sui regisq; per æuum
Natura tamen ad mundum reuocante parentem
Attollunt animos cælumq; ac sydera seruant
Corporaq; ad lunæ nascentis cornua lustrant
Venturasq; uident hyemis reditura serena
Quis dubitet post hec hominem coniungere cælo?
Eximiam natura dedit linguamq; capaxq;
Ingenium uolucrumq; animum quem deniq; in unum
Descendit deus atq; habitat ipsumq; requirit
Mitto alias artis quarum est permissa uoluntas
Infidos adeo nec nostri munera census
Mitto q; æquali nihil est sub lege tributum
Quod patet auctores humani corporis esse.
Mitto quod certum est & inuitabile fatum
Materiæq; datum est cogi sed cogere mundo.
Quis cælum possit nisi cæli munera nosset.
Et reperire deum: nisi quis pars ipsa deorum est?
Atq; hanc connexi molem sine sine parentis
Signorumq; choros ac mundi flammea tecta
Aeternum & stellis aduersus sydera bellum
Ac terras cæloq; fretum subiectaq; utrisque

Cernere & angusto sub pectore claudere possit
 Hi tantos animis oculos natura dedisset
 Cognatamq; sibi mentem uertisset ad ipsum.
 Et tantum distulset opus caeloq; ueniret.
 Quod uocat in caelum sacra ad commercia rerum
 Et primas quas dant leges nascentibus astra
 Quis neget ei se nefas inuitum prendere mundum
 Et uelut in semet captam deducere in orbem?
 Sed nec circuitu longo manifesta probentur
 Ipsa fides operi faciet pondusq; fidemq;
 Nam neq; decipitur ratio nec decipit unquam
 Rite secunda uia est ac ueris credita causis.
 Euentusq; datus qualis praecipitur ante.
 Quod fortuna ratum faciat quis dicere falsum
 Audeat: & tantae suffragia uincere sortis
 Haec ego diuino cupiam cum ad sidera si at
 Ferre nec in turbam nec turbæ carmina quondam:
 Sed solus uacuo ueluti uectatus in orbe
 Verbera tam currus non occurrantibus ullis
 Nec pariter socios commune gerentibus actus
 Sed caelo noscenda: canam mirantibus astris.
 Et gaudente sui mundo per carmina uatis.
 Vel quibus illa sacros non inuidere meatus
 Notiamq; sui minima est quæ turba per orbem.
 Illa fluit quæ diuitias quæ diligit aurum
 Imperia & fasces mollemq; per ocia luxum
 Et blandis aduersa sonis dulcemq; per aures
 Affectum. ut modico noscendo ad fata labore

Hoc quoq; fatorum est legem perdiscere, fatis
At primum astrarum uaria est natura notanda.
Carminibus per utrumque genus. nam mascula sex sunt
Diuerſi totidem generis sub principe thaurō
Cernis ut aduersus redeundo surgit in arcum?
Alternant genus: & uicibus uariantur in orbem.
Humanas etiam species in parte uidebis.
Nec mores distant pecudum pars atq; ferarum
Ingenium facient que iam signanda sagaci
Singula sunt animo propria que sorte feruntur.

Que signa duplicia sunt & bisforma
Nunc binis insiste dabunt geminata potentis
Per socium effectus: multū comes addit & aufert.
Ambiguisq; ualent que sint collegia fatis
Ad meritum noxamq; duos per sidera pisces
Et totidem geminos nudatis aspice membris
His coniuncta manent alterno brachia nexu
Dissimile est illis iter in contraria uersis
Par numerus sed enim dispar natura notanda est
Atq; hec ex paribus toto gaudentia celo
Signa manent nihil exterius mirantur in ipsis.
Amissumue dolent quedam q; parte recisa
Atq; ex diuerso commissis corpore membris
Vtq; capricornus qui tentum dirigit arcum
Iunctus equo: pars huic hominis: sed nulla prioris.
Hoc quoq; seruandum est alia discrimine in arce
Distat enim gemina duo sinu duplaue figura.
Quin etiam erigione binis numeratur in astris

Nec facies ratio duplex: nam desinat æstas
 Incipit autumnus media sub uirgine uterque
 Id circo tropicis præcedunt omnibus astra
 Bina ut lanigero chelys cancroq; caproq;
 Quod duplices retinet connexo tempore uires.
 Ut quod subsequitur cancer sub sydera fratres
 Et geminis alter florentia tempora uires
 Sufficit æstatem sitientem prouehit alter
 Nudus uterque tamen sentit quia uterque calorem
 Ille senescentes uires subeuntis & ille
 Aetatis pars est primæ sors ultima parti
 Nec non arcitenens qui te capricorne sub ipso
 Promittit duplici formatus imagine fertur
 Mitior autumnus mollis sibi uendicat artus
 Materiamq; hominis fert tergo membra regentem
 Excipiunt hyemem nec iamq; in tempora signum
 Quosq; aries præ se mittit duo tempora pisces
 Bina dicunt hyemem claudit uer inchoat alter
 Cum sol equoreis reuoluans decurrit in astris
 Hyberni coeunt cum uer tunc roboris imbres
 Ultra q; sursum oris habet fluitantia signa
 Que signa sint aduersa
 Quod tria signa nouē signis cōiuncta repugnāt
 Et quasi seditio celum tenet aspice thaurum
 Clunibus: & geminos pedibus testudine cancrum
 Surgere cum reētis oriatur cætera membris
 Ne mirere moras cum sol aduersa per astra
 Aestiuum tardis attollit mensibus annum

Que signa nocturna aut diurna sint
Nec te pœniteat nocturna diurnaq; signa
Que sunt perspicere & propria deducere lege
Non tenebris aut luce suam per agentia noctem
Num commune foret nullo discrimine nomen
Omnia que certis uicibus per tempora fulgent
Et nunc illa dies nunc noctes illa sequuntur
Sed quibus illa parens mundi natura sacrata est
Temporis attribuit partis statione perenni
Namq; sagittari signum rapidiq; leonis
Et sua respiciens aurato uellere terga.
Tum pisces cancer: & cancri scorpion ictu
Aut uicina loco diuisa aut partibus æquis
Omnia dicuntur simili sub sorte diurna
Cætera nec numero consortia nec uitæ sedis
Interiecta locis totidem nec signa feruntur
Quin etiam sex continuis dixere diurnas
Ei se uoces castoris que sunt a principe signo
Lanigeri: sex a libris nocturna uideri.
Sunt quibus esse diurna placet: que mascula surgunt.
Femina in noctem tutis gaudere tenebris.
Quod non nulla sibi nullo monstrante loquuntur.
Neptuno debere genus scopulosus in undis
Cancer & effuso gaudentes in æquore pisces.
Ut que terrena censentur sydera sorte.
Princeps armenti thaurus regnoq; superbus
Lanigeri gregis est aries positusq; duorum
Prædatorq; leo: dumosis scorpius aruis.

Sunt etiam mediæ legis communia signa.

Ambiguus terræ capricornus: aquarius undis

Parſq; marina nitens fundentis ſemper aquari

Humida terrenis atq; illis terrea mixta.

Que ſigna ſecunda ſint

Non licet a minimis animum deſlectere cauſis

Nec quicquam rationis eget fruſtraue creatum

Fecundum eſt proprie cancri genus: acer & ic̄tu

Scorpius & partu completis æquora piſces.

Sed ſterilis uirgo eſt ſimili coniuncta leoni

Nec capit aut captos effundit aquarius ortus.

Inter utrumque manet capricornus corpore mixto

Et qui contento fulget centaurus in arcu

Communifq; aries æquantem tempora libram.

Et geminos thaurumq; pari ſub ſorte recenſet.

Que ſint currentia ſigna aut recta

Nec tu nulla putes in eo commenta notaſſe

Naturam rerum q̄ ſunt currentia quedam

Vt leo & architenens arieſq; in cornua tortus.

Aut que recta ſuis librantur ſtantia membris

Vt uirgo & gemini fundens & aquarius undas

Que ſigna ſint ſedentia aut iacentia

Vel que feſſa ſedent pigras referentia mentis

Thaurus depositis collo ſopitus aratriſ.

Libra ſub emerito conſedens orbe laborum.

Tuq; tuo capricorne gelu contractus in aſtris.

Contra iacet cancer patulam diſtentus in aluum

Scorpius incumbens plano sub corpore terræ
In latus obliquos piscis semperq; iacentis.

Que signa sint debilia

Quod si solerti circumspicis omnia cura
Fraudata inuenies ammissis sydera membris

Scorpius in libra consumit brachia: thaurus.
Succidit in curuo claudus pede lumina cancri
Dextrum centhauro super est & queritur unum.

Sic nostros casus solatur mundus in astris
Exemploq; decet patienter damna subire.

Omnis cum cælo fortunæ pendeat ordo.

Ipsaq; debilibus formentur sydera membris
Temporibus quoq; sunt propriis pollentia signa.

Aestas a geminis autumnus uirgine surgit.

Bruina sagittifero: uer piscibus incipit esse.

Quattuor in partes: scribuntur sydera terræ

Hyberna æstiuus: autumnis uerna repugnant.

Cognoscere proprias formas signorum

Nec satis est proprias signorum noscere formas

Consensu quoq; fata mouent & fœdere gaudent

Atq; aliis aliæ succedunt sorte locoq;

Circulus ut destro signorum clauditur orbe.

In tres æquales discurrit linea ductus

Inq; uicem extremis iungit se finibus ipsa

Et quecumque ferit dicuntur signa trigona.

In tria partitur q; ter cadit angulus astra

Que diuisa manent ternis distantia signis

Laniger & paribus spatiis duo signa leonis.

Atq; sagittari diuerso conspicit ortu
 Virginis & thauri capricorno consonat astrum.
 Cætera sunt simili ratione triangula signa
 Per totidem toti desunt que condita mundo.
 Sed discrimen erit dextris: seu causa sinistra
 Que subeunt que præcedunt dextra esse feruntur
 Dexteræ erit thauro capricornus uirgo sinistra.
 Hoc satis exemplo est ad que diuersa quaternis
 Partibus æquali laterum sunt condita ductu.
 Quorum designat normalis uirgula sedes
 Sic iustam spectat libram capricornus & inde
 Conspicit hunc aries atq; illum partibus æquis
 Cancer & hunc leua subeuntis sydera libræ
 Semper enim dextris censentur signa priora
 Scilicet in totidem partis deducere cuncta
 Ternaq; bis senis quadrate fingere signis.
 Quorum propolito redduntur in ordine uires.

De mēsurā trigonum & quadratorū in parres

Ed si quis contentus erit numerasse quadrata
 Diuisum signis mundum putet esse quaternis
 Aut tria sub quinis signis ornare trigonum.
 Ut socias uires & amicos exigat ortus.
 Fœdera que inueniat mundi cognata per astra
 Falsus erit. nam quina licet sint undiq; signa
 Qui tamen ex signis que quinto quoq; feruntur
 Astra loco fuerint nati sentire trigoni
 Non poterunt uires licet illud nomine seruent.
 Amisere loco dotes: namisq; repugnant

Nam cum sint partes orbis per signa trecentæ
Et ter uicenæ quas phœbi circuit ardor
Tertia pars eius numeri latus efficit unum
In tres perducti partes per signa trigoni
Hanc autem numeri non reddit linea summam
Si signum a signo non pars a parte notetur
Quod quis duo sint tribus a dirimantibus astra
Si tamen extremam leui primam ue prioris
Inter se conferre uoles numerumq; notare
Ter quinquagenas implebunt ordine partis
Transibit numerus formam finisq; sequentis
Consumet ductus. licet ergo signa trigona
Dicantur partis non seruant illa trigonas
Hec eadem spesies fallit per signa quadrata
Quod cum totius numeri qui construit orbem
Ter triginta quadram partes per sydera reddant
Euenit: ut prima signi de parte prioris
Si partem ad summam ducatur uirga sequentis
Bissexagenas faciet sua summa prioris
Et pars confertur subiuncti prima duorum
Signorum: in medio numeri transitq; refertq;
Triginta duplicat partis pars tertia deerit
Et quis quartum a quarto quis computet astrum
Naufragium facient partes unius in ipsis.
Non igitur satis est signis numerasse trigonas
Quadrati ue fidem cæli per signa quaterna
Quadrati si forte uoles effingere formam
Partibss aut trinis facies cum membra trigoni

Hic poscit quartam partem centesima summa
 Illic amittit decimam sic conuenit ordo.

Et quiscunque quater cunctis fauet angulus usq̃.

Queque loca in triplici signarit linea ductu

Cum signata uiaē linquet dispendia rectæ

Itaq̃ uicem affectus & mutua iura fauoris

Quo circa non'omnis habet genitura trigonos

Consumet ductus licet ergo signa trigona

Dicantur partis non seruant illa trigonis.

Consensum signis: nec cum sinr sorte quadrata.

Cuntinuo inter se seruant commertia rerum

Distat enim an partis consumat linea iustas

Detrahetq̃ modum numeri:quem circulus ambit.

Nunc tres efficiet nunc quattuor undiq̃ ductus.

Quos in plura iuuet ratio procedere signa

Interdum q̃ sint numeris memorata per orbem.

Sed longe maior uis est per signa trigoni

Quā quibus est titulus sub quarto quoq̃ quadratus

Altior est horum summoto linea templo

Illa magis uicina meat cæloq̃ recedit

Et propius terras accedit uisus eorum

Aeraq̃ infectum nostras dimittit ad auras.

De signis exagonis

Euiq̃ alternis data sunt commertia signis

Mutua nec magno consensu scedera seruant

In uita angusta q̃ linea flectitur orbe

Nam cum per tales formantur singula limes

Sydera & alterno diuertitur angulus astro

Sexq; per anfractus curuatur uirgula in orbem
A thauro uenit in cancrum: tum uirgine tacta
Scorpion ingreditur qua te capricorne rugentem
Et geminos a te piscis aduersaq; thauri
Sydera contingens finit qua cœperat orbem
Alternis ductus locus & per transita signa.
Vtq; ea pretereant que sunt mihi singula dicta
Flexibus & totidem similis sit circulus illis
Transuersos igitur fugiunt subeuntia uisus.
Quod nimis inclinant aciem limisq; uidentur.
Vicinasq; latent ex recto certior ictus.
Tertia conuerso conduntur signa recessu
Et que succedit connexo linea celo
Singula circuitu que tantum transeat astra
Vis eius procul est altoq; uagatur olympo
Et tenuis uires ex longo mittit in orbem.
Sed tamen est illis phœbus sub lege propinquus.
Quod non diuersum genus est quod euntibus astris
Mascula sed maribus respondent cœtera sexus
Feminei se coniungunt commercia mundi
Sic quicquam alternis paret natura figuris
Et cognata iacent certis sub legibus astra
De coniunctis signis & quare sexto loco sint
Am uero nulla est herentibus addita signis
Gratia nam consensus habet quia uisus ademptus
In se cuncta ferunt anno quæ cernere possunt
Sunt etiam aduersi generis cunnexa per orbem
Mascula femineis semper obsessa uicissim

Disparibus non ulla datur concordia signis
 Sexta quoq; in nullas numerantur commoda uires
 Virgula per totum quod pars non ducitur orbem
 Sed duo signa facit mediis sub mota quaternis.
 Tertius assumpto ductus non sufficit orbe.

De contrariis signis

Atq; ea diuersis ex partibus astra resurgent
 Per medium aduerso mundum pendentia uultu
 Et toto diuisa manent contraria caelo.
 Septima quoq; loco quāuis sub mota ferantur
 Vel bello uel pace suas ut tempora poscunt
 Nunc phœbo stellis: nunc & dictantibus iras
 Quod si forte libet que sunt contraria signa
 Per titulos celebrare suos sedesq; memento
 Solstitium brumæ capricornum opponere cancro
 Lanigerum libræ par nox in utroque diesq; est.
 piscibus erigonem: inueniq; urnæq; leonem
 Scorpius esummo cum fulget taurus in imo est
 Et cadit architenens geminis orientibus orbe
 Obseruant inter sese contraria cursus.
 Sed quāquā aduersis fulgent contraria signis.
 Natura tamen interdum sociata feruntur.
 Et generum exemplis concordia mutua surgit
 Mascula si paribus uel si diuersa suorum est.
 Respondent generi pisces & uirginis astrum.
 Aduersi uolitant: sed amant communia iura
 Et uincit natura locum: sed uincitur ipsa
 Temporibus cancerq; tibi capricorne repugnat. d

Hinc rigor & glacies niuibusq; albertia rura
Hinc fitis & sudor nudusq; in collibus orbis.
A csiuosq; dies æquat nox frigida brumæ.
Sic bellum natura gerit: discordat & annum.
Ne mirere in ea pugnania sydera parte.
At non lanigeri signum libræq; repugnat.
In totum quia uer autumnii tempore differt.
Fructibus hic implet maturis floribus illud
Sed ratione pari est æqualis nocte diebus
Temporaq; efficiunt simili concordia textu
Permixtosq; dies mediis hyemem inter & æstium
Articulis uno seruantia tempore utrumque
Quo minus in festo decertent sydera celo.
Talis erit ratio diuersis addita signis.

Sub cuius dei tutela queque sint signa

His animaduersis rebus quæ proxima cura

Noscere tutelas adiectaq; numina signis.

Et que cuique deo rerum natura dicauit
Cum diuina dedit magnis uirtutibus ora
Condedit & uarios sacro sub numine mores.
Pondus uti rebus persona imponere possit.
Lanigerum pallas taurum cytherea tuetur.
Formosos phœbus geminos cylleniæ cancrum.
Iuppiter & cum matre deum regit ipse leonem.
Spicifere est uirgo cereris fabricataq; libra
Vulcano pugna mauorti scorpion haret
Venantem diana uirum sed partis equinæ
Atq; angusta fouet capricorni sydera uesta

Et Iouis' aduersum Iunonis aquarius astrum est
 Agnoscit q̄ suos neptunus in æquore pisces.
 Hinc quoq; magna tibi uenient momenta futura
 Quam ratio tua fert stellas & sydera curet
 Argumenta petes omni de parte uiasq;
 Arus ut ingenio diuisa potentia surgat
 Exæquentq; fidem cæli mortalia cordia.

Que mēbra hūana cuique signo sint attributa
 Accipe diuisas hominis per sydera partis
 Singula que in propriis parentia signa figuris
 In quis precipuas toto de corpore uires
 Exercent aries caput est ante omnia princeps
 Sortitur census quosque & pulcherrima: colla
 Taurus & in geminis æquali brachia sorte
 Scribuntur connexa humeris pectusq; locatum
 Sub cancro est. laterum regnum scapulæq; leonis.
 Virginis in propriam descendunt Ilia sortem.
 Libra regit clunis: & scorpius inguine gaudet.
 Centauro femora accedunt: scorpius utrisq;
 Imperat in genibus: crurum fundentis aquari
 Arbitrium est. piscesq; pedum sibi iura reposcunt.

Signorū cōmertia audit⁹ uisus amores & odia
 Quin etiam propriis inter se legibus astra
 Conueniunt. & certa gerant commertia rerum
 Inq; uicem prestant uisus atq; auribus hærent
 Aut odium foedus ue gerunt conuersaq; quedam
 In semet propio ducuntut plena fauore
 Id circo aduersus non nunq̄ gratia signis

Et bellum sociata gerunt alienaq; sedem
Inter se generant coniunctos omne per æuum
Vtrique & forti pugnant fugiuntq; uicissim
Sed deus in leges mundum qum conderet omnem.
Affectus quoq; diuisit uariantibus astris
Atq; aliorum oculos: aliorum contulit aures
Iunxit amicitias horum sub foedere certo
Cernere ut inter se possint audireq; quedam.
Diligerent alia: & noxas bellumq; mouerent
His etiam proprie foret indulgentia fortis
Vt se deligerent semper sibiq; ipsa placerent.
Sicut naturas hominum plerasq; uidemus.
Qui genus ex signis ducunt formantibus ortus
Consilium ipse suum est aries ut princeps dignum est
Audit sed libramq; uidit frustratur amando
Taurus lanigero qui fraudem nectit & ultra
Fulgentes uidet atq; audit per sydera piscis
Virgine mens capitur sic quondam gesserat ante
Europam dorso retinentem cornua leua
Indutusq; loui geminorum ducitur aures
Ad iuuenem eternas fundentem piscibus undas
Inq; ipsos animum piscis oculi leonem
Cancer & aduerso capricornus conditur astro
Vertitur in semet oculis in muta; tendit
Auribus & cancri captatur aquarius astro.
At leo cum geminis aciem coniungit & aurem
Centaurus geminos capricorni diligit astrum
Erigone taurum spectat: sed scorpion audit

Atq; sagittifero conatur neſtere fraudem
 Libra ſuos ſequitur ſenſus ſolumq; uidendo
 Lanigerum. atq; animo complexa eſt ſcorpion infra
 Ille uidet piſces auditq; per omnia libram
 Necnon arcitenens magno parere leoni
 Auribus atq; oculis ſignum fundentis aquari
 Conſpicere aſſueuit ſolamq; ex omnibus aſtris
 Diligit erigonem. contra capricornus in ipſum
 Conuertit uiſus quid enim mirabitur ille
 Maius in auguſti ſœlix cum fulſerit ortum
 Auribus & ſummi captat faſtigia cancri
 Et nudus geminis intendit aquarius aurem
 Sublimenq; colit cancrum ſpectaq; reducta
 Tela ſagittiferi. piſces ad ſcorpion acrem
 Dirrexere aciem cupiuntq; attendere taurum
 Haſ natura uices tribuit cum ſydera fixit
 His orti ſimiles referunt per mutua cenſus
 Audire & cupiunt alios alioſq; uidere
 Horum odio nunc horum iidem ducuntur amore.
 Illis inſidias tendunt captantur ab illis
 Quin aduerſa meant etiamq; trigona trigonis
 Alteraq; in bellum diuerſo limite ducit
 Linea. ſic ueri per totum conſonat ordo
 Nanq; aries leo & arcitenens ſociata trigono
 Signa negent chelis ſœdus totiſq; trigono
 Quod gemini excipiunt fundens & aquarius undas
 Idq; duplex ratio cogit uerum eſſe fateri
 Quod tria ſigna tribus ſignis contraria fulgent diii

Quodq; æterna manent hominum bella atq; ferarum
humana est facies libræ diuersa leonis
Id circo cedunt pecudes q; uiribus amplis
Consilium est maius uictus leo fulget in astris
Aurea lanigero concessit sydera pellis.
Ipse sue partis centaurus tergo cedit
Vsq; adeo est hominis uictus: q; mirer ab illis
Nascentis libræ superari posse trigonum.
Quin etiam breuior ratio est per signa sequenda
Nam quecumque nitent humana condita forma
Astra manent illis inimica & uicta ferarum
Sed tamen in proprias secedunt singulas mentis.
Et priuata gerunt secretis hostibus arma
Lanigero genitis bellum est cum uirgine natis
Et libra gemini pisces quos perculit unda
In partis tauri sub cancro nata feruntur
Pectora & in chelis & que dat scorpium acer
Et pisces: atq; hos geminorum sydera formant
His cum lanigero bellum est eiusq; trigono
In cancro genitos a capricorno semina ledunt
Et libræ partus: & quos dat uirginis astrum.
Quiq; sub aduersi numerantur sydere tauri
Lanigeri communis erit rabidique leonis
Hostis. sed totidem bellum sub scribitur astris.
Erigone taurumq; timet geminiq; sub arcu
Centaurum & pisces & te capricorne rigentem
Maxima turba petit libram capricornus & illi
Aduersus cancer chelis quod utrumque quadratum est.

Quiq; in lanigeri numerantur signa trigonum
 Scorpius in totidem fœcundus creditur hostis.
 Equoreum iuuenem: geminos taurum atq; leonem
 Erigonem libramq; fugit metuendus & ipse.

Quiq; sagittiferi ueniunt de sydere partus
 Hos geminis nati libraq; & uirgine & urna
 Depressile uolunt legem & natura iubentem
 Nec eadem capricorne tuis inimica feruntur
 Et quos æternis perfundit aquarius undis
 Ad pugnam ueniens cogit totumq; trigonum
 Turba sub unius iuuenis uirtute ferarum.

Pisces exortos uicinus aquarius urget
 Et gemini fratres: & quos dat uirginis astrum

Quiq; sagittiferi decedunt sydere nati.
 Hæc sola est ratio quæ dat nascentibus arma.

Inq; odium generet partus & mutua uelle
 Sed plerumq; manent inimica tertia queque
 Lege intransuersum uultu defixa maligno

Quoq; manent quecunque loco contraria signa
 Aduersosq; gerunt inter se septima uisus

Tertia queque illis utriusque trigona feruntur
 Ne sit mirandum si phœbus non datur astris

Que sunt aduersis signis cognata trigoni:
 Per tot signorum speties contraria surgunt
 Corpora tot modis quotiens inimica creantur.

Id circo nihil ex semet natura creauit
 Pectore amicitia maius nec rarius unquã.

Vnus erit pylades unus qui malit horestes

Ipse mori leuis una fuit per sæcula mortis
Alter q̄ caparet fatum non crederet alter
Et duo qui potuere sequi uix noxia p̄ænis
Optauitq; reum sponsor non posse reuerti
Sponsorēq; reus timuit ne solueret ipsum.
Perq; tot ætates hominum tot tempora & annos
Tot bella & uarios etiam sub pace labores
Et fortuna fidem quærat uix inuenit usq̄.
At quanta est scelerum moles per sæcula cuncta:
Quã q̄ onus inuidiæ non excusabile terris
Venales ad fata patres matrumq; sepulchra
Imposuit phœbus noctem terrasq; reliquit.
Quid loquar euerfas urbis: & prodita templa:
Et uarias pacis clades: & mixta uenena.
Insidiasq; feri ædes in mœnibus ipsis
Et sub amicitiaë grasantem nomine turbam.
In populo scelus est & abundant cuncta furore
Et fas atq; nefas mixtum legesq; per ipsas
Sæuit nequities p̄ænas iam noxia uincit
Scilicet in multis quoniam discordia uincit
Corpora nascuntur pars & sublata per orbem
Et fidei rarum foedus pacisq; tributum
Vtq; cælum sic tellus dissidet ipsa.
Acq; hominum gentes inimica forte feruntur
Sit amem & cognata cupis cognoscere signa
Que iungant animos & amica sorte ferantur
Lanigeri partus cum toto iunge trigono
Simplicior tamen est aries meliorq; leone

Prosequitur genitos & te centaure creatos
 Quam colitur. nanq; est natura mitius astrum
 Expositumq; suæ noxæ nec fradibus ullis
 Nec minus ingenio molli q̄ corpore constat
 Illis est feritas signis prædæq; cupido
 Venalisq; animus non nunquã excedere cogit
 Commoditate fidem nec longa est gratia facti
 At cum lanigei partus sub utroque trigono
 Non parcit: sed rara gerit pro tempore bella
 Quod feritas utriusque magis pro tempore cogit
 Plus tamen in duplici numerandum est roboris esse
 Cui commixtus homo est q̄ te ne meæ sub uno.
 Id circo pax est signis & mixta quærela.
 Quin etiam tauri capricorno iungitur astrum
 Nec magis illorum coeunt ad fœdera mentes.
 Virgineos etiam partus quicumq; creantur
 Tauro complecti cupiunt: sed sæpe queruntur
 Quosque dabunt chele & quos dat aquarius ortus
 Vnum pectus habent fideiq; immobile iunctum
 Magnus & in multos ueniet successus amicos
 Scorpius & cancer fraterna in nomina ducunt
 Ex semet genitos nec non & piscibus orti
 Concordant illos nam sæpe est sub dolus actus
 Scorpius aspergit nexis sub nomine amici
 At nibus in lucem pisces uenientibus adsunt
 His non una manet semper sententia cordi
 Commutant animos interdum & fœdera rumpunt
 Ac repetunt tectæq; lues sub fronte uagantur.

Sic erit ex signis odium tibi paxq; notanda.
In terris geniti tali sub lege creantur
Nec satis est tantum solis insistere signis
Contemplare locum caeli sedemq; uagarum
Parte genus uariant & uires linea mutat
Nam sua quadratis ueniunt sua iura trigonis
Et que per senos decurrit uirgula tractus
Queque secant medium terras uerso limite celum
Hinc modo dat mundus uires modo detrahit
Queq; illic summunt uires huc acta reponunt.
Distat enim surgat ne eadem subeat ne cadat
Crebrius aduersis odium est cognata quadratis
Corpora censsetur signis & amica trigonis
Nec ratio obscura nam quartum quoq; locauit
Eiusdem generis signum natura per orbem
Quattuor aequali caelum discrimine signant
In quibus articulos anni deus ipse creauit.
Ver aries cererem cancer bachumq; ministrans
Libra caper brumam genitosq; ad frigo ra piscis.
Nec non & duplici que sunt connexa figura
Quartum queque locum retinent duo cernere pisces
Et geminos iuuenis duplicemq; in uirgine formam
Et duo centauri licet uno corpore texti
Sic & simplicibus signis stat forma quadrata
Nam neq; taurus habet commitem nec pingitur ulli
Horrendus leo nec metuit sine corpore quenquam
Scorpius atq; uno censsetur aquarius astro
Sic quecunque manent quadrato condita templo

Signa parcm referunt numerus aut tempore sortem
 Ac ueluti cognata manent sub scedere tali
 Id circo affines signant grauibus propinquis
 Accedunt unaq; tenent sub imagine natos
 Longior in spatium porrecti est linea maius
 Q ue tribus emensis signis facit astra trigona
 Hec ad amicitias mutantes iura gradumq;
 Sanguinis atq; annis hærentia tempora dicunt
 Utq; ipsa in longo coeunt summoto recessu
 Sic nos coniungunt maioribus interuallis.
 Hec meliora putant mentis que iungere possunt.
 Quã que non nunq; scedus sub sanguine fallunt
 Proxima proxima uicinis sub scribuntur tertia queque
 Hospitibus sic astrorum seruabitur ordo
 Quotquot cardinibus proprio uariante mouentur
 Que quãquã in partes diuisit quattuor orbis
 Sydera quadrata efficiunt non longe quadrati
 Censentur minus est numeri q̄ cardinis usus
 Adde suas partis signis suas partibus astra
 Nam nihil in totum seruit sibi mixta feruntur.
 Iphis dant fines astris capiuntq; uicissim
 Que mihi mox certo digesta sub ordine signent
 Omnibus ex istis ratio est repetenda per artem.
 Paccatam infectis signa ut per discere possis.
 Perspicere nunc tenui uisu rem ponderi magnam
 Et tantum graio signari nomine passim
 Dedecamoria in titulos signantia causas
 Nam cum tricenas per partis sydera consent

Rurfus bisfenis numerus deducitur omnis
Ipsa igitur ratio binis in partibus esse.
Dimidiasq; docet partes his finibus esse
Dedecatemorum constant bisfenaq; cuncta
Omnibus in signis que mundi conditor ille
Attribuit totidem numero fulgentibus
Vt sociata forent alterna sydera sorte
Et similis sibi mundus & omnia in omnibus astra
Quorum mixturis regeret concordia corpus
Et tutela foret communi mutua causa
Id circo quãquã signis nascuntur eisdem
Diuerfos referunt mores inimicaq; uota
Et sæpe in pecudes errat natura moremq;
Femina subsequitur miscentur sydere partus
Singula diuerfis uariant quot partibus astra
Duo decatemoriis proprias mutantia uires.
Nunc quid sit cuiusue canam quoue ordine constant
Ne uagus ignotis signorum partibus erres
Ipsa suo retinent primas in corpore partis
Vltima & extremis ratio conceditur astris
Singula sic retinent binas in sydera queque
Dimidiasq; sui partis & summa repletur
Sortibus ex actis triginta sydera in omni.
Nec genus est unum ratio nec prodita simplex
Pluribus inq; modis rerum natura locauit.
Deduxitq; uias uoluitq; per omnia quæri
Hec quoq; comperta est ratio sub nomine eodem
Quacunque in partura nascentium tempora luna

Confiterit: numeris hanc ter dispone quaternis
 Sublimi totidem qua fulgent sydera mundo
 Inde suas illi signo quo luna refulsit
 Que & hinc defuerint partes numerare memento
 Proxima tricenae pariterq; sequentia ducunt
 Hic ubi deficiet numerus tunc summa relicta
 In binas sortes adiecta parte locetur
 Dimidiam reliquis tribuuntur ut ordine signis
 In qua destituent te iustum luna uidebit
 Duo de catemoriis signis post cetera ducet
 Ordine queque suo sic constant astra locata
 Hec quoq; te ratio ne fallit perspice paucis
 Maior in effectu minor est quod partibus ipsis
 Duo decatemorii quid sit quod dicitur esse
 Duo decatemorium namq; id per quinque notatur
 Partes: nam totidem perfulgent sydera caelo
 Que uaga dicuntur ducunt & singula sortes
 Dimidias uires quae in eis & iura capessunt
 In quocumque igitur stelle quicq; locatae
 Duo decatemorio fuerint spectare decbit
 Cuius enim stelle in fine sub sydere quoque
 Inciderint. dabit effectus in mentibus eius.
 Vndiq; miscenda est ratio per quod omnia constant
 Verum hoc posterius proprio cuncta ordine reddam,
 Nunc satis est docuisse suo ignota per usus.
 Ut cum perceptis steterit fiducia membris
 Sic totum corpus facili ratione notetur
 Et bene de summa ueniat post singula carmen

Vt rudibus pueris monstratur littera primum
Per faciem nomenq; suum componitur usus
Tunc coniuncta suis formatur sytta nodis
Hinc uerbis structura uenit per uerba legendi
Tunc rerum uires atq; artis traditur usus
Perq; pedes proprios nascentia carmina surgunt
Singulaq; in summa prodest didicisse priora
Que nisi constiterint propriis fundata elementis n
Perdunt que propere dederint precepta magistri
Et fluet in unum rerum preposterus ordo
Sic mihi per totum uolitanti carmine mundum
Erutaq; obstrusa penitus caligine fata
Pieridum numeris etiam modulata canenti
Quaq; deus regnat reuocanti numen ab arce
Per partis ducenda fides & singula rerum
Sunt gradibus tradenda suis & cum omnia certa
Notitia steterint proprios reuocent ad usus
Ac uelut in nudis consurgunt montibus urbes
Conditor & uacuos muris circumdare collis
Destinet ante manus q̄ temptet scindere solfas
Vertit opus ruit ecre uemus saltusq; uetusti
Procumbunt solemq; nouum noua sydera cernunt
Pellitur omne loco uolucrum genus atq; ferarum
Anti quasque domos & nota cubilia relinquunt
Ast illi silicem in muros & marmora templi
Rimantur ferriq; rigor per tempora nota
Queritur. hinc artes hinc omnis conuenit usus.
Tunc demum consurgit opus cum cuncta super sunt

Ne medios rumpat cursus prepoſtera cura
 Sic mihi tractanti tantæ ſuccedere moli
 Materies primum rerum ratione remota
 Tradenda eſt ratio ſit ne poſt irrita: neue
 Argumenta nouis ſtupeant naſcentia rebus.

De cardinibus mundi

Ergo age noſcendis animum compone ſagacem
 Cardinibus qui per mundū ſunt quattuor omnes
 Diſpoſiti ſemper mutantq; uolantia ſigna
 Vnus ab ex ortu cæli naſcentis morbem
 Qua primum terras æquali limite cernit
 Alter ab aduerſa reſpondens ætheris ora
 Vnde fugit mundus precepſq; in tartara tendit.
 Tertius excelli ſignat faſtigia cæli
 Quo deſeſſus equis phœbus ſubſiſtit habenis
 Declinatq; diem mediaſq; examinat imbras
 Ima tenet quartus fundato nobilis orbe
 In quo principium eſt reditus finiſq; cadenti
 Syderibus pariterq; occaſus cernit & ortus
 Hec loca precipuas uires ſummoſq; per artem
 Fatorum aſſectus referunt q; totus in illis
 Nititur æthereis ueluti compagibus orbis
 Que niſi per petuis alterna ſorte uolantiem
 Curſibus excipiant neceſſantq; in uincula bina
 Per latera atq; imum templi ſummumq; cacumen
 Diſſociata fluat reſoluto machina mundo
 Sed diuerſa tamen uis eſt in cærdine quoq;
 Et pro ſorte loci uariant atq; ordine diſtant

Primus erit summi qui regnat culmine cæli
Et medium tenui partitur limite mundum
Quem capit excelsa sublimen gloria sedem
Scilicet hec tutela decet fastigia summa
Quicquid ut emineat sibi uindictæ & deus omnis
Afferat & uarios tribuendo regnet honores
Hinc fauor & spes atq; omnis gloria uulgi
Reddere iura foro componere legibus orbem
Fœderibusq; suis externas iungere gentis
Et pro sorte sua cuiusq; extollere nomen
Proximus est ima quâquâ statione locatus
Sustinet alternis mixtam radicibus orbem
Effectu minor in spes sed maior in usu
Fundamenta tenet rerum censusq; gubernat
Quâ rata sint fossis scintantur uota metallis
Atq; ex occulto quantum contingere possis
Tertius atq; illi tollens in parte nitentem
Qui tenet exortum qua primum sydera surgunt
Vna dies dedit & tempus describit in horas
Hinc inter graias horoscopus editur urbis
Nec capit extremum proprio quia numine gaudet
Hic tenet arbitrum uitæ atq; hic regula morum est
Fortunamq; dabit rebus ducetq; per artis
Qualiaq; excipiant nascentes tempora prima
Quos capiant cultus quali sint sede creati
Ut cumq; admixtis subscribent uiribus astra
Ultimus emenso qui condit sydera mundo
Occasumq; tenens submersum despicit orbem

Pertinet ad rerum summas sinemq; laborum
 Coniungitq; epulas extremaq; tempora uitæ
 Ociaq; & cæcus hominum cultusq; deorum.

Diuisio ætatis in partis cæli

Nec contentus eris percepto cardine quoquam
 Interualla etiam memori sunt mente notanda

Per maius dimensa suas reddentia uires.

Quicquid & ab ortu summum curuatur morbem
 Aeratis primæ nascentisq; asserit annos

Quod summo premitur deuexum culmine mundi
 Donec ad occasus ueniet puerilibus annis
 Succedit teneram regit sub sede iuuentam

Quæ pars occasus inter imumq; sub orbem
 Descendit regit hæc maturæ tempora uitæ
 Et propria ferie uarioq; exercita cursu

At quæ perficitur cursu redeunte sub imo
 Tarda spumatum lassatis uiribus arcum
 Ascendens seros demum complectitur annos

Labentisq; dies uitæ tremulamq; senectam
 Omne quidem signum sub qualicumque figura
 Partibus inficitur mundi locus imperat astris

Et dotes noxamq; facit uertuntur in orbem
 Singula & accipiunt uires: cæloq; remittunt
 Vincit enim natura genus legesq; ministrat

Finibus in propriis & pretereuntia cogit
 Esse sui moris uario nunc diues honore

Nunc sterilis pænamq; ferentia sydera sedis

Que super exortum est a summo sydere cæli e

Infaelix regio rebusq; inimica futuris
Et uitio faecunda nimis: nec sola. sed illi
Par erit aduerso quæ fulget sydere sedes
Iuncta sub occasu neu præstet cardine mundi
Utroq; prætentâ deiccta ruina
Orta labans erit: scandendum est atq; cadendum
Nec melior super occasu contraq; sub ortu
Sors agitur mundi preceps hæc illa superna
Pendens aut metuit uicino cardine finem
Aut fundata cadet merito typhonis habentur
Horiendæ sedes quem tellus seua profudit
Cum bellum cælo peperit nec matre minores
Extiterant partus. sed fulmine rursus in altum
Compulsi montes q; super rediere cadentes
Cessit & in tumulum belli uitæq; typhœus
Ipsa tremit mater flagrantem monte sua ætna
Atq; resulgenti sequitur fastigia cælo.
Proxima nec ipsi cædat qui fungitur astro
Iam melior palmamq; petens uictrixq; piorum
Alcius insurgit summe comes addita fitti
In peiusq; manent cursus nec uota supersunt
Quo circa minime mirum si proxima summo
Atq; eadem intereor ueneranda sorte dicatur
Quod titulus scælix censum si proxima graiæ
Nostra subit linguæ uirtutis nomine nomen.
Iuppiter hac subitat fortunam credere genti
Huic atq; impersum simili deiccta sub orbe
Imaq; subuersi contingent fulmina mundi

Aduersaq; nitet parte defessa per acta
 Militia rursusq; nouo deuota labori
 Cardinis & subitura iugum sortemq; potentem
 Nondum sentit opus mundi iam speret honorem
 Dæmoniæ memorant grai rhomana per ora
 Quæritur inuerso titubus sub corde sagaci
 Conde locum numenq; dei totumq; potentis
 Que tibi posterius magnos reuocantur ad usus
 Hinc momenta manent nostræ plerumq; salutis
 Bellaq; morborum tetræ pugnantiæ telis.
 Viribus ambiguum geminis causaq; diei
 Nunc huc nunc illuc sortem mutantis utranque
 Sed medium post astra diem curuataq; primum
 Culmina nutantis summo de uertice mundi
 Ethera phœbus aut sub quoq; corpora nostra
 Decernunt uicia & fortunam ex uiribus eius
 Concipiunt. deus ille locus sub nomine graio
 Dicitur. huic aduersa nitens que prima surgunt
 Sedibus ex imis iterumq; reducit olympum
 Par mundi fulminiq; nitet mortisq; gubernat
 Et dominum agnoscit phœbem fraterna uidentem
 Regna per aduersa cæli fulgentia partis
 Facaq; damnosis imitantem finibus oris
 Huic parti dea nomen erit rhomana per ora.
 Grætia uoce sua titulum designat eundem
 Arce sed in cæli qua summa decliua finem
 Inueniunt: qua principium decliua summunt
 Culmineq; insurgunt occasus inter & ortus

Suspenduntq; suo libratum ex ordine mundum
Afferit hanc cytherea sibi per sydera sedem
Et ueluti faciem mundi sua collocat ora
Perq; humana regit propria est hæc addita parti
Ius & connubia & thalamos thedasq; gubernat.
Hec tutela decet uenerem sua tela mouere
Nomen erit fortuna loco quo percipe mentem
Ut breuia in longo compendia carmine præstent.
At qua subsidit conuerso cardine mundus
Fundamenta tenens aduersum & suspicit orbem
Ac media sub nocte iacens saturnus in illa
Parte suas agitat uires deiectus & ipse
Imperio quondam mundi solioq; deorum
Et pater in proprios exercet numina casus
Portunamq; senum prima est fortuna duorum
Nascentium atq; patrum que tali condita pars est.
Asperum erat tempus titulum cui gratia fecit
Demonium signatq; suas pro nomine uires.
Nunc age surgentem primo de cardine mundum
Respice qua solido nascentia signa recursu
Incipiunt uiridi gelidis & phœbus ab undis
Enatat & fuluo paulatim accenditur igne
Nec tua templa ferunt maia cyllenie nate
O facies signata nota: quod nomen & ipsi
Auctores tibi dant arces qua ducit olympum
In qua fortunam natorum condidit omnem
Natura: ex illo suspendit uota parentum
Vnus in occasu locus est super ille ruentem

Præcipitat mundum terris & sydera merfat
 Tarræq; prospectat phœbi que uiderat ora
 Ne mirere nigri si dicis ianua fertur
 Et finem uitæ retinet.

Hinc etiam ipse dies moritur: terrasq; per orbem
 Sub rapit. & noctis captum carcere claudit

Nec non & fidei tutelam uindicat ipsam
 pectoris & pondus: tanta est in sede potestas

Quo uocat & condit phœbum recipitq; refertq;
 Consumitq; diem tali sub lege notandæ

Templorum tibi sunt uires: quas peruolat omnis
 Astrorum series ducitq; & comodat illis

Ipse suas leges stellæq; ex ordine certo
 Ut natura sinit lustrant uariasq; locorum

Efficiunt uires utrumque aliena capessunt
 Regna. & in externis subsidunt hospita castris

Hec mihi sub certa stellarum parte canentur.
 Nunc satis est cæli partis titulosq; notasse

Effectusq; loci per se cuiusque deosq;
 Qui parti nomen posuit qui condidit arcem

Octocopos per quos stelle diuersa uolantes
 Quos reddant motus proprio uenit ordine rerum.

Capitula secundi libri

Prohemium. De regibus & ducibus qui fuerunt sub he-
 ctore. Que signa duplicia sunt & bisforma. Que signa

sint aduersa. Que signa nocturna aut diurna sint.
 Que signa sint secunda. Que signa sunt currentia aut

recta. Que signa sint sedentia aut iacentia. eiii

Que signa sunt debilia. Cognoscere proprias formas si-
gnorum. De mensura trigonum & quadratorum in par-
tes. De signis exagonis. De signis coniunctis & quare
sexto loco sint. Que membra humana cuique signo sint
attributa. Signorum commertia audita uisus amore odio
De cardinibus mundi. Diuisio ætatis in partis cæli

Explicit liber secundus Incipit liber tertius

De negotiis

Noua surgentem maioraq; uiribus ausum

Nec per inaccessos mutuentem uadere saltus

Ducite pierides uestros extendite finis

Conor: & dignos in carmina ducere cantus.

Non ego in excidium cæli nascentia bella

Fulminis & flamma partus in matre sepultos

Hectora uenalem cineri priamumq; feretem

Colchida ne referam uendentem regna parentis

Et lacerum fratrem stupro segetesq; uirorum

Taurorumq; truces flammis uigilemq; draconem

Et reduces annos auroq; incendia facta

Et male conceptos partus. peiusq; necatos

Non annosa canam messanæ bella nocentis

Septenosq; duces ereptaq; fulmina flammis

Moenia thebarum & uictam que uicerat urbem

Germanosq; patris referam in atrisq; nepotes

Natorumq; epulas conuersaq; syder a retro

Ereptumq; diem nec persica bella profundo
 Indicta & magna pontum sub classe latentem
 Immissumq; fretum terris iter æquoris undis
 Non reges magnos spatio maiorem canenda
 Quã si tacta loquar rhomanæ gentis origo.
 Totq; duces orbis tot bella tot otia & omnis
 In populi unius legis ut cesserit orbis
 Differtur facile est uentis dare uella secundis.
 Fecundumq; solum uarias agitare per artis.
 Auro atq; ebori decus addere cum rudis ipsa
 Materies niteat spetiosis condere rebus
 Carmina uulgatum est opus & componere simplex.
 At mihi per numeros ignotaq; nomina rerum
 Temporaq; & uarios casus momentaq; mundi
 Quorum quoq; uices partesq; in partibus ipsis
 Luctadum est quod molle muris quod dicere quanrũ est
 Carmine quod proprio pedibus quod iungere ceruis
 Huc adeso quicunque meis aduertere cceptis
 Aurem oculosq; potes ueras & percipe uoces
 Non ad curatos rages troiaq; cadentis
 Impendas animum nec dulcia carmina quæras.
 Ornari res ipsa negat contenta doceri
 Et si qua externa referentur nomina lingua
 Hoc operis non uatis erit non omnia flecti
 Possunt & propria melius sub uoce notantur.
 Nunc age sub tibi rem summam perspice cura

Que tibi precipuos usus monstrata ministret
Et certas det in arte vias ad fata uidenda
Si bene constiterit uigilanti condita sensu.
Principium rerum & custos natura latentum
Cum tantas strueret moles per mœnia mundi
Et circumfusis orbem concluderet astris.
Vndiq; pendentem in medium diuersaq; membra
Ordinibus certis sociaret corpus in unum
Aeraq; & terras flammaq; indamq; natantem
Mutua in alternum prebere alimenta iuberet
Ut tot pugnantis regeret concordia causas
Staretq; alterno religatus sœdere mundus
Exceptum a summa: ne quid ratione maneret
Et quid erat mundi mundo regeretur ab ipso
Fata quoq; & uitas hominum suspendit ab astris
Que summâs operum partis que lucis honorem
Que famam asserebant que nunq; fessâ uolarent.
Que quasi per mediam mundi precordia partem.
Disposita obtineant phœbum lunamq; uagasq;
Euincunt stellas nec non uincuntur & ipsa.
His regnum natura dedit propriaq; sacrauit
Vnicuique uices: sanxitq; q; omnia summa
Vndiq; & ut satum ratio traheretur in unum
Nam quodcumque genus rerum: quodcumque laborum
Quecûque opera atq; artes: quicûque per omnia casus
Humana in uita poterant contingere sortem
Complexa est tot in partis: quot & astra uocant.
Resposuit certasq; uices sua nomina cuiq;

Atribuit. totumq; hominis per sydera censum
 Ordine sub certo duxit pars semper ut idem
 Confinis parti uicinis staret in astris
 Horum operum ad singula signa locauit
 Non ut in æterna cæli statione manerent
 Et cunctos hominum pariter traherentur mortus
 Ex iisdem repetita locis sed tempore sedes
 Nascentum acciperent proprias signisq; migrarent.
 Atq; aliis alio fors quæquam accideret astro.
 Ut caperet genitura nouam per sydera formam.
 Nec tamen in certo confunderet omnia motu.
 Sed cum pars operum quæ prima condita parte est
 Accepit propriam nascentis tempore idem
 Cætera succedunt signisq; sequentibus herent
 Ordo ducem sequitur donec uenit orbis in orbem
 Has autem facies rerum per signa locatas
 In quibus omnis erit fortuna & condita summa
 Ut cum iam stellæ septem ledunt ue iuuant ue
 Cardinibus ue mouet diuina potentia mundi
 Sic foelix aut triste uenit per singula fatum
 Talis & illius fors est sparanda negoci.
 Hec mihi solemni sunt ordine cuncta canenda
 Et titulis signanda suis rerumq; figuris.
 Ut pateat positura operum nomenq; genusq;
 Fortunæ fors prima data est hæc illa per artem
 Censetur titulo quia proxima continet in se
 Fundamenta domus domuiq; hærentia cuncta
 Qui modus in seruis: qui sit consensus in aruis

Quamq; datum magnas operum componere moles
Ut uaga uulgentis concordant sydera cali
Post hanc militiae locus est qua quicquid in armis
Queque peregrinas inter uersantibus urbis
Accipere assuevit titulo comprehenditur uno.
Tertia ad urbanos statio est numeranda labores
Hoc quoq; militiae genus est ciuibus actis
Compositum fideiq; tenet parentia uincla
Format amicitias & saepe cadentia frustra
Officia & cultus contingant premia quarta
Edocet appositis cum mundus consonet astris
Iudiciorum opus in quarto natura locauit
Fortunamq; fori fundentem uerba patronum
Pendentemq; reum lingua rostrum loquentis
Impositum & populo nudantem condita iura
Atq; expensa sua soluentem iurgia fronte
Cum iudex uero nihil amplius aduocat ipso
Quicquid propositas inter facundia leges
Elicit hoc totum partem concessit in unam
Atq; ut cunq; gerunt dominantia sydera manant
Quintus coniugio gradus est per signa ducatus.
Et socios tenet & comites atq; hospitis una
lungitur: & similis coniungens foedus amicos
In sexta diues numeratur copia sede.
Atq; adiuncta salus rerum. quarum altera quanti
Contingat usus mouet alterna q̄ diurni
Sydera ut inclinant uires & templa gubentant.
Septima censetur leuis horrenda periclis

Si male subscribunt stellæ per signa locatæ.
 Nobilitas tenet octauam qua constat honoris
 Conditio & famæ modus & genus & spetioso
 Gratia prætextu nouus locus occupat omnem
 Fatorum sortem dubiam patrosq; timores
 Omniaq; intrantum mixta nutritia turba
 Huic uicinus erit uitæ qui continet actum
 In quo seruorum mores. & qualibus omnis
 Formetur domus exemplis quoq; ordine certo
 Ad sua compositi discedant munera serui
 Præcipua undecima pars est in sorte locata
 Quæ summam nostri semper uiresq; gubernat.
 Quæque ualitudo constat nunc libera morbis
 Nunc opressa mouent & mundum sydera cunque
 Non alias sedes tempusue genusue medenda.
 Que sibi deposcat: uel cuius tempore prestat
 Auxilium. & uitæ sucos miscere salubris.
 Vltimus & totam concludens ordine summam
 Rebus apiscendis labor est qui continet omnis
 Votorum effectus; & que sibi quisque suisq;
 Proponit studia atq; artis hec irrita ne sint
 Seu ferat officium nutus blanditur in omnis
 A spera siue foro per lirem uirgia temptet
 Fortunamue petat pelago uentisq; sequatur
 Seu cererem plenam uincentemq; hortea messem
 Aut repetat bachum per pinguia musta fluentem
 Hac in parte dies atq; hec momenta dabuntur
 Si bene conuenient stellæ per signa sequentes

Quarum ego posterus uires in utrumque ualentis
Ordine sub certo reddam cum pandere rerum
Incipiam effectus. nunc ue permixta legentem
Confundant nudis satis est insistere membris.
Et quoniam toto digestos orbe labore
Nominaq; in numerum uiresq; ex egimus omnis
Athla uocant graii que cuncta negotia rerum
In genera & partis bis sex diuisa coherent
Nunc quibus ascendant signis quandoq; cauendum est
Perpetuas neq; enim sedes eadem per omnis
Sydera nascentis retinet. sed tempora mutat
Nunc huc nunc illuc signorum moeta per orbem
In columis tamen ut maneat qui conditus ordo est.
Ergo age ne falsa uariet genitura figura
Si sua queque uoles reuocare ad signa labores
Fortunæ perquire locum per sydera cuncta.
Que primo pars est numero sic ducta sub athlis
Qui tibi cum fuerit certa ratione repertus
Cætera predicto subeuntibus ordine signis
Coniunges teneant proprias ut singula sedes
Et ne forte uagus naturæ quærere sedem
Incipias duplicem certa ratione capeffe
Cum tibi nascentis percepto tempore forma
Constiterit cæli stellis ad signa locatis
Transuerso phcebus si cardine celsior ibit
Qui tenet exortum uel que demerget in undas
Per tempus licet affirmes natum es diei
At si subiectis senis

Inferior destra leuaq; tenentibus orbem
 Cardinibus noctis fuerit per tempora natus
 Hec tibi cum fuerint certo discrimine nota
 Tunc si forte dies nascentem exceperit alma
 A sole ad lunam numerabis in ordine partes
 Signorum ortiuo totidem de cardine duces
 Quem bene partitis memorant horoscopon astris
 In quodcunque igitur numerus peruenerit astrum
 Hoc da fortunæ iunges tum cætera signis
 Athla suis certo subeuntibus ordine cunctis.
 At cum obducta nigris nox orbem texerit umbris
 Si quis erit qui tum materno excefferit aluo
 Verte uias sicut naturæ uertitur ordo
 Consule tunc phœbem inutantem. lumina fratris
 Semper & in proprio regnantem tempore noctis
 Quotq; ab eo phœbus partes & signa recedit
 Tot numerare iubet fulgens horoscopus a se
 Hunc fortuna locum teneat subeuntibus athlis
 Ordine naturæ sicut sunt cuncta locata.
 Forsitan & quæras agili rem corde notandam
 Qua ratione quæas natalis tempore nati
 Exprimere immenso surgentem horoscopon orbe
 Quod nisi sub stellis uisus ratione tenetur
 Fundamenta ruunt artis nec consonat ordo
 Cardinibus: quoniam falsis que cuncta gubernant
 Mentitur faciem mundus nec constat origo
 Flexaq; momento uariantur sydera templi
 Sed quanta effectu res est tam plena laboris

Cursibus æternis mundum per signa uolantem
Ut totum lustret curuatis arcibus orbem
Exprimere & uultus eius componere certos
Ac tante molis minimum deprendere punctum
Quæ pars exortum uel que fastigia mundi
Aufferat occasus aut uno sederit orbe.
Nec me uulgate rationis preterit ordo
Que binas tribuit signis surgentibus horas
Et paribus spatiis æqualia dagerit astra
Ut parte ex illa qua phœbi cœperit orbis
Discedat numerus summamq; accomodet astris
Donec perueniat nascentis tempus ad ipsum
Atq; ubi substiterit signum dicatur oriri
Sed iacet obliquo signorum circulus orbe.
Atq; alia in flexis oriuntur sydera membris
At illis magnis est rectus surgentibus ordo
Ut propius nobis aliquod uel longius astrum est
Vix finit luces cancer uix bruiua reducit
Quod breuis illa iacet tam longus circulus hic est
Libra ariesq; parem reddunt noctemq; diemq;
Sic media extremis pugnant extremaq; summis
Nec nocturna minus uariant q̄ tempora lucis
Sed tamen aduersis idem stat mensibus ordo
In tam dissimili spatio uariisq; dierum
Umbrarum q̄ modis qui possit credere maurus
Omnia signa pari mundi sub lege manere
Adde q; in certa est horæ mensura neq; ullam
Altera pars sequitur sed sicut summa dierum

Vertitur & partes surgunt rursusq; recedunt
 Cum tamen in quocunque dies deducitur astro
 Sex habeat supra trans sex signa sub illis.

Quo fit ut in binas non possunt omnia nasci
 Cum spatium non sit tantum pugnantibus horis
 Si modo bis senæ seruantur luce sub omni
 Quem numerum debet ratio: sed non capit usus.

De mensura temporum & signorum
 Nec tibi constabunt aliter uestigia veri
 Ni lucem noctemq; pares dimensus in horas.

In quantum uario pateant sub tempore noris
 Regulaq; ex actas sinum formetur in horas
 Que signemq; diem sedes perpendat & umbras
 Hec erit in libra cum lucem uincere noctes
 Incipiunt: uel cum medio concedere uere.
 Tunc etenim solum biffenas tempora in horas
 Aqua patent medio cum currit phœbus olympo
 Hic cum per gelidas hyemis sub motas in astro
 Fulget in octaua capicorni parte biformis
 Tunc angusta dies uernalis uertit in horas
 Dimidiam atq; nouem sed nox oblita diei
 Bisseptem apposita numerus ne claudicet hora
 Dimidia sic in duodenas exit utrumque
 Et redit in solidum naturæ condita summa
 Inde cadunt noctes surguntq; in tempora luces
 Donec ad ardentis pugnarint sydera cancri
 Atq; ubi conuersis uicibus mutantur in horas
 Brumales noctemq; dies lucemq; tenebræ

Hybernã referunt alternaq; tempora uincunt
Nunc huc nunc illuc gradibus per sydera certis
Impulsa quarum ratio manifesta per artem
Collecta est: uenietq; suo per carmina textu
Atq; hæc est illas demum mensura per oras
Quas rigat æstiuus gradibus torrentibus annis
Nilus: & erumpens imitatur sydera mundi
Per septem fauces atq; ora sugentia pontum.
Nunc age quot stadiis & quanto tempore surgunt
Sydera quoq; cadant animo cognosce sagaci
Ut magna in breuib; ueniant compendia dictu.
Nobile lanigeri sydus quo cuncta sequuntur
Dena quattuor stadia exoriens duplicataq; ducit
Quum cadit atq; horam surgens eiusq; trientem
Occupat occiduus geminat quum cætera signa
Octonis crescunt stadiis orientia in orbem
Et totidem admittunt gelidasq; rigentia in umbras
Hora nouo crescit per singula signa quadrante.
Tertiaq; in quarta parte si ducitur eius
Hec sunt ad libræ sydus surgentibus astris
Incrementa pari momento damna trahantur
Quum subeunt orbem rursusq; ad sydera libræ
Ordine mutato paribus per tempora uersa
Momentis redeunt. nam per quod creuerat astrum
Lanigeri stadia aut horas tot libra recedit
Occiduusq; aries spatium tempusq; cadendi
Quod tenet in tantum chele cum surgere perstat
Eius in exemplum se signa sequentia uersant

Hec ubi consliterint uigilanti condita mente
 Iam facile est si quod quandoq; horoscopet astrum
 Noscere cum liceat certis surgentia signa
 Ducere temporibus propriaq; ascribere in horas
 Partibus ut ratio signis ducatur ab illis
 In que phœbus erit. quorum mihi reddita summa est.

De inclinationibus mundi

Sed neq; per terras omnis mensura dierum
 Umbrarumq; eadem est simili nec tempora cursu
 Mutantur modus est uarius ratione sub una
 Nunq̄ phrysei ducuntur uellera signi
 Chelarumq; fides iustæq; ex anima libræ
 Omnia consurgunt binas sibi signa per horas
 Quod medius recto præcingitur ordine mundus
 Equalisq; super transuersum uertitur axem.
 Illis perpetua iungantur pace diebus
 Obscuræ noctes equo stat foedere tempus
 Nec manifesta patet falsi fallacia mundi
 Sed similis simili toto:nox redditur orbe
 Omnibus autumnus signis uer omnibus unum
 Vna coequali lustratur linea phœbo
 Nec refert tunc quo phœbus decurrat in astro
 Littoreum ne coquat cancrum contraue feratur
 Syderibus mediis an que sint quattuor inter
 Quod quâquâ per tris signorum circulus arcus.
 Obliquus iaceat recto tamen ordine zonæ
 Consurgunt:supraq; caput terrasq; feruntur
 Et paribus spatiis per singula lustra resurgunt

Ac bene diuiso mundus latet orbe patetq;
Et simul ex illa terrarum parte recedas
Quicquid ab extremo temet prauenteris axe
Per connexa gradus gressum uestigia terræ
Quam teretis natura sola decircinat orbem
In tumidum & mediam mundo suspendit ab omni
Ergo ubi conscendes orbem scandesq; rotundum
Digrediere simul fugiet pars alta terræ
Altera redditur: sed quantum in flexerit orbe
Tantum inclinabit cæli positura uolantis.
Et modo que fuerint surgentia limite recto
Sydera curuato ducuntur in æthera tractu
Ac erit obliquus signorum balthæus orbe
Qui transuersus erat spatio quando illius una est
Nostræ mutantur sedes. ergo ipse a moueri
Tempora iam ratio cogit: uariosq; referri
Sub tali regione dies: cum sydera flexo
Ordine conficiant cursus obliqua malignos
Longius atq; aliis aliud propiusue recumbit
Pro spatio mora magna datur que proxima nobis
Consurgunt longos cæli in finitur in orbes
Ultima que efulgent cæcis merguntur in umbris
Et quanto ad gelidas propius quis uenerit arctos
Tam magis officiunt oculis brumalia signa
Vixq; ortus occasus erit si longius inde
Procedat totis condentur: singula membris
Tricenascq; trahent connexo tempore noctes.
Et totidem luces adiment sic parua dierum

Efficitur mora & ternis consumitur horis
 Paulatimq; perit spatio fulgentibus astris
 Pluraq; per partes sub rupto tempore signa
 Tempore quærantur medio celata tumore
 Adducentq; simul phœbum texentq; tenebras
 Mensibus eruptis donec sit debilis annus.
 Si uero natura sinat sub uertice cæli
 Quem gelidus rigidis fulcit compagibus axis
 Aeternas super ire niuis orbemq; regentem
 Prona lycaoniæ spectantem membra puellæ
 Stantis erit cæli species laterumq; meatus
 Turbinis in morem recta uertigine currit
 Inde tibi obliquo sex tantum signa patebunt
 Circuitu nullos unq; fugientia uisus
 Sed teretem accliu mundum committantia semper
 Hic erit una dies per senos undiq; meses
 Dimidiumq; trahens contextis lucibus annum.
 Ninq; erit occiduus quod tanto tempore phœbus
 Dum bis terna suis perlustrat cursibus astra
 Sed circum uolitans recto uersatur ab orbe
 At simul e medio preceps descenderit orbe
 Inferiora petens deiecto sydera cursu
 Et dabit in pronum laxas effusus habenas
 Per totidem meses iunget nox una tenebris
 Vertice sub cæli. nam quisquis spectat ab omni
 Dimidium & toto mundum uidet orbe rotundo
 Par latet inferior: neq; enim circum uenit illam
 Recta acies medioq; tenus distinguitur aluo

Effugit ergo oculos summo spectantis ab orbe
Dum sex submersis uectatur phœbus in astris
Adducitq; simul luces tenebrasq; relinquit
Syderibus donec totidem quot mensibus actis
Cesserit unde reddit geminasq; ascendit ad arctos
Hic locus in binas annum noctesq; diesq;
Per duo partitæ dirimit diuortia terræ.
Et quoniam quinto uariantur tempora motu
Et quibus e causis dictum est. nunc accipe signa
Quot surgant in quoq; loco cedantq; per horas
Partibus ut preñdi possint orientia certis
Ne falsus dubia ratione horoscopus erret.
Atq; hoc in totum certa sub lege sequendum est.
Singula quod nequunt per tot distantia motus
Temporibus numerisq; suis exacta referri
A me sumat iter positum sibi quisque sequatur
Perq; suos tendat gressus mihi debeat artem
Quoq; modo hoc paret & terrarum quisque requirat
Deducat proprias noctemq; diemq; per horas
Maxima sub cancro minimisq; cingitur u. n. bris.
Et sextam summæ fueritq; sorte diurnæ
Vicino tribuat post cancri templa leoni
At quæ nocturnis fuerit mensura tenebris
In totidem partis simili ratione secanda est
Ut quantum urna ferat tantum tribuatur ad ortus
Temporis aduerso nascentia sydera tauro
Has inter quasque accipiet nemcæus in horas.
Quod discrimen erit per tres id diuide partis

Tertia ut accedat geminis que tempora tauri
 Vinciant: atq; eadem cancro similisq; leoni
 Sic erit ad summam ratio per deducta priorem
 Quomodo diuisis nemeæus duxerit horis.
 Inde pari uirgo procedat temporis auctu
 Sed certa sub lege prioris semper ut astri
 In columen seruet summam crescensq; nouando
 His usq; ad denas horarum partibus auctis
 Per totidem libræ decrescent sydera partis
 Et quantis in utranque modis tolluntur ad ortus
 Diuersam in sortem tantis mergentur ad umbras
 Hæc erit horarum ratio ducenda per orbem
 Illaq; quod stadiis orientur queque cadantq;
 Que cum ter centum numeris uicenaq; consent
 Detrahitur summæ tota pars quota demit utrumque
 Omnibus ex horis æstiuæ nomine noctis
 Solstitium summo per agat cum phœbus olympo
 Quodq; his exuperat demptis id ducito in æquas
 Sex partes sextamq; ardenti trade leoni
 Rursus qui steterit numerus sub nomine noctis
 Eris erit signo tauri pars illa dicenda
 Quodq; hanc exuperat partem superatur ab illa
 Distinguitq; duas medio discrimine summas
 Tertia pars eius numero super addita tauri
 Traditur & geminis simili tunc cætera lucro
 Procedunt numeros semper tutata prioris
 Agebuntq; nouem nemeæas nomine summas
 Donec peruenient ad iustæ tempora libræ

Ex illa totidem per partis sic breuiantur
Lanigeri ad fines conuersaq; omnia lege
Accipiunt perduntq; pares cedentia sortis
Hæc uia monstrauit stadiorum ponere summas
Et numerare suos ortus per sydera cuncta
Quod breue cum propriis simul acceptaueris horis
In nulla fallet regione. horoscopus unquã
Cum poterunt certis numerari singula signa
Temporibus parte ex illa quam phœbus habebit.

De ascensionibus tēporū & descensionibus

Nunc quibus hyberni momentis surgere mēses.
Incipiant neq; enim paribus per sydera cuncta
Procedunt gradibus niuei dum uellera signi
Contingunt æquam lucēs cogentia & umbras
Ferre iugum magna est ratio breuiterq; docenda.
Principio capienda tibi est mensura diei
Quam minimam capricorn⁹ agit noctesq; per horam
Quam summam quoq; ad iusto superauerit umbras
Et crepitent lucēs eius pars tertia signo
Tradenda est medio semper qua sorte retenta
Dimidio uincat primum uincatur & ipsum
Extremo totum in partis ita dirigere tempus
His opibus tria signa etiam sed summa prioris
Accedant numeri coniuncta sequentibus astris
Cesserit ut ternis fuerit si longior horis
Brumali nox sorte die capricornus ut hora
Dimidia attollat lucēs & aquarius horam
Ipse suam prope ducat summeq; priori

Adiungat pisces tantum sibi temporis ipse
 Constituant quantum accipiant de sorte prioris
 Et tribus expletis horis noctemq; diemq;
 Lanigero tradant æquandum tempore ueris
 Incipit a sexta tempus procedere parte
 Dimidium triplicant uires hærentia signa
 Vltimaq; acceptas duplicant ita summa diebus
 Cedere diuersa labentia tempora lege
 Nanq; aries totidem deducit noctibus horas
Quot prius abstulerant proprio sub nomine pisces
 Hora datur tauro incumuletq; ut damna priora
 Dimidiam adiungunt geminis sic ultima primis
 Redditur. æquate soluuntur scemore noctes
 Rursus & incipiunt propria de sorte diebus.
 Respondent pariterq; illis que proxima solgent
 Et media æquatis censentur uiribus astra
 Præcipuosq; gerunt uarianda ad tempora motus
 Hac uice discedunt noctes ad sydera brumæ
 Tollunturq; dies anniq; inuertitur orbis
 Solstitium tardi cum fit sub sydere cancri
 Tuncq; diem brumæ nox æquat tempora noctis
 Longa dies similisq; redit quam creuerat actu.
 Illa etiam poterit nascens uia ducere ad austrum
Quod quandoq; uadis emissum redditur orbi
 Nam quotta sit lucis si luce requiritur hora
 Aspicias atq; hunc numerum renotabis in ipsam
 Multiplicans decies adiectis insuper iisdem
Quinque tamen summis quia qualicunq; sub hora

Ter quinas mundi sex tollunt sydera partes
Hic ubi conlisterit numerus coniungis & illas
Quæ superent phœbo partes per signa memento
Ex hac tricenas summam per sydera partes
Distribues primamq; uicem quo phœbus in astro
Fulserit hinc aliis solem quecunque sequentur
Cum quo consistet numerus consumptus in astro
Quaue in parte suam summam numeriq; reliqui
Hæc erit exoriens & pars & forma per ignis
Contineat partes ubi summam fecerit unam
Tricenas dabis ex illa per singula signa
Donec deficiat numerus quaq; illa sub astris
Parte cadat credas illa cum corpore natam
Esse hominis pariterq; orbem uidisse per ignem
Sic erit ipse tibi rapidis quærendus in astris
Natalis mundi certoq; horoscopus ortu
Ut cum ex hac sedes steterit sub cardine primo
Fallere non possint summi fastigia cæli
Non fallant obitus stent fundamenta sub imo
Stent ueri stellarum ortus ueriq; sub ortus
Dena q; in proprias uires sortescq; recedant.
Cuius signi quisque ann⁹ mēsis dies aut hora sit
Nunc sua reddentur generatim tempora signis
Que diuisa etiam proprios ducuntur in annos
Et menses lucescq; suas horasq; dierum
Per quos precipuas ostendunt singula uires
Primus erit signi quo sol effulserit annus
Annum quod lastrans consumit tempora mundi.

Proximus atq; illi subeuntia signa sequuntur.
 Luna dabit menses peragunt quod menstrua cursum
 Tutelaq; suæ primas horoscopus horas
 Afflerit atq; dies traditq; sequentibus astris
 Sic annum mensisq; tuos natura diesq;
 Atq; ipsas uoluit numerari signa per horas
 Omnia ut omne foret diuisum tempus in astra
 Per quæ alterna suos uariaret sydera motus
 Ut cuiusq; uices ageret redeuntis in orbem.
 Id circo tanta est rerum discordia in æuo
 Et sub texta malis bona sunt lacrimæq; sequuntur
 Vota nec in cunctis seruat fortuna tenorem
 Vtq; adeo permixta fluit nec permanet usquã
 Amisitq; fidem uariando cuncta per omnes
 Non annis anni non menses mensibus usq;
 Conueniunt seq; ipse dies alium relinquit
 Horaq; non ulli similis producit hora
 Tempora consistunt propriisq; carentia signis
 Per numeros omnis æui diuisa uolantis
 Talisq; efficiunt menses casusq; minantur.
 Qualia sunt quorum uicibus convertimur astra
 Sunt quibus ut cæli pateant nascentibus ab hora
 Sydera que memorant horoscopon in uenturis
 Parteq; ex illa describitur hora diebus
 Omne genus rationis agit per tempora & astra
 Et caput ex uno menses annosq; diesq;
 Incipere atq; horas traditq; sequentibus astris
 Et quã iuã socia nascuntur origine cuncta

Diuerfas tamen esse uices quod tardius illa
Hec citius peragunt orbem uenit omnis ad haustrum
hora dies bis mense dies semel unus in anno
Mensis & ex actis bis sex iam solibus annus
Difficile est in idem tempus concurrere cuncta
Vnius & signi periter sit mensis & annus
A speriolem enim aget menslem mensis in astrum
Lentius inciderit signum si triste diei
Si fortuna diem foueat si durior hora
Id circo nihil in totum sibi credere fas est
Non anno signi menses uertentibus annis
Mensibus aut lucas omnis lucibus horas
Quod nunc illa nimis properant nunc illa morantur
Et modo deest aliud modo adest uicibusq; recedit
Aut redit atq; alio mutatur tempore tempus
Inerpellarum uariatum forte dierum
 Quod annos tribuat unumquodq; signum
 Et quoniam duci per singula tempora uita
 Quod quandoq; genus uenit cuiusque sit astri
Quisq; annus cuius mensis simul hora diesq;
Altera nunc ratio que summam continet æui
Reddenda est quot queque annos dare signa serantur
Que tibi cum finem uitæ per sydera queris
Respicienda manet ratio numerisq; notanda
Bis quinos annos aries unumq; trientem
Frondatum dabit appostis tu taure duobus
Vincis. sed totidem geminorum uinceris astro
Tuq; bis octonos cancer binosq; trientis.

Bisq; nomen nemeræ tribues bissexq; sub illis
 Erigone geminatq; decem geminatq; tridentem
 Nec plures fuerint libræ q̄ uirginis anni
 Scorpius æquabit tribuentem dena leonem
 Centauri fuerint eadem quoq; munera cancri
 Ter quinos capricorne dares si quattuor essent
 Appositi menses triplicauit aquarius annos
 Quattuor & menses uitam producit in octo
 Piscibus ac aries & sorte & finibus hærens
 Lustra decem tribuet soles cum mensibus octo.

Quot annos quæque loca tribuant

Nec satis est annos signorum noscere certos

Ne lateat ratio finem quærentibus æui

Templa quoq; & partes cæli uamunera norunt

Et proprias tribuunt toto discrimine summas

Cum bene constiterit stellarum conditus ordo

Sed mihi templorum tantum nunc iura canentur

Mox ueniet mixtura suis cum uiribus omnis

Cum bene materies steterit per cognita rerum

Non inter positis turbantur undiq; membris

Si bene constiterit primo sub cardine luna

Quod redit in terras mundus nascensq; tenebat

Exortum octonos decies ducetur in annos

Si duo decedant at cum sub culmine summo

Consistet tribus hic numerus fraudabitur annis

Bis quadragenis occasus diues in annis

Solis erat numero nisi deesset olympias una

Primæq; tricenos bis fundamenta per annos

Consentur bis sex adiectis mensibus æuo
Quodq; prius natum fuerit destrumq; trigonum
Hoc sexagenos tribuit duplicatq; quaternos.
Quod fuerit leuim prælataq; signa sequetur
Tricenos annos duplicat tres insuper addit
Queque super signum nascens hoc ordine primum
Tertia forma est & summo iam proxima cælo
Hoc ter uicenos geminat tres abstrahit annos.
Queq; infra ueniens spatio diuisa sub æquo
Ter quinquagenas complet sua munera brumas
Quiq; locum superat nascens horoscopus ille
Dena quater reuocat uertentis tempora solis
Accumulatq; duos cursus: iuuenemq; relinquit.
At qui præcedit surgentis cardinis horam
Vicenos ternosq; dabit nascentibus annos
Vix degustatam rapiens sub flore iuuentam
Quod super occasus temptatum est dena remittit
Annorum spatia & decimam tribus applicat auclis
Interius puerum interimet bis sexq; peractis
Immatura trahit natalis corpora morti.

Que sunt triplicata signa & quas hēant uites
Sed tamen in primis memori sunt mente notanda
Partibus aduersis que surgunt condita signa
Diuisumq; tenent æquo discrimine cælum
Que topica appellant q; in illis quattuor anni
Tempora uertuntur signis nodisq; resoluunt
Totumq; emittunt conuerso cardine mundum
Inducuntq; nouas operum rerumq; figuras.

Cancer ad æstivæ fulget fastigia zonæ
 Extenditq; diem summum paruoq; recessu
 Destruit & quanto fraudavit tempore luces
 In tantum noctes auget stat summa per omnes
 Cum cererem fragili properat distringere culmo
 Campus & in varias distringunt membra palestras
 Et tepidum pelagus iactatis languet in undis
 Tunc & bella fero tractantur Marte cruenta
 Nec scythiam defendit hyemis germania sicca
 Iam tellure fugit Nilusq; tumescit in auras
 Hic iterum situs est cancri cum sydere phœbus
 Solstitium facit & summo uersatur olympo
 Parte ex aduersa bruinam capricornus inertem
 Per numinas cogit noctes & maxima lucis
 Tempora producitq; diem tenebrasq; resoluat
 Inq; uicem nunc damna quidem nunc tempora supplet
 Tunc riget omnis ager clausum mare condita castra
 Nec tollent medias hyemis hortentia saxa
 Statq; uno natura loco paulumq; quiescit
 Proxima in effectu simili referentia motus
 Esse ferunt luces æquantia signa diebus
 Nanq; aries phœbum repente in sydera cancri
 Inter principium reditus finemq; coerces
 Tempora diuiso iungens concordia mundo
 Conuertitq; uices uictumq; ad sydera bruti æ
 Exuperare diem iubet & succumbere noctes
 Aestiuu donec veniant ad sydera cancri
 Tum primi nuti pelagus consternitur unda

Et uarios audet flores emittere tellus
Tunc pecudum uolucrumq; genus per pabula laeta
In uenerem partumq; ruit totumq; canora
Voce nemus loquitur frondemq; uirescit in omnem
Viribus in tantum signis natura mouetur.
Huic ex aduerso simili cum sorti refulget
Libra diem noctemq; pari cum foedere ducit
Tantum q; uictas usq; ad se uiuere noctes
Ex ipsa iubet ac bruiæ tamen tempora uiuunt
Tum liber grauida descendit plenus ab ulmo
Pinguatq; impressis de pumatum musta racemis
Mandant & sulcis cererem dum terra tepore
Aatum si resoluta patet dum semina ducit
Quattuor hec & in arte ualent & tempora uertunt
Sic hoc aut illos rerum flectentia casus
Ne quicquam in prima patientia sede manere.
Sed non per totas æqua est mensura figuras
Omnino nec plenis flectuntur sydera signis
Vna dies sub utroque æquat sibi tempore noctem
Nam libra atq; aries autumnum uerq; figuratum
Vna dies toto cancri longissima signo
Que nox æqualis capricorni sydere fertur
Cætera nunc urgent uicibus nunc tempora cedunt
Vna ergo in tropicis pars est cernenda figuris
Quæ moueat mundum: quæ rerum tempora mutet
Fata ciat consulta alios declinet in usus
Omnia in aduersum flectant rursusq; reuoluant
Has quidem uires octaua in parte reponunt

Sunt quibus esse placet decimas nec defuit auctor

Qui primæ momenta daret frenosq; dierum

Capitula tertii libri

Prohemium. De negotiis rerum que cuncta in genera & partis bis sex diuisa. Et quibus ascendant signis. De mensura temporum & signorum. De inclinationibus mundi.

De ascensionibus temporum & descensionibus. Cuius signi quisque annus aut mensis aut dies aut hora. Quot annos tribuat unumquodque signum. Quot annos que que loca tribuant

Marci Manlii astronomicon liber tertius finit

Incipit eiusdem liber quartus

De uitiiis

Vid tam sollicitis uitam consumimus annis

Torquemurq; metu cæcaq; cupidine rerum

Aeternisq; seuis curis dum quærimus æuam

Perdimus: & nullo uotorum fine beati.

Victuros agimus semper: nec uiuimus unq̄.

Pauperiorq; bonis quisque est qui plura requirit

Nec quod habet numerat: tantum quod nō habet optat

Cumq; sui paruos usus natura reposcat.

Materiam struimus magnæ per uota ruinae.

Luxuriamq; lucris emimus: luxuq; rapinas.

Et summum census precium est effundere censum.

Soluite mortales animos curasq; leuate.

Totq; superuacuis uitam deflere quærelis.

Fata regunt orbem certa stant omnia lege
Longaq; per certos signantur tempora cursus
Nascentes morimur finisq; ab origine pendet.
Tunc & opes & regna fluunt: & læpius orta
Paupertas artesq; data; moresq; creati
Et uitia & clades damna & compendia uitæ
Nemo caret damno. poterit nec habere negatum
Fortunamue suis in uitam pendere uotis
Aut fugere instantem sors est sua culpa ferenda
At nisi fata darent leges uiteq; necisq;
Fugissent ignes acneam troia sub uno
Non euerfa uiro fatis uicisset in ipsis.
Aut lupa proiectos nutritet matris frattes.
Rhomaq; sic enata foret pecudumq; magistri.
In capitolimos anxissent fulmina montis
Includiue sua potuisset Iuppiter arce
Captus: uel caput hic orbs & foret igne sepulto
Vulneribus uictor repetisset mutius urbem.
Solutus & appositis clausisset horatius armis
Pontem urbemq; simul: rapisset fœdera uirgo
Tresq; sub unius fratres uirtute iacerent.
Nulla acies tunc euicit pendebat ab uno
Rhoma uiro. regnumq; orbis sortita iacebat.
Quid referam cannas ad motaq; manibus arma?
Varronemq; pigrum magnum q; uiuere posset
Postq; tuos trasimene lacus fabumq; morantem
Accepisse iugum uictas carthagini arces.
Speratum hanibalem nostris cecidisse cathenis

Exiliumq; rogi furtiua morte luiffe
 Adde etiam Italicas uires rhomamq; suismet
 Pugnantes membris adice & ciuilia bella
 Ee cunbrum in mario:mariumq; in carcere uictum
 Quod consul totiens exulq; & exule consul
 Et iacuit libiicis compar iactura ruinis
 Atq; crepidinibus cœpit carthaginis orbem.
 Hoc nisi fata darent unquã fortuna tulisset?
 Quis te niliaco periturum littore magne
 Post uictas mitridatis opes pelagusq; receptum
 Et tres emenso meritos ex orbe triumphos
 Cumq; etiam posses alium componere magnum
 Cederet:ut corpus sepeliret naufragus ignis
 Et collecta rogam facerent fragmenta carne
 Quis tantum mutare potest sine numine fati?
 Ille etiam cælo genitus cæloq; receptus
 Cum bene compositis uictor ciuilibus armis
 Iura togæ regeret totiens predicta cauare
 Vulnere non potuit toto spectante senatu
 Indicium destra retinens nomenq; cruore
 Delcuit proprio possent ut uincere fata.
 Quid numerem euersus urbis regumq; ruinas?
 Inq; rogo crœsum priamumq; in littore truncum
 Cui nec troia rogas:quid Zersen maius & ipso
 Naufragum pelago:quid captos agmine rege
 Rhomanis positos raptosq; ex ignibus ignes
 Cedentemq; uiro flammam qui templa ferebat?
 Quod subite ueniunt:ualidorũ in corpora mores? g

Seq; ipsæ rursus fugunt errantq; per ignis
Ex ipsis quidam clati rediere sepulchris
Atq; his uita duplex illis uix contigit una
Ecce leuis perimit morbus grauiorq; remittit
Succumbunt artis rationis uincitur usus
Cura nocet cessare iuuat mora sæpe malorum
Dat causas læduntq; cibi; pereuntq; uenena
Degenerant nati patribus uincuntq; parentis
Ingeniumq; suum retinent transitq; per illum
Ex illo fortuna uenit furit alter amore
Et pontum tranare potest & uertere troiam.
Alternis frons est scribendis legibus apta
Ecce parti nati perimunt natoq; parentes
Mutuaq; armati coeunt in uulnera fratres.
Non nostrum hoc bellum est coguntur tanta mouere
Inq; suas ferri penas lacerandaq; membra
Et decios non omne tulit non omne camilos
Tempus & inuictum deuicta morte catonem.
Materies in rem superat sed lege repugnat.
Et neq; paupertas breuiore excipit annos
Nec sunt in mensis opibus uenalia fata.
Sed rapit excepros sumus fortuna superbos
Indicitq; rogam sumis; statuitq; sepulchrum.
Quantum est hoc regnum quod regibus imperat ipsis
Quin etiam infœlix uirtus & noxia fœlix.
Et male consultis precium est prudentia fallit
Nec fortuna probat causas sequiturq; merentis
Sed uaga per cunctos nullo discrimine fertur.

Scilicet est aliud quod nos cogatq; regatq;
 Maius. & in proprias ducat mortalia leges.
 Attribuatq; suos ex se nascentibus annos
 Fortunæq; uices permiscet sæpe ferarum
 Corpora: cum membris hominum non seminis ulla
 Partus erit. quid enim nobis comune ferisq;
 Quisue in portenti noxam peccarit adulter?
 Astra nouant formas cælumq; interferit ora.
 Deniq; si non est fati: cur traditur ordo?
 Cunctaq; temporibus certis uentura canuntur?
 Nec tamen hæc ratio facinus defendere pergit
 Virtutemue suis fraudare in premia donis
 Nam neq; mortiferas quisquam minus oderit herbas
 Quod non arbitrio ueniunt sed semine certo
 Gratia: nec leuior tribuetur dulcibus escis
 Quod natura dedit fruges: non ulla uoluntas.
 Sic hominum menti tanto sit gloria maior
 Quod cælo gaudente uenit rursusq; nocentis
 Oderimus magis in culpam pænâq; creatos.
 Nec refert scælus unde cadat scelus esse fatendum.
 Hoc quoq; fatale est. sic ipsum expendere fatum.
 Quod quoniã docui super est nunc ordine certo
 Cælestis fabricare gradus: qui ducere flexo
 Tramite prudentem ualeant ad sydera uatem.
 Nunc tibi signorum mores summumq; colorem
 Et studii uarias artis ex ordine reddam.
 Diues tecundis aries in uellera lanis
 Exutusq; nouis: rursus spem semper habebit

Naufragiumq; inter subitum censusq; beatos
Crescendo cadet & uotis in damna feretur
In uulguumq; dabit fructus & mille per artis
Velera diuerfos ex se parientia quaestus
Nunc glomerare rudis nunc rursus soluere lanas
Nunc tenuare leui filo nunc ducere tellas
Nunc gemere & uarias in questum uendere uestis
Quis sine non poterant ille subsistere gentes
Vel sine luxuria tantum est opus ipsa suis in et
Afferuit pallas manibus dignumq; putauit
Seq; in aragnea magnum putat esse triumphum
Hec studia & similis dicet nascentibus artis.
Et dubia in trepido precordia pectore figet.
Seq; sua semper cupientia uendere laude.
Taurus simplicibus donauit rura colonis
Pacatisq; labor ueniet nec parentia laudis
Sed terræ tribuet partus summittit aratris
Colla iugumq; suis poscit ceruicibus ipse
Ille suis phœbi portat cum cornibus orbe in
Miliciam indicit terris & segnia rura
In ueteres reuocat cultus dux ipse laboris
Nec iacet in sulcis soluitq; in puluere pectus.
Serranos curiosq; tulit facilesq; per arua
Tradidit eque suas dictator uenit arato.
Laudis amor tacite mentes & corpora tarda
Mole ualent habitatq; puer sub fronte cupido
Mollius e geminis studium est & mitior æras
Ter uarios cantus modulataq; uocibus ora

Et gracilis calamos & neruis insita uerba
 Ingentem sonum labor est etiam ipsa uoluptas.
 Arma procul lituosq; uolunt: tristemq; senectam.
 Otia. & æternum peragunt in morte iuuentam.
 Inueniunt & in astra uias numerisq; modisq;
 Consumant orbem postquam ipsos syderra linquunt.
 Natura ingenio minor est perq; omnia seruit.
 In tot secundi gemimi commenta feruntur.
 Cancer at ardenti fulgens in cardine uictum
 Quem phœbus summis reuocatus curribus ambit
 Articulum mundi retinet lucisq; reflectit.
 Ille tenax animi nullos infusus in usus.
 Attribuit uarios quæstus artemq; lucrorum
 Merce peregrina fortunam ferre per urbis
 Et grauida annose speculantem incendia uentis
 Credere opes orbisq; orbi bona uendere post se
 Totq; per ignotas commertia iungere terras.
 Atq; alio sub sole nouas exquirere prædas
 Et rerum pretio subitos componere census
 Nauigat & sterilis optande sortibus annos.
 Dulcibus uferis æquo quoq; tempora uendit
 Ingenium solers suaq; in compendia pugnat.
 Quis dubitet uasti quæ sic natura leonis
 Quasq; suo dicet signo nascentibus artis?
 Ille nouas semper pugnas noua bella ferarum.
 Apparat & pectorum spolio uiuitq; rapinis
 Hoc habet hoc studium postis ornare superbos
 Pellibus & captas domibus configere prædas

Et paccare metu syluas & uiuere uicto
Sunt quorum similis animos nec moenia frenent
Sed pecorum membras media grassentur in urbe
Et laceros artus suspendant fronte tabernæ
Luxuriæq; parent cedem moresq; lucentur
Ingenium ad subitas iras facilesq; recessus
Equale & puero sententia pectore simplex.
At quibus erigone dixit nascentibus æuum
Ore magisterio nudosq; coercita uirgo
Ad studium ducit mores & pectora doctis
Artibus instituit nec tam compendia census
Quã causas uiresq; dabit per quirere rerum
Ille decus linguæ faciet regnumq; loquendi
Atq; oculos mentis qua possit cernere cuncta
Quãuis occultis naturæ condita causis
Hic & scriptor erit scelix cui littera uerbum est
Quiq; notis linguam superet cursumq; loquentis
Excipiet longas noua per compendia uoces
In uicio bonus & teneros pudor impedit annos
Magnaq; naturæ cohibendo munera frenat
Hinc secundus erit: quod mirum in uirgine partus.
Labiantes noctem chele cum tempore lucis
Per noua matri post annum munera bacchi
Mensuræ & tribuent usus & pondera rerum
Et palamadeis certatem uiribus ortum.
Qui primus numeros rebus qui nomina summis
Imposuit circumq; modum propriaeq; figuras
Hinc etiam legum tabulas & condita iura

Nouerit atq; notis leuibus pendentia uerba.
 Et licitum sciet & uetitumq; quæ pæna sequatur
 Perpetuus populi priuato in lumine prætor
 Non alio potius genitus sit seruius astro
 Qui leges potius possint q̄ iura retexit
 Deniq; in ambiguo fuerit quodcunque locatum
 Et rectoris egens dirimunt examina libræ.
 Scorpius armata uiolenta cuspide cauda
 Qua sua cum phœbi currum per sydera ducit
 Rimatur terras & sulcis semina miscet.
 In bellum ardentis animos: & martia castra
 Efficit & multo gaudentem sanguine ciuem.
 Nec præda q̄ cede magis cumq; ipsa sub armis
 Pax agitur capiunt saltus syluascq; per errant.
 Nunc hominum nunc bella gerunt uiolenta ferarum
 Nunc capit in mortem uendunt & funus harenæ
 Atq; hostem sibi quisque parat: cum bella quiescunt
 Sunt quibus & simulacra placent: & ludus in armis:
 Tantus amor pugne est discuntq; per otia bellum
 Et quodcunque pari studium producit arte.
 A quibus in bisero centauri corpore sors est
 Nascendi concenssa libet coniungere currus
 Ardentis & equos ad mollia ducere frena.
 Et totis armenta sequi pascentia campis.
 Quadrupedum omne genus positis domitare magistris
 Exorare tigris rabiemq; auferre leoni
 Cumq; elephante loqui tantamq; optare loquendo
 Artibus humanis uaria ad spectacula molem giiii

Quippe sere mixtum est hominis per sydera corpus
Impositumq; manet quo circa regnat in illos
Quodq; intenta gerit curuato spicula cornu.
Et nervos tribuit membras & acumina cordi
Et cæleres motus nec delasabile pectus.
Festiuos capricorne foues penetralibus ignis
Nunc artis studiumq; trahis nam quicquid in usus
Ignis agit poscitq; nouas ad munera flammæ
Sub te censendum est scrutari ceca metalla
Depositæ & opes terræ exurere uenas
Materiamq; manu certa duplicarier arte
Quicquid & argento fabricetur quicquid & auro
Quod ferrum calidi soluant atq; era camini
Consumuntq; foci cererem tua munera surgunt
Addis & in uestis studium mercemq; fugacem
Frigore brumalem seruans per sydera sortem
Qua retrahis ductas summa ad fastigia noctes.
Nascentemq; facis reuocatis lucibus annum
Hic & mobilitas rerum mutataq; sæpe
Mens natat & melior iuncto sub pisce senecta est
Pars prior & ueneri mixto cum crimine seruit.
Ille quoq; inflexa fontem qui proiicit arua
Cognatas tribuit iuuenilis aquarius artes.
Cernere sub terris undas inducere terris
Ipsa que conuersis aspergere fluctibus astra
Litteribusq; nouis per luxum ludere ponto
Et uarios fabricare lacus & flumina ficta
Et peregrinantis domibus suspendere riuos.

Mille sub hoc habitant artes quas temperat unda
 Quippe etiam mundi faciem sedesque mouebit
 Sydereas caelumque nouum uersabit in orbem
 Quae per aquas ueniunt operum pontisque sequentur
 Mitte genus dulcesque fluunt ad sidera partus
 Pectora nec sordent faciles in damna feruntur
 Nec deest nec super est census sic profluit urna.
 Ultima quos gemini producant sidera pisces
 His erit in pontum studium uitamque profundo
 Credent & puppis aut puppibus arua parabunt
 Quicquid & in proprios pelagus desiderat usus
 In numerum ueniunt artes uix nomina rebus
 Sufficiunt tot sunt parua quoque membra carinae
 Adde gubernandi studium peruenit in astra
 Et pontum caelo conuinxit nouerit orbem
 Fluminaque & portus mundi uentosque necesse est
 Iamque huc atque illuc caligine uertere clauum:
 Et frenare ratem fluctusque effundere rectos
 Aut remis agere & lentas inflectere tonsos
 Et placidum ductis euertere retibus aequor
 Littoribusque suis populos exponere captos
 Aut uncos celare cibos aut carcere fraudem
 Naualis etiam pugnas pendentia bella
 Attribuunt pelagique infectos sanguine fluctus.
 Fecundum genus est nautis & amica uoluptas
 Et celeres motus mutataque cuncta per aequor.
 Hos tribuunt mores: atque has nascentibus artis
 Bissex materia propria polentia signa.

Sed nihil in se met totum ualet omnia uires
Cum certis sociant signis sub partibus æquis.
Et uelut hospitio mundi commertia iungunt
Conceduntq; suas partis retinentibus astris
Quam partem decimam dixere decania gentes.
An numero nomen positum est q; partibus astra
Condita tricenis propria sub sorte feruntur
Et tribuunt denas in se coeuntibus astris
Inq; uicem ternis habitantur sydera signis
Sic altis naturā manet consepta tenebris
Et uerum in cælo est multaq; ambagine rerum
Nec breuis est usus nec amat compendia cælum.
Verum aliis alia opposita est & fallit imago:
Mentiturq; suas uires & nomina celat.
Que tibi non oculis alta sed mente suganda est
Caligo penitus deus non fronte notandus.
Nunc que sint coniuncta quibus quoue ordine reddam
Ne lateant aliæ uires aliena per astra
Astrorum princeps primam seruat sibi partem
Altera fors tauro geminis per tertia cedit
Sic inter denas diuisum ducitur astrum
Totq; dabit uires dominos quot quotq; recepit.
Diuerſa in tauro ratio est nec parte sub illa
Censetur: cancro primam mediamq; leoni.
Extremam erigonem tribuit natura per astrum.
Stat tamen & proprias miscet per singula uires
Libra decem partes geminorum prima capessit
Scorpius adiuncta centauri tertia parte

Nec quisquam numero discernitur ordine cedit
 Cancer inaduersum capricorni dirigit astrum
 Bis quinas primum partis dignatur in illo
 Temporis articulo sub quo censetur & ipse
 Quod facit æqualis lucis brumalibus imbris
 Cognatamq; gerit diuerso in cardine legem.
 Alterius partis perfundit aquarius ignes
 Quem subeunt pisces extremo sydere cancri
 At leo consortis meminit sub lege trigoni
 Lanigerumq; ducem recipit taurumq; quadrato
 Coniunctum sibi sub geminis pars tertia fertur.
 Hos quoq; contingit per senos linea flexus
 Principium erigone cancro concedit honorem
 Cum tribuit primam partem uicina relicta est.
 Vicino nemee tibi pars ipsius una est
 Que astidito concessa est iure potiri
 Sed libra exemplo gaudet pariterq; regentes
 Noctesq; dies diuerso in tempore secum
 Lanigerum sequitur ut bis iuga temperet illa
 Hic autumnalis componit lucidus horas.
 Nulli concedit primam traditq; sequenti
 Vicinam partem centauri tertia summa est
 Scorpius in prima capricornum parte locauit
 Alterius dominum cui nomen fecit ab undis
 Extremas uoluit partis sub piscibus esse
 At qui contento minitatur spicula neruo
 Lanigero primas tradit sub iure trigeni

Scorpius in prima capricorni parte locauit
Et medias tauro partis geminisq; supremas
Nec manet ingratus capricornus crimine turpi
Sed munus reddit cancro recipitq; receptus
Principiumq; sui donat coniuncta leoni
Regna ferunt summasq; partes & uirginis esse
Fontibus aeternis gaudens urnaq; fluenti
lura sui librae permittit prima regenda.
Haerentisq; decem partis nepa uindicat ipsa
Summas centaurus retinet iuuenile per astrum.
Iam superant gemini pisces qui sydera claudunt
Lanigero primos tradunt in sinibus usus
Perq; decem medias partis tu taure receptus
Quod super est ipsi summunt atq; orbe feruntur
Extremo: sic & sortis pars ultima cedit
Hæc ratio retegat latitantis robora mundi
In plurisq; modos repetitaq; nomina cælum
Diuidit & melius sociat quoq; sapius orbem
Nec tua sub titulis fallantur pectora noctis
Disimulant non ostendunt mortalibus astra
Altius est acies animi mittenda sagacis.
Inq; alio quaerenda manet iunctisq; sequendum
Viribus & cuius signi quis parte creatur
Eius habet mores atq; illo nascitur astro.
Talis per denas sortis natura feretur
Testis erit uarius sub eodem sydere foetus
Quodq; in tam multis animantium milibus uno
Que ueniūt signo tot sunt quot corpora mores

Et genus externum referunt aliena per astra
 Confusiq; fluunt partus hominum atq; ferarum
 Scilicet in partis iunguntur condita pluris
 Diuersasq; ferunt proprio sub nomine leges
 Nec tantum lanas aries nec taurus aratra
 Nec gemini musas nec merces cancer amabit
 Nec leo uenator ueniet nec uirgo magistra
 Mensuris aut libra potens aut scorpius armis
 Centaurusq; feris igni capricornus & undis
 Ipse suis inuenis geminiq; per æquora pisces
 Mixta. sed in pluris sociantur sydera uires.
 Multum in quis tenuemq; iubes me ferre laborem
 Cernere cum facili lucem ratione uiderer
 Quod quæris deus est. conaris scondere cælum.
 Fataq; fatali genitus cognoscere lege
 Et transire tuum pectus mundoq; potiri
 Pro precio labor est nec sunt immunia tanta.
 Nec mirere uia flexus rerumq; cathenas
 Admitti potuisse sat est sint cætera nostra
 At nisi per fossis fugiet te montibus aurum
 Rursus & in magna mergis caligine mentem.
 Obstabitq; suis opibus super addita tellus.
 Ut ueniant geminae totus transibitur orbis
 Nec lapidum precio pelagus cepisse pigebit
 Annua solliciti consumunt uota coloni
 Et quantæ mercedis erunt fallacia rura
 Quæremus lucrum nauis mortemq; sequemur
 In predas pudeat tanto bona uelle caduca

Luxuriæ quoq; milicia est uigilatq; ruinis
Venter & ut pereant suspirant sæpe nepotes.
Quid cælo dabimus? quantum quod ueniat omne
Impendendus homo est. deus esse ut possit in ipso.
Hac tibi nascentum mores sunt lege notandi.
Nec fatis est signis damnantia discere signa
Per denos numeros & que sint insita cuique
Sed proprias partis ipsas spectare memento
Vel glacies rigidas uel quas exusserat ignis
Et steriles utroque tamen quas largior humor
Qua; minor iam succus obit. nanq; omnia mixtis
Viribus. & uario confurgunt sydera textu.
Est equale nihil terrenos aspice tractus.
Et maris & notis fugientia flumina rippis
Crimen ubiq; frequens & lauda noxia iuncta est
Sic sterilis terris lætis interuenit annus.
Ac subito rumpit paruo discrimine foetus
Et modo portus erat pelagi iam uasta carybdis
Laudatiq; cadit post paulum gratia ponti
Et nunc per scopulos. nunc campos labitur annis.
Aut faciens iter: aut quærens urit ue reditue
Sic euam cæli partes uariantur in astris
Ut signum a signo sic a se discrepat ipso.
Mementoq; uegat uires utroque salubres
Quodq; per has geritur partes sine fruge creatur
Aut cadit: aut multis sentit bona mixta quærelis
Nec mihi signandæ proprio sunt carmine partes.
Sed quis tot numeros totiens sub lege referre

Tot partis iterare queat tot discere summas
 Per uarias causas faciem mutare loquendi.
 Incidimus sic uerba piget: sed gratia deerit
 Inuanumq; labor cedit quem despicit auris
 Sed mihi per carmen fatalia iura ferenti
 Et facios cæli motus ad iussa loquendum est
 Nec fugenda datur tantum monstranda figura
 Ostendisse deum nimis est dedit ipse sibi met
 Pondera nec fas est uerbis suspendere mundum.
 Rebus enim maior nec parua est gratia nostri
 Oris: si causam poterit signare canendo.
 Accipe damnande que sint per sydera partes
 Lanigeri pars quarta nocet ne sexta salubris.
 Septima pars illi ac decuma: decumæq; secunda
 Queq; duas duplicat summas septemq; nouemq;
 Vnaq; uiginti numeris pars addita languet
 Et quintam & duram consumat septima partem.
 Tauri nona mala est similis quoq; tertia pars est.
 Post decumam necnon decumæ pars septima iuncta est
 Bis undena nocens & bis duodena nocentes.
 Queq; decem tresq; ingeminat fraudata duobus
 Triginta numeris & tu uicesima summa es
 Pestifera in geminis pars prima & tertia signis
 Septima non melior ter quina & noxia per se
 Vnaq; bis denis breuior nocet unaq; maior
 Et similis nox eueniet uicesima quinta
 Quæque due subeunt uel cum se quattuor addunt.
 Nec cancri prima in munis nec tertia pars est

Nec sexta octauæ similis decumæq; per aëta.
Prima rapit nec ter quintæ clementior usus
Septima post decimam luctum & uicesima portat
Et quinta accedens: & septima nonaq; summa.
Tu quoq; contactu primo nemeæ timendus
Et prima sub parte premis & quinta salubris
Terq; caret cælo uicesima & altera lædit
Et tribus appositis uitium est totidemq; sic utus.
Vltima nec prima melior tricesima pars est
Erigones nec pars prima est nec sexta ne una
Ad decumam nec quarta: nec octaua utilis unq;
Proxima uiginti numeris & quarta timendæ
Et quæ ter decimam claudit fors ultima partem
Septima & undecima est decimæq; & tertia iuncta est
Et quinta in chelis & septima inutilis æstu
Q uartaq; bis denis actis & septima & ambæ
Q ue numerum claudunt: nec non tricesima partes
Scorpius in prima lydens cui tertia pars est
Et sexta & decima & quæ ter quinta notatur
Vndecimam geminans & quæ uicesima quinta est
Octauoq; manet numero uotumq; capefflit
Si te fata sinant quartam ne dilige partem.
Centaurum fuge & octauam bis sexq; peractis
Octo bis aut denis metuendus dicitur aer
Cumq; iterum duodena refert aut terna decemq;
Aut septima quater uel cum ter dena figurat.
Nec pars optanda est capricorni septima: none
Consentit decimamq; sequens quam tertiam signat.

Et tribus aut unam que te uicesima fraudat
 Quæue auget quinto numero uel septima fertur.
 Damnanda est decimæ succedens prima per actæ
 Tertiaq; & quinta est numero que condita non est.
 Et post uiginti prima & uigesima quinta
 Cumq; illa quartam accumulât uicesima nona.
 Tertia per geminos & quinta & septima pisces
 Undecima & decimæ metuenda est septima iuncta
 Et quinta in quinos numeros reuocata dualq;
 Ecipiens ultra summâs metuenda feretur
 Hæ partes sterilem ducunt & frigore & igni
 Aera: uel siccum q; superauerit humor.
 Si rapidus mauors ignis iaculatur in illum
 Saturnus summet glaciem phœbusq; calores.

Orientia signa quod efficiant

Nec te perceptis signorum cura relinquat

Partibus: in tempus: quedam mutantur & ortu

Accipiunt proprias uires utroque remittunt.
 Namq; ubi se summis aries extollit ab undis,
 Et ceruice prior flexis & cornibus ibit
 Non contenta suo generabit pectora censu
 Et dabit in predas animos soluetq; pudorem.
 Tantum audire iuuat: sic ipse in cornuo fertur
 Et ruit & mutat non ullis sedibus idem
 Mollia per placidas delectant ocia curas
 Sed iuuat ignotum semper transire per orbem
 Scrutariq; nouum pelagus: totius & esse
 Orbis in hospitio: testis tibi laniger ipse. h

Cum uitreum fundens aurato uellere pontum
Orbatumq; sua phryxum per fata sorore
Phasidos ad rippas & colchida terga reuexit
At quos prima creant nascentis sydera tauri
Fœminei iaceant. nec longe causa petenda est.
Si modo per causas naturam quætere fas est
Auersus uenit in cælum; diuesq; puellis
Pleiadum paruo referens glomerabile sydus
Accedent: & rursus opes propriaq; iuuenum
Do te per inuersos exornat uomere campos
Sed geminos æqua profert cum uincula. legis
Parte dabit studia & doctas producet ad artis
Nec triste ingenium sed dulci tincta lepore
Corda creat & uoce bonos cytharas sonanti
Instruit & dotes alto cum pectore iungit
At niger obscura cancer cum nube feretur.
Que uelut extinctus phœbeis ignibus ignes
Deficit & multa fuscatur caligine sydus
Lunam deficiente artus geminamq; creatis
Mortem fata dabunt sed quisque & uiuit & effert.
Si quis per summas auidus produxerit undas
Ora leo & scandat malis hiscentibus orbem
Illi patri natifq; reus quas ceperit ipse
Non legabit opes censuq; immergit in ipso
Tanta iames: animumq; sibi tam dira cupido
Corripit: ut capiat: semet nec compleat unquam
Inq; epulas funus reuocet preciumq; sepulchri
Erigone surgens que rexit sæcula prista

Iusticia. rursusq; eadem labentia fugit
 Alta per imperium tribuit fastigia sumum
 Rectoremq; dabit legum iurisq; sacрати
 Sancta pudicitiam diuorum templa colentem.
 Sed cum autumnales cœperunt surgere chele
 Fœlix æquato genitus sub pondere libræ
 Iudex extremæ si stet uitæq; necisq;
 Imponetq; iugum terris legesq; rogabit.
 Illum urbes & regna trement nutuq; regentur
 Vnius: & cœli post terras iura manebunt
 Scorpius extremæ cum tollit lumina caudæ
 Si quis erit stellis suffragantibus ortus
 Urbibus augebit terras cunctisq; iuuenis
 Mœnia subcinctus curuo describet aratro
 Aut sternet positas urbis: inq; arua reducit
 Oppida. & in domibus naturas reddet arustas
 Tanta erit & uirtus: & cum uirtute potestas.
 Necnon arcitenens prima cum ueste resurgit.
 Pectora clara dabit bello magnisq; triumphis
 Conspicuum patrias uictorem ducet ad arces
 Altraq; nunc statueta: nunc condita mœnia uertet
 Sed nimium indulgens rebus fortuna secundis
 Inuidet in facie seuitq; asperrima fronti
 Horrendus bello trebiam canuasq; lacumq;
 Ante fugam talis pensabat in gamine uictor
 Vltimus in caudæ capricornus acumine summo
 Militiam in ponto dictat puppisq; colendus
 Dura ministeria & uitæ discrimen inertis.

Quod si quem sanctum esse uelis castumq; probūq;
Hic tibi nascetur cum primus aquarius exit
Ne ue sit ut primos animus procedere pisces
Garrulitas odiosa datur linguæq; uenenum.
Verba maligna nouas mutantis semper ad auris
Crimina per populum populi feret ore bilingui
Nulla fides inerit natis: sed summa libido
Ardentem medios animum libet ire per ignis
Scilicet in piscem sese cytherea notauit
Cum babilonias summersa profugit in undas
Angui pedem allatos unguis tiphona ferentem
Inseruitq; suos squamosis piscibus ignes
Nec solus fuerat geminis sub piscibus ortus
Frater erat dulcisue soror mater ue duorum.

De partibus terræ distributis ad signa
Nunc age diuersis dominantia sydera terris
Percipe: sed summa est rerum referenda figura.

Quattuor in partis cæli describitur orbis
Nascentemq; ipsumq; diem mediosq; calores
Teq; helice totidem uenti de partibus iisdem
Erumpunt. secumq; gerunt per inania bella
Aspere ab axe ruit boreas fugit curus ab ortu
Hauster amat medium solem zephyrusq; profectum
Hos inter binæ mediis e partibus auræ
Expirant similes mutato nomine flatus.
Ipsa notat tellus pelagi lustrata corona
Cingentis medium liquidis amplexibus orbem
Inq; sinus pontum recipit: qui uespere ab atro

Ad missus dextra numidas libyamq; calentam
 Abluit & magne quondam carthaginis arces
 Littoraq; in syrtis reuocans sinuata uadofas
 Rursusq; ad nilum directis fluctibus exit
 Leua freti cedunt hispanas æquore gentes
 Teq; in uicinis hærentem gallia terris
 Italiaq; urbes dextram sinuantis in undam.
 Vsq; canes ad scilla tuos: auidamq; caribdim
 Ac ubi se primum porta mare fudit ab illa
 Enatat ionio laxasq; uagatur in undas
 Et prius in leuas effundens circuit omnem
 Italiam atq; adriam comitatus nomine pontum
 Eridaniq; bibit fluctus seccat æquora uellum
 Illyricum Epirumq; lauat: claramq; corinthum
 Epeloponesi patulas circum uolat oras
 Rursus & in leuum refluit uastoq; recessu
 Tessaliæ finis & achaia præterit arua
 Hic pontus iuuenisq; fretum: mersecq; puellæ
 Traditur inuitum faucesq; propontidos apta.
 Euxino iungi ponto meotis & undis
 Que tergo coniuncta manet: pontumq; ministrat
 Inde ubi in angustas iterum se nauita partis
 Hellepontiacis reuocatus fluctibus effert
 Icarium ægeumq; secat leuaq; nitentis
 Miratur populos asiæ totidemq; trophæa
 Quot loca & innumeras gentes arcumq; minantem
 Fluctibus & cilicum populos: syriamq; perustam
 Ingentiq; sinu fulgentes æquore terras

Donec in ægyptum redeunt curuata per undas
Littora niliacis uerum morientia ripis
Hæc medium terris circumdat linea pontum
Atq; his undarum tractum constringit harenis.
Mille iacent medie diffusa per æquora terræ
Sardiniam in libyco signat uestigia plantæ
Tranactia icalia tantum precisa recessit
Aduersa euboicos miratur grætia montis
Et gentrix crete ciuem sortita tonantem
Pulsatur cypros ægyptia fluctibus omnis
Totq; minora solo tamen emergentia ponto
Littora & æquales cyclades delonq; rodonq;
Aulidaq; & tenedon uicinacq; corsica terris
Littora sardinice primamq; intrantis in orbem
Oceani uictricem ebusum & baliarica regna
Innumeri scopuli montesq; per altum
Nec tantum ex una pontus sibi parte reclusus
Faucibus ab reptis orbem nam littora plura
Impulit oceano potuis sed montibus alcis
Est uetitus totam ne uinceret æquore terram
Nancq; inter boream portum æstate nitentem
In longo angusto penetrabilis æquore fluctus
Peruenit & patulis. tum demum funditur aruis
Caspiacq; euxini similis facit æquora ponti
Altera sub medium solem duo bella per undas
Intulit oceanus terris nam persica fluctus
Arua tenet titulum pelagi predatus ab iisdem
Quæ regit ipse locis latoq; infunditur orbi

Nec procul in mollis arabas terramq; ferentem
 Delicias uariarq; nouos radice odores
 Leniter ad fundit geminantia littora pontus
 Et ferre mare nomen habet media illa duobus
 Quondam carthago regnum sortita sub armis
 Ignibus albanas cum condidit hanibal arces
 Fecit & æternis trebiam cannas sepulchris
 Obruit & libyam italicas infudit in urbis
 Hic uarias pestis diuersaq; monstra ferarum
 Concessit bellis natura in festa figuris
 Horrendos anguis habitataq; membra ueneno
 Et mortis partus uiuentia crimina terræ
 Et uastos elephantes habet seuosq; leones
 In pænas secunda suas parit horrida bella
 Et portentufos cyclopum ludit in ortus.
 Ac sterili peior siccas infestat harenas
 Donec ad ægypti ponet sua iura colonos
 Inde asizæ populi diuesq; per omnia tellus
 Auratq; fluunt amnes gemmisq; relucet
 Pontus. odoratæ spirant medicamina syluæ
 India notitia maior parthiq; uel orbis
 Alter & in cælum surgentis mœnia tauri
 Totq; illum circa diuisæ nomine gentes.
 Ac tantum scythicas dirumentes fluctibus urbes
 Meotisq; lacus euxiniq; aspera ponti
 Aquora & extremum propontidos hellepontum.
 Hic asizæ metam posuit natura potentis
 Quod super est europa tenet quæ prima natantem

Fluctibus excepitq; iouem taurumq; resoluit
pondere passa suo signiq; oneriq; iuuabit
Ille puellari donauit nomine fluctus
Et monumenta sub hoc titulo sacrauit amoris
Maxima terra uiris & secundissima doctis
Vrbibus: in regnum florentes oris athenæ
Spartha manu thebas diuisit rege uel uno
Princeps illa domus troiani gratia belli
Thessalia eripusq; potens uicinaq; ripis
Illiris: & ythace martem sortita colonum
Est stupefacta suo inter germania partus
Gallia pritenis hisgania maxima bellis
Italiam in summam quam rerum maxima roma
Imposuit terris cæloq; adiungitur ipsa
Hic erit in fines orbis pontusq; uocandus
Quem deus in partis & singula diuidit astra
Ac sua cuique dedit tutelæ regna per orbem
Et proprias gentis atq; urbis addidit alas
In quibus esserent præstantis sydera uires
Ac uelut humana est signis descripta figura
Et quanquã communis eat tutela per omne
Corpus & in proprium diuisis arcibus extet
Nanq; aries capiti taurus ceruicibus hæret
Brachia sub geminis censentur: pectora cancro
Te scapulæ nemeæ uocant teq; ilia uirgo
Libra colit clunis: & scorpheus inguine regnat
Et femur arcitenens genua. & capricornus amauit
Cruraq; defendit iuuenis: uestigia pisces.

Sic alias aliud terras sibi uendicat astrum.
 Id circo in uarias leges uariasq; figuras
 Dispositum genus est hominum proprioq; colore
 Formantur gentes sociataq; iura per artus
 Materiamq; parem priuato foedere signant.
 Flaua per ingentis surgit germania partus
 Gallia uicino numis est infecta rubore
 A superior solidos hispania contrahit artus
 Martia rhomanos orbis pater induit ora
 Gradiumq; suum miscens bene temperat artus.
 Percq; coloratas subtilis gratia gentes.
 Gymnasium præfert uultu fortisq; palestras.
 Et syriam produnt torti per tempora crines
 Ethiopes maculant orbem tetrisk; figuris.
 Perfulos homines gentes minus India tostas
 Progenerat: mediumq; facit moderata tenorem.
 Iam proprior tellusq; nataantes ægyptia nilo
 Lenius irriguis infuscat corpora campis.
 Poenus harenosis aphrorum puluere terris
 Exiccat populos: & mauritania nomen
 Oris habet: titulumq; suo fert ipsa colore
 Adde sonos totidem uocum: totidem insere linguas
 Et mores pro sorte pares ritusq; locorum
 Adde genus proprium simili sub semine frugum
 Et cererem uaria redeuntem messe per urbes.
 Nec paribus siliquas referentem iuribus omnis.
 Nec te bache pari donantem munere terras
 Atq; alias aliis fundentem collibus uvas

Cynnama nec totis passim nascentia campis
Diuerfas pecudum facies propriasq; ferarum
Et duplici clausos elephantes carcere terræ
Quod partes orbis totidem sub partibus orbis
Et certis descripta nitent rationibus astra
Perfunduntq; suo subiectas æquore gentis
Laniger in medio sortitur sydera mundo
Cancrum inter gelidum per tempora uertitur axis
Asserit in uires positumq; euicerat ipse
Virgine delapsa cum fratrem ad littora uexit
Et minimi defluit onus dorsumq; leuari
Illum etiam uenetrata colit uicina propontis
Et syriæ gentis & laxo persis amictu
Vestibus ipsa suis hæreus nilusq; tumescens
In cancrum & tellus ægypti iussa natare
Taurus habet scythiæ montis asiamq; potentem
Et mollis arabes sylvarum ditia regna
Euxinos scyticos pontus insinuatus in arcus
Sub geminis te phœbe colit post brachia fratris
Ultimus: & solitum gange colit India cancrum
Ardent athiopes cancro cui plurimus ignis.
Hoc color ipse docet. phrygia nemeæe potiris
Idææ matris famulus regniq; feroci
Capadocum armeniaq; iugis bithinia diues
Te colit: & macedum tellusq; uicerat orbem.
Virgine sub casta scælix terraq; mariq;
Est rhodos hospicium recturi principis orbem
Tuq; domus uere solis cui tota sacrata es

Cum caperent lumen magni sub caesare mundi
 Ioniae quae sunt urbes & dorica rura
 Arcades antiqui celebrataq; caria fama
 Quod potius regat Italiam si se ligis astrum
 Quam q; cuncta regit q; rerum pondere nouit
 Designat summas & iniquum separat æquo
 Tempore quo pendent cedunt quo noxq; diesq;
 Hesperiam sub libra tenet qua condita roma
 Orbis & imperium retinet discrimina rerum
 Lancibus & positas gentes tollitq; premitq;
 Qua genitus cum fratre remus hanc condidit urbem
 Et propriis frenat pendentem nutibus orbem
 Inferius uictæ sydus carthaginis arces
 Et libyam ægyptaq; latus donataq; regna
 Tyrennas lacrymis radiatus scorpius arces
 Eruit Italiaeq; rament respectat ad undas
 Sardaniamq; tenet fusalq; per æquora terras
 Gnosia centauro tellus circumdata ponto
 Paret & ingenium minois filius astrum
 Ipse uenit geminus celeris hinc creta sagittas
 Afferit: intentosq; imitatur syderis arcus.
 Insula trinacriæ fluitatem adiuta sororem
 Subsequitur cretem sub eodem condita signo.
 Proximaq; Italiae & tenui diuisa profundo
 Ora patris sequitur leges nec sydere rapta est.
 Tu capricorne regis quicquid sub sole cadente
 Expositum gelidam helicen quod tangit ab illa
 Hispanas gentis seu quod fert gallia diues

Teq; feris dignam tantum germania matrem
Afferit ambiguum sydus terraq; marisq;
Aestibus assiduis terram pontumq; tenentem.
Sed iuuenis nudo formatus mollior arcu
Aegyptum alepidam tyriasq; recedit ad urbes
Et cilicum gentis uicina & aquarius arua
Piscibus Eufrates datus est ubi piscis arator
Cum fugeret typhona uenus sub sedit in undis.
Magna iacet tellus magnis circumdata rippis
Parthi. sed parthis domita per secula gentes.
Baetraq; & herios babylon & susa panosq;
Nominaq; in numeris uix ampectenda figuris
Et tigris & rubri radiantia littora ponti
Sic diuisa manet tellus per saecula cuncta.
Et quibus in proprias partis sunt iura trahenda
Nanq; eadem que sunt signis commertia seruant
Vtq; illa inter se coeunt: odioq; repugnant
Nunc aduersa polo nunc & coniuncta trigono
Queque alia in uarios effectus causaq; gubernat
Sic terrae terris respondent orbibus orbis.
Littora littoribus regnis contraria regna
Sic erit: & sedes fugienda perenda cuique
Sic speranda fides lic & metuenda pericla
Vt genus in terram caelo descendit ab alto.

De eclipticis signis

Percipe nunc etiam qua sint ecliptica graio
Nomine que certos quasi delassata per annos
Nonnunquam cessant sterili torpentia motu

Scilicet immenso nihil est æquale sub euo
 Perpetuosq; tenet flores unumq; colore in
 Mutantur: sed cuncta dui uariantur in orbe
 Et secunda suis subsistunt frugibus arua
 Continuos que negant partus effeta creando.
 Rursusq; fuerant steriles ad semina terræ
 Post noua sufficiunt nullo mandante tributa.
 Concutitur tellus uariis compagibus hærens
 Subducitq; solum pedibus natat orbis in ipso
 Et uenit oceanus pontum sitiensq; resoluit
 Nec sese capit sic quondam merferat urbes
 Humani generis cum solus consistit hæres
 Deucalion scopuloq; orbem possidet in uno:
 Necnon cum patrias phæton temptauit habenas
 A rserunt gentes timuitq; incendia cælum
 Fegeruntq; nouas ardentia sydera flammæ
 Atq; uno timuit condi natura sepulchro
 In tantum longo mutantur tempore cuncta
 Atq; iterum in semet redeunt sic tempore certo
 Signa quoq; amittunt iures sumunt receptas.
 Causa patet: q; luna suis deficit in astris
 Orba sui fratris noctisq; immerla tenebris
 Cum medios phœbi radios intercipit orbis
 Nec trahit ad cetum quo fulget delia luna
 Nec quoq; signa suo pariter cum sydere languent
 Incuruata simul solitoq; excepta uigore
 Et uelut elatum phœben in funere lugent
 Ipsa docet titulus causaq; eclipctica signa

Dixere antiqui pariter. sed bina laborant
Nec uicina loco sed que contraria fulgent
Sicut luna suo tunc tantum deficit orbe
Cum phœbum aduersis currentem non uidet astris
Nec tamen æquali languescunt tempore cuncta
Nanq; modo infectus totus producitur annus
Nunc breuius lassata manent: nec longius astra
Exceduntq; suo phœbeia tempora casu.
Atq; ubi perfectum est spacium quod cuique dicatur
Impleruntq; suos certa starione labores.
Bina per aduersum cælum fulgentia signa
Tum uicina labant ipsis hærentia signis
Que prius in terras ueniunt terrasq; relinquunt
Sydereo non ut pugnet contrarius orbi
Sed quia mundus agit cursus' inclinat & ipsa
Amittas que negat uires nec munera tanta
Nec similes reddit noxas locus omnia uertit.

Fatorum rationem perspici posse

Sed quid tam tenui prodest ratione intentem

Scrutari mundum si mensi sua cuique repugnats'

Spemq; timor tollit prohibetq; e limine cæli
Condit enim uerum uasto natura recessu
Mortalisq; fugit uisus & pectora nostra
Nec prodesse potest quod fati cuncta reguntur
Cum fatum nulla possit ratione uideri
Quid iuuat in semet sua per conuicia ferri
Et fraudare bonis que nec deus inuidet ipse.
Quosq; dedit natura oculos deponere mentis'

Perspicimus cælum cur non ee muner cæli?
 Inq; ipsos penitus mundi descendere sensus
 Seminibusq; suis tantam componere molem
 Et partum cæli sua per nutritia ferre
 Extremumq; sequi portum terræq; subire
 Pendentis tractus & toto uiuere in orbe?
 Quanta est pars super est rationem discere noctis?
 Iam nusquã natura. latet peruidimus omnem
 Et capto potimur mundo nostrumq; parentem.
 Pars sua conspiciamus genitiq; accedimus astris.
 An dubium est habitare deum sub pectore nostro?
 In cælumq; redire animas cæloq; uenire?
 Ut que sit ex omni constructus corpore mundus
 Aetheris atq; ignis summi terræq; marisq;
 Spiritum & in toto rapidum qui iussa gubernat
 Sic esse in nobis terræue corpora sortis
 Sanguineasq; animas animi qui cuncta gubernat
 Dispensatq; hominem: quid mirum noscere mundum
 Si possunt homines: quibus est & mundus in ipsis?
 Exemplumq; dei quisque est in imagine parua
 An cuique genitos nisi cælo credere fas est
 Esse homines: proiecta iacent animalia cuncta
 In terra uel merfa uadis uel in aere pendent
 Omnibus una quies uentet sensusq; per artus
 Et quia consilium non est: & lingua remissa?
 Vnus & inspectus rerum uiresq; loquendi
 Ingeniumq; capax uarias educit in artis
 Hic partus qua cuncta tegit secessit in orbem

Et domuit terram ad fruges animalia cœpit.
Imposuitq; uiam ponto stetit umus in arce
Erectus capitis uictorq; ad sydera mittit
Sydereos oculos propriusq; aspectat olympum
Inquiriq; Iouem nec sola fronte deorum
Contentus manet & cælum scrutatur in aluo
Cognatumq; sequens corpus sic quærit in astris.
Huic in tanta fidem petimus quam sæpe uolucres
Accipiunt: trepidæq; suo sub pectore fibræ
An minus est sacris rationem ducere signis
Quam pecudum mortes auiumq; attendere cantus?
Atq; ideo faciem cæli non inuidet orbi
Ipse deus: uultusq; suos corpusq; recludit
Semper uolendo: seq; ipsum inculcat & offert
Ut bene cognosci possit doceatq; uidendo
Qualis erat: doceatq; suas attendere leges.
Ipla uocat nostros animos ad sydera mundi
Nec patitur: quia non condit sua iura latere
Quis putat esse nefas nasci quod cernere fas est?
Nec contemne tuas quasi paruo in corpore uires
Quod ualet immensum est: sic auri pondera parui
Exuperant precio numosos aeris aceros
Sic adamas punctum lapidis preciosior auro est.
Paruula sic totum peruisit pupula cælum
Quoq; uident oculi minimum est cū maxima cernant.
Sic animi sedes tenui sub corde locata
Per totum angusto regnat de limite corpus.
Materiæue quære modum, sed perspice uires

Quas ratio non pondus habet ratio omnia uincit
 Nec dubites homini diuinos credere uisus
 Iam facit ipse deos mittitq; ad sydera numen
 Maius & augusto crescet sub principe cælum.

¶ Capitula quarti libri

Prohemium. De moribus signorum & coloribus. Ori
 entia signa quod efficiant. De partib⁹ terræ distributis ad
 signa. De eclipticis signis. Fatorū rationē perspici posse

¶ Marci Manilii astronomicon liber quartus finit

¶ Incipit eiusdem liber quintus & ultimus

¶ Hic alius finisset opus signisq; relatis

Quis aduersa meant stellarū numina quinque
 Quadriugis & phœbus æquis & delia bigis

Non ultra struxisset opus cæloq; rediret

Ac per descensum medios per decurreret ignis

Saturni Iouis & martis solisq; sub illis

Post uenerem & maia natum te luna uagantem

Me properare uiam mundus iubet omnia circum

Sydera uectantur toto decurrere cælo

Cum semel æthereos iussus ascendere currus

Summum contigerim sua per fastigia culmen

Hinc uocat orion magni pars maxima cæli

Et ratis heroum quæ nunc quoq; nauigat astris

Fluminaq; errantis late sinuantia flexus

Et biferus cætus squamis atq; ore tremendo

Hesperidumq; uigil custos & diuitis auri

Et cauis in totum portans incendia mundum

Araq; diuorum cui uota resoluit olympus.

Illinc per geminas angius qui labitur arctos
Eniochusq; memor currus plaustriq; boetes
Atq; adrianae caelestia dona coronae
Victor & in uisae perseus cum falce medusae
Andromedamq; necat genitor cum coniuge cepheus
Quaq; uales stellatus aquis celeriq; sagittae
Delphinis certans & iuppiter alite tectus.
Caeteraq; in toto passim labentia caelo
Que mihi per proprias uires sunt cuncta canenda
Quid ualeant ortu quid cum merguntur in undas
Et quod de bis sex astris per quodq; reducat
Ac stellis proprias uires & tempora rerum
Constituit magni quondam fabricator olympi.
Vir gregis & ponti uictor cui parte relicta
Nomen onusq; dedit: nec pelle immunis ab ipsa
Colchidis & magicas artis qui uertere cholchos
Medeam iussit mouitq; uenena per orbem.
Nunc quoq; uicinam puppim ceu nauiget argo
Ac destri lateris ducat regione per alstra
Sed cum prima suos puppis confurgit in ignis
Quattuor in partis cum corniger extulit horas
Illo quisquis erit terris oriente creatus
Rector erit puppis clauoq; immobilis haerens
Mutabit pelago terras uentisq; sequetur
Fortunam: totumq; ualet tranare profundum
Classibus atq; alios menses aliumq; uidere
Phasin & in cantes tiphim superare trementem
Tolle istos partus hominum sub sydere tali

Sustuleris bellum troiæ classemq; solutam
 Sanguine & appulsam terris: non inuehet undis
 Sydera nec pelagus xerse facietq; tegetq;
 Vera syracusis salamis non merget athenas
 Punica nec toto fluitabant æquore rostra
 Acciacosq; sinus inter suspensus uterque
 Orbis & in ponto cæli fortuna natabit
 His ducibus cæco ducuntur in æquore classes
 Et coit ipsa sibi tellus totusq; per usus
 Diuersos rerum uentis arcessitur orbis
 Sed summa lateris surgens de parte sinistri
 Maximus orion: magnumq; complexus olympum
 Quo fulgente super terras cælumq; trahente
 Et mentita diem nigras nox contrahit allas
 Solertis animos uelocia corpora finget
 Atq; agilem officio mentem curasq; per omnis
 Inde lassato properantia corda uigore
 Instar erit populi totoq; habitabit in orbe
 Limina peruolirans unumq; per omnia uerbum
 Mane salutandi portans communis amicus
 Sed cum se terris aries ter quinque peractis
 Partibus extollit primum iuga tollit ab undis
 Eniochus cliuocq; rotas conuellit ab imo
 Qua gelidus boreas aquilonibus instat acutis
 Ille dabit proprium studium cæloq; retentans
 Quas prius in terris agitator amauerat artis
 Stare leui curru moderantem quattuor ora
 Spumigeris frenata lupis & flectere equorum

Præualidas uires ac torto stringere giro
At cum laxato fugerunt cardine claustra
Exagitare feros pronumq; ante ire uolantis
Vixq; rotis leuibus summum contingere campum
Vincentem pedibus uentos uel prima tenentem
Agmina in obliquum cursus agitare malignos
Obstantemq; mora totum præcludere circum
Vel medium turbæ nunc destros ire per orbis
Fidentem campo nunc meta currere acuta
Spemq; sub extremo dubiam suspendere casu
Nænon alterno desultor sydere dorso
Quadrupedum & stabilis poterit desigere plantas
Per quos uadit equos ludet per terga uolantum
Aut solo uectatus equo nunc ardua mouebit
Nunc licet in longo percussus premia circo
Quicquid de tali studio formatur habebit
Hinc nuhi salmoneus qui cælum imitatur in orbe
Montibus impositis missisq; per aera quadrigis
Expressisse sonum mundi ubi uisus & ipsum
Amouisse louem terris de flumine fugit
Sensit & immensos ignis super ipse sequutus
Morte louem didicit generatus possit haberi
Hoc genitum credas de sydere bello phontem
Imposuisse uiam mundo per signa uolantem
Cui cælum campus fuerat terræq; fretumq;
Sub pedibus non ulla tulit uestigia campus
Hic erit eniochi surgens tibi forma canenda
Cumq; decem partes aries duplicauerit ortus

Incipient edi tremulum producere mentum
 Hirtaq; tum demum terris promittere terga
 Qua dexter boreas spirat nec crede seure
 Frontis opus signo structosue crede catones
 Aut brutum atq; parem torquinum & horatia facta
 Maius onus signi est edis nec tanta petulcis
 Conueniunt leuibus gaudent lasciuq; signant
 Pectora & in luxus agiles agilemq; uigorem
 Desudant uario ducunt in amore iuuentam
 In uulnus nunquã uirtus sed saepe libido
 Impellit rupisq; emittitur uel morte uoluptas
 Et minimum cecidisse malum est sed crimine uictum.
 Nec non & cultus pecorum nascentibus addunt
 Pastoremq; suum generant: cui fistula collo
 Hæreat: & uoces alterna per oscula ducat.
 Sed cum bis denas augebit septima partes
 Lanigeri surgunt hyades quo tempore natis
 Nulla quies placet: in nullo sunt otia fructu
 Sed populum turbamq; petunt rerumq; tumultus
 Seditio clamorq; iuuat græcosq; tenentes
 Rostra uolunt montisq; sacros rarosq; quirites
 Pacis bella probant curæq; alimenta ministrant
 Immundosq; græges agitant per fordida rura
 Et fidunt nereidum genuere boetem
 Hos generant hyadum mores surgentibus astris.
 Vltima lanigeri quum pars excluditur orbi
 Quæ totum ostendit terris atq; eruit undis
 O leuiæ seruans pregressos tollitur hedos

Et gelido stellata polo que dextra paris est
Officio magni mater louis illa tonanti
Fundamenta dedit pectusq; impleuit hyantis
Lacte suo: dedit & dignas ad fulmina uires.
Hinc timidæ mentes tremebundaq; corda creantur
Suspensa in trepidis leuibusq; obnoxia causis.
His etiam ingenium uifendi ignota cupido
Ut noua per noctisq; ruunt arbuta capellæ
Semper & ulterius pascentes tendere gaudent.
Taurus inaduersos præceps attollitur ortus
Sexta parte sui certantis luce sorores
Pleiades ducit: quibus aspirantibus almam
In lucem educunt bacchi uenerisq; sequaces
Per que dapes mensasq; super petulantia corda
Et sale mordaci dulcis quærentia risus.
Illis cura sui uultus frontisq; decoræ
Semper erit tortosq; inflexum ponere crines.
Aut undis reuocare: & rursus uertice denso
Fingere & appositis caput e mutare capillis
Punicibusq; cauis horrentia membra polire
Atq; odisse uirum sterileq; optare lacertos
Fœminæ uestes: nec insunt tegmina plantis
Sed speties factiq; placent ad mollia gressus
Naturæ pudet: atq; habitat sub pectore cæco
Ambitio & morbum uirtutis nomine uitant.
Semper amare parum est: cupient & amare uideri.
Iam uero geminis fraterna ferentibus astra
In cælum: summoq; natantibus æquore ponti

Septima pars leporemq; tulit quo sydere natis
 Vix allas natura negat uolucrisq; meatus
 Tantus erit per membra uigor referentia uentos
 Ille prius uictor stadio q̄ missus abibit
 Ille cito monitus rigidos elludere caestus
 Nunc exire leuis missos nunc mittere palmis
 Ille pilam celeri fugientem reddere planta
 Et pedibus pensare manus & ludere saltu
 Mobilibusq; citos ictus glomerare lacertis
 Ille potens turbam perfundere certa pilarum
 Per totumq; uagus corpus disponere palmas
 Ut teneat tantos orbis: sibiq; ipse recludat
 Et uelut edoctos iubeat uolitare per ipsum
 Inuigilat somnis curas industria uincit
 Otia per uarios exercet dulcia lusus.
 Nunc cancro uicina cauam: cui parte sinistra
 Consurgunt iugilæ quibus aspirantibus orti.
 Te meagre colunt: flammis habitantibus ustum
 Reddentemq; tuæ per mortem munera matri
 Cuius & ante necem paulatim uita sepulta est.
 Atq; athlanteos conatum ferre labores
 Et calidoneam bellantem rupe puellam
 Vincentemq; uiros: & quã potuisse uideri
 Virgine maius erat sternentem uulnere primo
 Quamq; erat actheon syluis imitandus & ante
 Et canibus noua preda fuit ducuntur & ipsi
 Retibus & claudunt campos formidine mortis
 Mendacesq; parant foueas laqueosq; tenaces

Currentisq; feras pedicarum compede nectunt
Aut canibus ferro ue necant predaſq; reportant
Sunt quibus in ponto ſtadium eſt cepiſſe ferarum
Diuerſas facies: & cæco merſa profundo
Sternere littoris monſtrorum corpora habenis
Horrendumq; fractis in bella laceſſere pontum
Et colare uagos inductis retibus amnis
Ac per nulla ſequi dubitat ueſtigia prædas
Luxuriæ quia terra parum ſaſtidiſt orbem
Venter & ipſe gulam nereus ex æquore paſcit.
At procyon oriens cum iam uiceſima cancro eſt
Septimaq; ex undis pars ſeſe emergit in aſtra
Venatus non ille quidem uerum arma creatis
Venandi tribuit catulos nutrire ſagaces
Et genus a pro auis: mores numerare per artes.
Reciaq; & ualida uenabula cuspide fixa
Lentaq; contextis formare haſtilia modis
Et quodcunq; ſolet uenandi poſcere cura
In proprios fabricare dabit uenalia quæſtus.
Cum uero in uaſtos ſurgit nemeæus hiatus
Exoriturq; canis latratq; canicula flammis
Et rapit igne ſuo geminatq; incendia ſolis
Qua ſubdente facem terris radiosq; mouente
Dimicat in cineres orbis fatumq; ſupremum.
Sortitur languetq; ſuis neptumnus in undis
Ex uiridis nemori ſanguis decedit & herbis
Cuncta peregrinos orbis animalia quaerunt
Atq; eget alterius mundus natura ſuiſmet

Egrotat morbis nimios obfessa per æstus
 Inq; rogo uiuit tantus per sydera feruor
 Frondita atq; uno ceu sint in flumine cuncta
 Hec ubi se ponto per proximas exculit horas
 Nascentem siquem pelagi constrinxerit unda
 Effrenos animos uiolentaq; pectora fingit
 Irarumq; dabit fluctus odiumq; metumq;
 Totius uulgi præcurrunt uerba loquentis
 Ante os est animus nec magnis condita causis
 Corda micant. & lingua rapit latratq; loquendo
 Moribus & crebris dentes in uoce relinquit
 Ardescit uitio uitium uiresq; ministrat
 Racchus & in flamma seuas ex suscitatur iras
 Nec syluas rupesq; timet uastosq; leones
 Aut spumantis apri dentes atq; arma ferarum
 Effuditq; suas concesso in robore flammam
 Nec talis mirere artis sub sydere tali
 Cernis ut ipsum etiam sydus uenetur in astris
 Progressum quærit leporem comprehendere cursu
 Ultima pars magni cum tollitur ore leonis
 Craterq; auratis surgit stellatus ab astris
 Inde trahit quicumque genus moresq; sequentur
 Irriguos ruris campos amnisq; lacusq;
 Et te bacche tuas nubentem iungit ad ulmos
 Disponetq; iugis mutatus fronde choreas
 Robore uel proprio fundentem in brachia ducit
 Teq; sibi credit semper qui matre relectus
 Adiungit calamis segetemq; interfert uuis

Quæq; alia in numeri cultus est forma per orbem
Pro regione colit nec parce uina recepta
Hauriet emistis & frugibus ipse fouetur
Gaudetbitq; mero mergetq; in pocula mentem
Nec solum terræ spem credit inania uota
Annonæ quoq; uectigal mercesq; sequetur
Præcipue quas humor alit: nec deserit undam
Tales effinget mores crateris amator
Iam subit erigone quæ cum ter quinque feretur
Partibus ereptis ponto tollentur ab undis
Cara adrianæ quondam monumenta coronæ
Et mollis tribuent artis hinc dona puella
Nanq; nitent illinc oriens est ipsa puella
Ille colit nitidis gemmantem floribus ortum
Pallentis uiolas & purpureos hiacintos
Liliaq; & tyrias imitata papauera luces
Vernantisq; rosæ rubicundo sanguine florem
Ceruleum foliis uiridemq; in gramine collem
Conferet & ueris depinget prata figuris
Aut uarios necet flores fertisq; locabit
Effingetq; sinu similesq; in mutua pressos
Incoquet atq; arabum syluis mulcebit odores
Et medicos unguenta dabit referentia flatus
Ut sit adulterio succorum gratia maior
Munditiæ cultusq; adsunt artesq; decoræ
Et lenocinium uitæ presensq; uoluptas
Virginis hoc anni poscunt floresq; coronæ
At cum per decimam consurgens horrida partem

Spica feret presens nascentis campus aristas
 Aruorum ingenerat studium rurisq; colendi
 Seminaq; in fenus sulcatis reddere terris
 Vsuramq; sequi maiorq; sorte receptis
 Frugibus in numeris atq; horrea quarere messi
 Quod solum docuit mortalis nosse metallum
 Nulla fames non ulla forent ieiunia terris
 Diues erat census saturatis gentibus orbis
 Et si forte labor ruris tardauerat artis
 Quis sine ulla ceres: non ullis seminis usus
 Subdere facturos sulci frumenta superq;
 Ducere pendentis orbes & mergere sarra
 Ac torrere focis: hominumq; aliementa parare
 Atq; unum genus in multas uariasq; figuras
 Et quia dispositis aptatur spica per artem
 Frugibus instructus similis componitur ordo
 Seminibusq; suis celas atq; orrea prebet
 Sculpentem faciet sanctis laquearia templis
 Condentemq; nouum caelum per tecta tonantis.
 Hæc fuerat quondam diuis concessa figura.
 Nunc iam luxuriæ pars & triclinia templis
 Concertant: tectiq; auro iam uescimur aurum.
 Sed parte octaua surgentem cerne sagittam
 Chelarum dabit & iaculum torquere lacertis
 Et calamum neruis glebas & mittere uirgis
 Pendentemq; suo uolucrem deprehendere celo
 Cuspide uel triplici securum figere piscem.
 Quod torum dederim teucro: sydulue genusue

Te ue philotete cui in alim credere parti:
Hæctoris ille faces arcus & tela fugauit.
Mittebatq; suos ignis in mille carinas
Hic autem pharetram troiæ bellumq; gerebat
Maior & armatis hostis suo federat exul
Quin etiam ille pater tali de sydere cretus
Esse potest: qui serpentem super ora cubantem
Inscelix nati somnumq; animamq; bibentem
Sustinuit misso petere ac prosternere telo
Arserat esse patrem uicit natura periculum
Et pariter iuuenem somnoq; & morte leuauit.
Tunc iterum natum & fato per somnia raptum.
At cum secretis improuidus hædus in astris
Erranti similis fratrum uestigia quærit
Postq; gregem longo producit interuallo
Sorbentis animos agitataq; pectora fundit.
Et fingit uariis deficientia curis.
Nec tenta domo populi sunt illa ministra
Perq; magistratus & publica iura feruntur
Non ullo curam digito quæ quiuerit hastam
Defueratq; bonis sector: pœnamq; lucretur
Noxius & patriam fraudarit debitor aris
Cognitor est uerbis necnon lasciuit amores
In uarios: ponetq; forum: mandetq; liæo.
Nobilis insultus & sceuæ mollior arte
Nunc surgente lyra testudinis enatat undis
Forma per hæredem tantum prelata tonantis.
Qua quondam sonitumq; ferens œagrius orpheus

Et sensus scopulis & syluis addidit aures
 Et diti lachrymas & morti deniq; finem
 Hinc uenient uocis dotes belleq; ionantis
 Garrula que modulos diuersa tibia forma
 Et quodcunque mani loquitur flatuq; mouetur
 Ille dabit cantus inter conuiuia dulcis.
 Mulcebitq; sono bachum noctesq; tenebit.
 Carmine furtino modulatus murmure uocem
 Solus ipse suas semper cantabit ad aures.
 Hic distante lyra cum pars uicesima sexta
 Chelarum surget quæ cornua ducit ad astra
 Sed regione pari uix partes octo trahente
 Ara ferens thuris stellis imitantibus ignem.
 In qua deuoti quondam cecidere gygantes
 Nec prius armauit uiolento fulmine dextram
 Iuppiter: ante deos quæ constitit ipse sacerdos
 Quod potius fingent ortus q̄ templa colentes
 Atq; auctoratos in tertia iura ministros
 Diuorumq; sacras uenerantes numina uoces
 Pene deos & qui postlunt uentura uidere.
 Quattuor appositis centaurus partibus offert
 Sydera & ex ipso mores nascentibus addit
 Aut stimulos aget aut omnes mixtosq; iugabit
 Semine quadrupedes aut curru celsior ibit
 Aut onerabit equos armis aut ducet in arma
 Ille tenet medicas artis ad membra serarunt
 Et non auditos mutarunt tollere motus
 Hoc est artis opus non expectare gementis

Et sibi non ægrum iamdudum credere corpus.
Hunc subit arcitenens cuius pars quinta nitentem
Arceturum ostendit ponto quo tempore natis
Fortuna ipsa suos audet committere census
Fegalis ut opes & sacra æraria seruent
Regnantes sub rege manent rerumq; ministri.
Arcitenens cum se totum produxerit undis
Ter decuma sub porte feri formantibus astris
Plumeus in cælum nitidis olor euolat allis
Q uo surgente trahens lucem matremq; relinquens
Ipse quoq; aerios populos cæloq; dicatum
Alituumq; genus studium censusq; uocabit
Mille fluunt artes aut bellum indicere mundo
Et medios inter uolucrum pensare meatus.
At nitidos clamare suos ratione sedentem
Pascentemue super surgentia ducere lina
Tutelaq; gerent populi domibusue regendis
Præpositi curas alieno limite claudent
Atq; hinc in luxum iam uenter longius ibit
Q uam modo militiae numidarum pascimur oris
Phasidos & dantis arcessitur inde macellum.
Vnde aurata nouo connecta est æquore pellis
Q uin etiam linguas hominum sensusq; docebit
Aerias uolucres nouaq; in commertia ducet
Verbaq; precipiet naturæ lege negata
Ipse deum cygnusq; colit uocemq; sub illo
Non totus uolucer secumq; in murmurat intus
Nec te pretereant clausas qui culmine summo

Pascere aues gaudent ueneris & reddeſe cæcas
 Aut certis reuocare notis totamq; per urbem
 Qui geſtant cancis uolucres ad iuſſa paratas
 Quaruſ omnes paruo conſiſtit paſcere cenſus
 Haſerit & ſimilis tribuens olor aureus artes
 Arcitenens magno circundatus orbe draconis
 Cum uenit in regione tuæ capricorne figura
 Non minuta facit ſerpentum membra creatis
 Accipiunt ſinibuſq; ſuis peploq; fluentis
 Oſculaq; horrendis iungent impune uenenis.
 At cum ſe patrio producit in æquore piſcis
 In cælumq; ſerens alienis ſinibus ibit
 Quisquis erit tali capiens ſub tempore uitam
 Littoribus ripiſq; ſuos circumferet annos
 Pendentem & cæco captabit in æquore piſcem
 Cumq; ſuis domibus conchas ualloq; latentis
 Protrahit in merſas nihil eſt audere relictum
 Quæſtus naufragio petitur corpusq; profundo
 Immiſſum pariter quum præda exquiritur ipſa
 Nam ſemper tanti merces eſt parua laboris
 Cenſibus æquantur conche rapidumq; notari
 Vix quiſquã eſt locuples oneratur terra profundo
 Tali ſorte ſuas artis per littora tractat
 Aut emit externos pretio mutatq; labores
 Inſtitor æquoree uaria ſub imagine mercis.
 Cumq; fidis magno ſuccedunt ſydera mundo
 Quæſitor ſcelcrum ueniet uindexq; reorum
 Qui commiſſa ſuis rimabitur argumentis

In lucemq; trahet tacitaq; licentia fraude
Hinc etiam immitis tortor poenæq; minister
Et quisquis uero fauit culpamue per odit
Proditur atq; qui iurgia pectore tollat.
Curuleus ponto cum se dalphinus in astra
Erigit & squamam stellis imitantibus exit
Ambiguus terræ partus pelagoq; creatur
Nam uelut ipse citis perlabitur æquora pennis
Nunc summum scudens pelagus nunc alta profundi
Et senibus uires summet fluctumq; figurat
Sic uenit ex illo quisquis uolitabit in undis
Nunc alterna ferens in lentos brachia tractus
Et plausa resonabit aqua nunc equore mersas
Deducet palmas furtino remigis usu
Nunc in aquas rectus ueniet passimq; natabit
Et uada mentitus reddet super equora campum
Aut immota ferens tergo membra latusq;
Non onerabit aquas summisq; accumbet in undis
Pendebitq; super totum sine remige pontum.
Illis in ponto iocundum est quærere pontum
Corpora qui mergunt undis ipsumq; sub antris
Nerea & æquoreas conantur uisere nymphas
Exportantq; maris predas & rapta profundo
Nanfragia atq; imas auidi scrutantur harenas
Pars ex diuerso studet & sociatur utrunque
In genus atq; imo digestum semine surgit
Ad numeros etiam illa licet cognata per artem
Corpora que ualido saliant excussa petauro

Alternosq; cident motus delatus & ille
 Nunc iacet atq; huius casu suspenditur ille
 Membraq; per flammam orbemq; emissa flagrantis
 Tollitur ut liquidis per humum ponuntur mundis.
 Delphinumq; suos per inane natantia motus
 Et uiduata uolant pennis & in aere ludunt
 At si deficient artes remanebit in illis
 Materies tamen apta dabit natura uigorem.
 Atq; alacres cursus campoq; uolantia membra.
 Sed regione means cepheus humentis aquari
 Non dabit in lusum mores facit ora manere
 Frontisq; ac uultus componit pondere mentes.
 Pascentur curis ueterumq; exempla reuoluent
 Semper & antiqui laudabunt uerba catonis
 Tutorisue supercilium patriuue rigorem
 Component teneros etiam qui nutriat annos
 Et duum dominus praetexte lege sequatur
 Quodq; agat id credat stupefactus imagine iuris
 Quin etiam tragico praestabunt uerba cothurno
 Cuius erit quanquam in chartis stilus ipse cruentus
 Nec minus & scelerum facie rerumq; tumultu
 Gaudebunt atri luctum memorare sepulchri
 Ructantemq; patrem natos solem reuersum
 Et serum sine sole diem thebana uiuabit
 Dicere bella uteri mixtumq; in fratre parentem
 Quærere medeæ natos fratremq; patremq;
 Hinc uestis flammam illinc pro munere missas
 Aeriamq; fugam uectosq; ex ignibus annos

Mille alias rerum species in carmine ducent
Forſitan ipſe etiam geſtus referetur in actis
At ſi quis ſtudio ſcribendi mitior ibit
Comica componet lætis ſpectacula ludis
Ardentis iuuenes raptasq; in amore puellas
Eluſoſq; ſenes agilesq; per omnia ſeruos
Quis in cuncta ſuam produxit ſæcula uitam
Doctior orbe ſuo linguæ ſub flore menander
Qui uita oſtendit uitam curruſq; ſacrauit
Et ſi tanta opum uires commenta negarint
Externis tamen aptus erit nunc uoce poetis
Nunc ſatyro geſtu refertq; aſſatibus ora
Et ſua dicendo faciet ſoluſq; per omnis
Ibit perſonas & turbas reddet in unam.
Aut magnos heroas aget: ſcenaſq; togatas
Omnes fortunæ uultus per membra reducet
Aequabitq; choros geſtu cogetq; uideri
Preſentem troiam priamumq; ante ora cadentem.
Nunc aquilæ ſydyſ referam quæ parte ſiniſtra
Rorantis iuuenis quem terris ſuſtulit ipſa
Fertur & extentis predam circumuolat allis
Fulmina miſſa refert & cælo militat ales
Biſſextamq; notat partem fluuiialis aquari
Illius in terris orietis tempore natus
Ad ſpolia & partes ſurget uel cæde rapinas
Cuique hominum deerint ſtrages dabit ille ſerarum
Nec pacem a bello ciuem diſcernet ab hoſte
Ipſe ſibi lex eſt & fert quæcunq; uoluntas

Præcipitat vires laus est contendere cuncta
 Et si forte bonis accesserit impitus ausis.
 Improbitas fiet uirtus & condere bella
 Et magnis patriam poterit ornare triumphis
 Et quia non tractat uolucris, sed suggerit arma.
 Immislosq; refert ignes & fulmina reddit
 Regis erit magniue ducis per bella minister
 Ingentisq; suis præstabit uiribus usus.
 At cum cassiope bis denis partibus actis
 Aequorei iuuenis destra de parte resurgit
 Artifices auri faciet qui mille figuris
 Vertere opus possint tenuiq; acquirere dotem
 Materiæ & lapidum muos miscere colores.
 Hinc angusta nitent sacratis munera templi.
 Et mitridateos uultus induta trophæa.
 Aurea phæbeis certantia lumina flammis
 Gemmarum nitidis radiantes lucibus ignes.
 Hinc pompeia manent ueteris monumenta triumphu
 Et quod erat regnum pelagus fuit una malorum
 Non extincta lues semperq; recentia flammis
 Hinc lenocinium formæ cultusq; repertus
 Corporis atq; auro quæsitæ est gratia frontis
 Perq; caput ducti lapides per colla manusq;
 Et pedibus niueis fulserunt aurea uincla.
 Quid potius macronu uelit tractare creatos
 Quã factum reuocare suos quod possit ad usus
 Ac ne materies tali sub munere defit
 Quærere sub terris aurum furtoq; latentem kii

Naturam eruere orbemq; inuertere præde
Imperat & glebas inter deprendere gazam.
Inuitamq; nouo tandem perducere cælo
Ille etiam fuluas auidus numerabit harenas
Perfunditq; nouo stillantia littora ponto
Paruaq; fragmentis faciet momenta minutis
Pertulit ut legeret census spumantis in aurum
Et perlucens cuperet pensare lapillos.
Verticibus mediis oculos emittet auaros
Et coquet argenti glebas uenamq; latentem
Eruit & silicem riuo saliente liquabit
Et facti mercator erit per utrunque metalli
Alter & alterius semper mutabit in usus
Talia casiope nascentum pectora finget.
Andromadæ sequitur sydus que piscibus ortis
Biflex in partis cælo uenit aurea destro
Hanc quondam pœnæ dirorum culpa parentum
Prodidit infestus totis cum uiribus omnis
Incubuit pontus timuit naufragia tellus
Proposita est merces uesano dedere ponto
Adromedam: teneros ut belua mandaret artus.
Hic hymeneus erat: solaq; in publica damna
Pronatis lachrymans ornatur uictima pœna
Induiturq; sinus non hæc in uota paratos
Virginis & uiuæ rapitur sine funere funus.
At simul infesti uentum est ad lictor ponti
Mollia per duras panduntur brachia cantes
Astrinxere pedes scopulis iniecta; uincla

Et cruce uirginea moritura puella pependit
 Seruatur tamen in pœna uultusq; pudorq;
 Supplicia ipsa docent niuea ceruice recliuis
 Molliter ipsa suæ custos est sola figuræ
 Defluere sinus humeris fugitq; lacertos
 Vestis & effusi scapulis hæserè capilli.
 Ter circum alcyones pennis plauifere uolantes
 Fleueruntq; tuos miserando carmine casus
 Et tibi contextas umbram fecere per allas
 At tua constituit fluctus spectacula pontus
 Affluetasq; sibi desit perfundere rippas
 Extulit & liquido nereis ab æquore uultum
 Et casus miserata tuos rorauit & undas
 Ipsa leui flatu remouens pendentia membra
 Aura per extremas resonauit flebile rupes.
 Tandem gorgonei uictorem persea monstri
 Fœlix illa dies redeuntem ad littora duxit
 Ilq; ubi pendentem uidit de rupe puella
 Dirigit facie quam non stupefecerat hostis
 Vixq; manu spoliū tenuit uictorq; medusæ
 Victus in andromeda est iam cantibus inuidet ipsis
 Fœlicesq; uocat teneant que membra cathenas
 At postquã pœnæ causam cognouit ab ipsa
 Destināt in cathalamos per bellum uadere ponti
 Altera si gorgon ueniat non territus ire
 Concitat aërios cursus flentisq; parentes
 Promissu uitæ recreat pactusq; maritum
 Ad littus remeat grauidus iam surgere pontus kiii

Cœperat & longo fugiebat agmine fluctus
Impellentis onus monstri caput emminet undas
Scindentis: pelagusq; mouet circumsonat æquor
Dentibus inq; ipso rapidum mare nauigat ore
Hinc uasti turgent immensis torquibus orbis
Tergaq; consummunt pelagus sonat undiq; syrtis
Atq; ipsi metuunt montes scopuliq; tuentem.
Infœlix uirgo quâuis sub uindice tanto
Quæ tua tunc fuerat facies: ut fulgit in auras
Spiritus, ut toto caruerunt sanguine membra
Cum tua fata cauis e rupibus ipsa uideres
Ad nautemq; tibi pœnam pelagusq; ferentem
Quâtula preda maris: sed pennis subuolat alte
Perseus & cælo pedens iaculatur in hostem
Gorganeo tinctum, defigens sanguine ferrum
Illa subit contra assurgens: conuersaq; frontem
Ergit: & tortis innitens orbibus alte
Emitat: ac toto sublimis corpore fertur
Sed quantum illa subit semper iaculata profundo
In tantum reuolat latumq; per æthera ludit
Perseus & cæti subeuntis uerberat ora
Nec cedit tamen illa uiro: sed sæuit in auras
Morsibus: & uani crepitant sine uulnere dentes
Efflat: & in cælum pelagus mergit uolantem
Sanguineis nudis pontumq; extollit in astra.
Spectabat pugnam pugnandi causa puella
Iamq; oblata sui metuit pro uindice tali
Suspirans animoq; magisquã corpore pendet

Et cruce uirginea moritura puella pependit
 Seruatur tamen in pœna uultusq; pudorq;
 Supplicia ipsa docent niuea ceruice recliuis
 Molliter ipsa suæ custos est sola figuræ
 Defluere sinus humeris fugitq; lacertos
 Vestis & effusi scapulis hæserè capilli.
 Ter circum alcyones pennis plauisere uolantes
 Fleueruntq; tuos miserando carmine casus
 Et tibi contextas umbram fecere per allas
 At tua constituit fluctus spectacula pontus
 Assuetasq; sibi desit perfundere rippas
 Extulit & liquido nereis ab æquore uultum
 Et casus miserata tuos rorauit & undas
 Ipsa leui flatu remouens pendentia membra
 Aura per extremas resonauit flebile rupes.
 Tandem gorgonei uictorem persea monstri
 Fœlix illa dies redeuntem ad littora duxit
 Isq; ubi pendentem uidit de rupe puella
 Dirigit facie quam non stupefecerat hostis
 Vixq; manu spoliū tenuit uictorq; medusæ
 Victus in andromeda est iam cantibus inuidet ipsi
 Fœlicesq; uocat teneant que membra cathenas
 At postquã pœnæ causam cognouit ab ipsa
 Destinat in cathalamos per bellum uadere ponti
 Altera si gorgon ueniat non territus ire
 Concitat aërios cursus flentisq; parentes
 Promissu uitæ recreat pactusq; maritum
 Ad littus remeat grauidus iam surgere pontus kiii

Cœperat & longo fugiebat agmine fluctus
Impellentis onus monstri caput emminet undas
Scindentis: pelagusq; mouet circumsonat æquor
Dentibus inq; ipso rapidum mare nauigat ore
Hinc uasti turgent immensis torquibus orbis
Tergaq; consummunt pelagus sonat undiq; syrtis
Atq; ipsi metuunt montes scopuliq; tuentem.
Infœlix uirgo quâuis sub uindice tanto
Quæ tua tunc fuerat facies: ut fulgit in auras
Spiritus. ut toto caruerunt sanguine membra
Cum tua fata cauis e rupibus ipsa uideres
Ad nautemq; tibi pœnam pelagusq; ferentem
Quâtula preda maris: sed pennis subuolat alte
Perseus & cælo pedens iaculatur in hostem
Gorganeo tinctum. defigens sanguine ferrum
Illa subit contra affurgens: conuersaq; frontem
Erigit: & tortis innitens orbibus alte
Emicat: ac toto sublimis corpore fertur
Sed quantum illa subit semper iaculata profundo
In tantum reuolat latumq; per æthera ludit
Perseus & cæti subeuntis uerberat ora
Nec cedit tamen illa uiro: sed sæuit in auras
Morsibus: & uani crepitant sine uulnere dentes
Efflat: & in cælum pelagus mergit uolantem
Sanguineis nudis pontumq; extollit in astra.
Spectabat pugnam pugnandi causa puella
Iamq; oblata sui metuit pro uindice tali
Suspirans animoq; magisquã corpore pendet

Tandem confossis subsedit belua membris
 Plena maris: summasq; iterum remeauit ad undas
 Et magnum uasto contextit corpore pontum
 Tunc quoq; terribilis nec uirginis ore uidenda
 Perfudit liquido per seus in marmore corpus
 Maior & ex undis ad cautes peruolat altas.
 Soluitq; hærentem undis de rupe puellam
 Desponsam pugna nuptauit dote mariti
 Hic dedit andromedæ celum stellascq; sacrauit
 Mercedem tanti belli quod condidit ipse
 Gorgone non leuius monstrum pelagusq; leuauit.
 Quisquis in andromedæ surgentis tempore ponto
 Nascitur immittis ueniet pœnæq; minister.
 Carceris & duri custos quo stante superbe
 Prostratæ iaceant miserorum in lumine matres
 Per noctesq; patres cupiant extrema suorum
 Oscula & in proprias animam transferre medullas
 Carnificisq; uenit mortem ducentis imago
 Accensisq; rogit & stricta sæpe securi
 Supplicium uectigal erit qui deniq; possit
 Pendentem e scopulis ipsam spectare puellam
 Vincitorum dominus sociusq; in parte cathenæ
 Interdum pœnis innoxia corpora seruat.
 Piscibus ex ortis cum pars uicesima prima
 Signatum terræ lumen fulgebit & orbi
 Aerijs nascetur equus: cæloq; uolabit
 Vellocesq; dabit sub tali tempore partus.
 Omne per officium uigilantiâ membra ferentes

Hic glomerabit æquo giros dorsoq; superbus
Ardua bella geret rector cum milite mixtus
Nunc studio fraudare fidem poterisq; uidere
Mentiri passus & campo tollere cursu
Quauis ab extremo citius reuolueris orbe
Nunctius: extremum uel bis penetrauetit orbem
Vilibus ille etiam sonabit uulnera fucis
Quadrupedum: medicas artis in membra ferarum
Nouerit humanos & que nascentur ad usus
Nixa genu spesies & graio nomine dicta
Engonasi idolon iuuens sub origine constant
Dextra per extremos attollit lumina pisces
Hinc fuga nascentum dolus insidiarq; creantur
Grassatorq; uenit media metuendus in urbe
Et si forte aliquas animo consurget in artis
In prærupta dabit studium uincet periclo
Ingenium at tenues ausus sine limite gressus
Certa per extentos ponet uestigia funes
Et cæli meditatus iter fastigia pender
A pennina petens torulum suspendet ab ipso
Leua sub extremis consurgunt sydera cæti
Piscibus andromedam ponto cæloq; sequentis
Hoc trahit in pelagi cedes & uulnere notos
Squamigeri gregis extentis laqueare profundum
Retibus & pontum uinclis armare sequentem
Et uelut in laco securas æquore focas
Carceribus claudunt raris & compede nexant
Incautosq; trahunt macularum uimine thynnos

Tandem confossis subsedit belua membris
 Plena maris: summasq; iterum remeavit ad undas
 Et magnum uasto contextit corpore pontum
 Tunc quoq; terribilis nec uirginis ore uidenda
 Perfudit liquido perseus in marmore corpus
 Maior & ex undis ad cautes peruolat altas.
 Soluitq; hærentem undis de rupe puellam
 Desponsam pugna nuptau dote mariti
 Hic dedit andromedæ celum stellasq; sacrauit
 Mercedem tanti belli quod condidit ipse
 Gorgone non leuius monstrum pelagusq; leuauit.
 Quisquis in andromedæ surgentis tempore ponto
 Nascitur immittis ueniet pœnæq; minister.
 Carceris & duri custos quo stante superbe
 Prostratæ iaceant miserorum in lumine matres
 Per noctesq; patres cupiant extrema suorum
 Oscula & in proprias animam transferre medullas
 Carnificisq; uenit mortem ducentis imago
 Accensisq; rogit & stricta sæpe securi
 Supplicium uectigal erit qui deniq; possit
 Pendentem e scopulis ipsam spectare puellam
 Victorum dominus sociusq; in parte cathenæ
 Interdum pœnis innoxia corpora seruat.
 Piscibus ex ortis cum pars uicesima prima
 Signatum terræ lumen fulgebit & orbi
 Aerius nascetur equus: cæloq; uolabit
 Vellocesq; dabit sub tali tempore partus.
 Omne per officium uigilantia membra ferentes

Hic glomerabit equo giros dorsoq; superbus
Ardua bella geret rector cum milite mixtus
Nunc studio fraudare fidem poterisq; uidere
Mentiri passus & campo tollere cursu
Quauius ab extremo citius reuolueris orbe
Nunctius: extremum uel bis penetrauetit orbem
Vilibus ille etiam sonabit uulnera fucis
Quadrupedum: medicas artis in membra ferarum
Nouerit humanos & que nascentur ad usus
Nixa genu species & graio nomine dicta
Engonasi idolon iuuens sub origine constant
Dextra per extremos attollit lumina pisces
Hinc fuga nascentum dolus insidiaq; creantur
Grassatorq; uenit media metuendus in urbe
Et si forte aliquas animo consurget in artis
In praeupta dabit studium uincet periclo.
Ingenium at tenues ausus sine limite gressus
Certa per extentos ponet uestigia funes
Et caeli meditatus iter fastigia pendet
A pennina petens torulum suspendet ab ipso.
Leua sub extremis consurgunt sydera caeti
Piscibus andromedam ponto caeloq; sequentis
Hoc trahit in pelagi cedes & uulnere notos
Squamigeri gregis extentis laqueare profundum
Retibus & pontum uinclis armare sequentem
Et uelut in laco securas aequore focas
Carceribus claudunt raris & compede nexant
Incautosq; trahunt macularum uimine thynnos

Nec cœpisse sat est luçantur corpora nodis
 Expectantq; nouas acies ferroq; necantur
 Inficiturq; suo permixtus sanguine pontus
 Totus cum toto iacuerunt littore præde
 Altera fit cædis cædes scinduntur in artus
 Corpore & ex uno uarius describitur usus
 Ille datis melior siccis pars illa recentis
 Hinc sanies preciosa fluit floremq; cruoris
 Euomit: & mixto gustum sale remperat oris
 Illa putris turba est strages confunditur omnis
 Permiscetq; suas alterna in damna figuras
 Communemq; cibis usum succumq; ministrat.
 At cum ceruleo stetit ipsa simillima ponto
 Squamigerum nubes terræq; immobilis hæret
 Excipitur uasta circunuallata sagena
 Ingentisq; lacus & bacchi dolia complet
 Humoritq; uolet socia permutua dote
 Et fluit in liquidas tabes resoluta medullas
 Quin etiam magnas poterunt celebrare salinas
 Et pontum coquere & ponti secernere uires
 Cum solidum certo discendunt margine campum
 Ad bellumq; suo deductum ex æquore fluctum
 Claudendoq; negant: dum demum luscipit undas
 Area tum pontus per solem humore nitescit
 Congeritur siccum pelagus merisq; profundi
 Canicies & nota maris spumæq; rigentis
 Ingentis faciunt tumulos: pelagiq; uenenum
 Quodq; erat usus aquæ suco corruptus amoro

Vatali sale permuant redduntq; salubrem.
At reuoluta cum primis uultibus arctos
Ad sua perpetuos reuocat uestigia passus
Nunquã tincta uadis sed semper flexibilis orbe
Ac cynosura minor cum prima luce resurgit
Et pariter uastus ue leon & scorpius acer
Nocte sub extrema permittunt iura diei
Non inimica fere tali sub tempore natus
Ora feret placidus peraget commertia gentis
Ille manu uastos poterit frenare leones
Et palpare lupos pantheris ludere captis.
Nec fugiet ualidas cognati syderis urfas.
Inq; artis hominum peruerfaq; munera ducet
Ille elephanta premet dorso stimulisq; mouebit
Turpiter in tanto cedentem pondere cunctis
Ille tigrim rabie soluit paci q; domabit
Queque alia infestant syluis animalia terras
Iunget amicitias secum catulosq; sagaces.
Tertia pleiades dotabit forma sorores
Fœmineum rubro uultum suffusa pyropo
Inuenietq; parem sub te cynosura colorem
Et quos delphinus iaculatur quattuor ignes
Deltotonq; tribus facibus similiq; nitentem
Luce aquilam & flexos pisces per lubrica terga.
Tum quartum quintumq; genus discernitur omne
E numero summaq; gradus qui iungitur angue
Maxima per minimos censu concluditur uno
Quæ neq; per cunctas noctes neq; tempore in omni

Respondent alto cæli summotâ profundo
 Sed cum clara suos auertit delia cursus
 Cumq; uaga est illa & terris sua lumina condit
 Mersit & ardentis orion aureus ignis
 Signaq; transgressus mutat per tempora phœbus
 Effulget tenebris' & nocte accenditur atra
 Tunc conferta licet cæli fulgentia templa
 Cernere seminibus densis totumq; micare
 Spiritus aut solidis sitq; hæc discordia concors
 Nec spacium stellis mundo nec cedere summam
 Floribus aut siccæ cumulo per litus harenæ
 Sed quot eant semper nascentes æquore fluctus
 Quot delapsa cadant foliorum milia syluis
 Amplius hoc ignes numero uolitare per orbem
 Utq; per ingentem populus describitur urbem
 Præcipuumq; patres retinent & proximum equester
 Ordo locum populumq; equitum populocq; subire
 Vulgus iners uideas etiam sine nomine turbam
 Sic etiam magno quedam respondere mundo
 Que natura facit quæ cælo condidit orbem
 Sunt stellæ procerum similes: sunt proxima primis
 Sydera. suntq; gradus atq; omnia iuncta priori
 Maximus est populus summo qui culmine fertur
 Cuius pro numero uires natura dedisset
 Ipse suas æther flammâs sufferre nequiret
 Totus & accenso mundus flagraret olympo.

Marci Manilii astronomicon liber quintus & ultimus finit

Inc. 1299









